

EDUCATIEVE BACHELOR KLEUTERONDERWIJS

Bachelorproef

Educare

Warme transitie: Samen naar een warme start in de instapklas.

Ita Noukens

Inhoud

1	Oriënteren en richten	3
1.1	Beschrijving van praktijkprobleem	3
1.2	Onderzoeksdoel	3
1.3	Centrale onderzoeksvraag met deelvragen	4
2	Plannen	5
2.1	Beschrijving randvoorwaarden	6
3	Data verzamelen en analyseren	7
4	Ontwerpen	23
4.1	Ontwerpcriteria per doelgroep	23
4.2	Verantwoording ontwerpcriteria	24
4.3	Ontwerp	28
4.4	Reflectie op het ontwerp (prototype) na 3 weken stage in semester 2	29
4.5	Reflectie op het ontwerp na de volledige stage van 7 weken in semester 2	31
5	Concluderen en reflecteren	33
6	Literatuurlijst	38
7	Bijlagen	40

1 Oriënteren en richten

1.1 Beschrijving van praktijkprobleem

Tijdens mijn vakantiewerk in een kinderdagverblijf (0-3 jaar) merkte ik dat de overgang van de voorschoolse opvang naar de instapklas voor veel jonge kinderen een ingrijpend moment was. Ik zag hoe kinderen die zich veilig en vertrouwd voelden in de opvangomgeving, met hun vaste begeleiders, plots geconfronteerd werden met compleet nieuwe wereld. Deze overgang bracht bij sommigen verwarring, onzekerheid, terughoudendheid of zelfs verdriet teweeg. Ook mijn mentor van de instapklas, waar ik mijn uitgroei stage zal doen, benadrukt dat deze overstap een belangrijk keerpunt vormt in de beginnende schoolloopbaan van kinderen. Zowel de instappers als de kinderen die al in de klas zitten ervaren deze overgang als intens: er zijn veel nieuwe indrukken, een onbekende omgeving en een grotere groep kinderen. In de opvang was er vaak sprake van een duidelijke structuur en een warme en huiselijke sfeer, iets wat in de klasomgeving minder vanzelfsprekend is. De instapklas vraagt andere vaardigheden en biedt minder individuele aandacht dan de kleinschalige opvangsetting of thuiscontext. Dit kan een enorme verandering zijn voor de kinderen en die ze als emotioneel kunnen ervaren. Ook ouders geven aan dat ze niet goed weten wat de overgang precies inhoudt, en dat ze zich soms onzeker voelen over hoe ze hun kind hierin kunnen ondersteunen.

Mijn mentor doet al veel inspanningen om de overgang naar de instapklas te begeleiden in samenwerking met de school en de ouders zoals: wenmomenten tijdens het turnuur, infoavonden/momenten bij instapmomenten, kijkdagen waarbij ouders samen met hun kind de klas kunnen verkennen, oudercontacten en persoonlijke briefjes na enkele dagen in de klas. Er wordt veel aandacht besteed aan rituelen en structuur, en kleuters kunnen hun vertrouwde omgeving herkennen in een fotomap. Ondanks deze waardevolle inspanningen erkent de klasleerkracht dat er nog meer mogelijk is om de overgangen warmer en beter afgestemd te maken voor de instappers in haar klas. In overleg met mijn mentor en promotor werd dan ook duidelijk dat het essentieel is om een veilige en warme omgeving te creëren voor deze allerkleinsten, waarin het emotionele klimaat centraal staat.

Ondanks dat de klasleerkracht al verschillende initiatieven onderneemt, ziet ze de meerwaarde ervan in om deze overgangen nog warmer en meer afgestemd te maken voor de (toekomstige) instappers in haar klas.

1.2 Onderzoeksdoel

Met mijn praktijkgericht onderzoek wil ik bijdragen aan een warme en veilige overgang van de voorschoolse opvang naar de instapklas, in het kader van het educare-principe en het versterken van warme transitie. Deze overgang is voor jonge kinderen vaak intens en bepalend voor hun welbevinden en verdere schoolloopbaan. Een mogelijke aanpak is het inzetten op het begrip 'educare' en het versterken van het emotionele klimaat in de klas. Een warme begroeting, vaste routines en duidelijke structuur, en het zichtbaar maken van de thuissituatie kunnen bijdragen aan een gevoel van veiligheid. Door bijvoorbeeld foto's van thuis, knuffels of vertrouwde rituelen een plek te geven in de klas, ontstaat er een brug tussen de opvang en de school. In overleg met mijn mentor en promotor, en met in het achterhoofd de voorschoolse opvangcontext, wil ik onderzoeken hoe we deze overgang kunnen verzachten en verrijken. Op basis van praktijkobservaties en theoretische inzichten ontwikkel 3 praktijkgidsen die de overgang ondersteunen en het thuisgevoel van kinderen versterken.

Het eindproduct is bedoeld voor leerkrachten in de instapklas, begeleiders uit de opvang en de ouders van deze instappers, zodat er een gedeelde aanpak ontstaat. Het uiteindelijke doel is om jonge kinderen een veilige, warme start te bieden in hun nieuwe leeromgeving.

1.3 Centrale onderzoeksvraag met deelvragen

Onderzoeksvraag:

Hoe kan ik *praktijkgidsen* ontwikkelen voor *leerkrachten, opvangmedewerkers en ouders*, die de *instappers van de instapklas in Basisschool Hamont-Lo* ondersteunt in het *samen realiseren van een warme transitie van de voorschoolse context (opvang/thuis) naar de klasomgeving?*

Deelvragen:

1. Wat zijn de kenmerken van een warme transitie voor jonge kinderen?
2. Welke goede praktijkvoorbeelden bestaan er in andere scholen?
3. Hoe beleven ouders de overgang van de voorschoolse opvang naar de instapklas, en wat hebben zij nodig om zich betrokken en gerustgesteld te voelen?
4. Hoe ziet de huidige opvangsituatie eruit voor instappers in Basisschool Hamont-Lo?
5. Op welke manieren kunnen opvangmedewerkers betrokken worden bij het vormgeven van een warme overgang?
6. Welke concrete acties, materialen en rituelen kunnen opgenomen worden in de praktijkgidsen om de overgang voor instappers warm, veilig en herkenbaar te maken?

2 Plannen

Eerste onderzoeksfase (tot fase 4: ontwerpen)																								
Verzamelen																								
Deelvraag	Onderzoeksactiviteit	November			December			Januari			Februari			Maart			April			Mei				
Deelvraag 1	Literatuurstudie																							
	Expertinterview																							
Deelvraag 2	Literatuurstudie																							
	Expertinterview																							
Deelvraag 3	Bezoek (intr. + obs)																							
	Literatuurstudie																							
Deelvraag 4	Enquête																							
	Foto reportage																							
Deelvraag 5	Open observatie																							
	Expertinterview																							
Deelvraag 6	Literatuurstudie																							
	Enquête																							
Deelvraag 5	Focusgroep LOK (Huis van het Kind)																							
	Brainstormavond Huis van het Kind																							
Deelvraag 6	Literatuurstudie																							
	Inventaris																							
Deelvraag 6	Uittestfase (ontwerpfase) + bijsturen																							

Analyseren																												
Onderzoeksactiviteiten	November				December				Januari				Februari				Maart				April				Mei			
Analyseren opbrengsten literatuurstudie																												
Transcriberen interviews en analyseren																												
Analyseren opbrengsten enquête																												
Analyseren opbrengsten bezoek (int. + obs.)																												
Interpreteren en reflecteren observatie																												
Analyseren opbrengsten fotoreportage																												
Analyseren inventaris materialen																												
Brainstormen ontwerpen																												

2.1 Beschrijving randvoorwaarden

- Voor mijn interviews heb ik steeds een rustige ruimte nodig (kantoor, zorglokaal,)
- Ik moet toestemming vragen aan de ouders/school om de kinderen in de instapomgeving te fotograferen.
- Ik moet op voorhand een afspraak maken met de expert/mentor/medewerkers kinderopvang, zodat zij tijd kunnen vrijmaken.
- Mijn enquête moet ik via een medium (Gimme) verspreiden om een groot bereik aan te spreken.
- Voor de literatuurstudie moet ik voldoende tijd uittrekken om alle bronnen te kunnen doorlezen.
- Duidelijke vragenlijst en structuur om vergelijkbaarheid te waarborgen.
- Voldoende respons op de enquête om zinvolle conclusies te trekken.

3 Data verzamelen en analyseren

Deelvraag van onderzoek	Noteer bij elke deelvraag welke onderzoeksactiviteiten je hebt gebruikt om een antwoord te vinden.
	Antwoord/ kritische reflectie per deelvraag: Na dataverzameling en analyse van deze data schrijf je een doorlopende tekst waarin je kort antwoord geeft op de deelvraag. Zorg ervoor dat je de informatie uit de verschillende onderzoeksactiviteiten met elkaar verbindt. Belangrijk is dat je laat zien welke informatie je meeneemt naar je ontwerp en waarom. Denk daarbij ook kritisch na: - Wat besluit je uit deze dataverzameling? - Zijn er gegevens die je onderzoek of planning beïnvloeden? Moet je iets bijsturen? - Welke inzichten gebruik je om je eerste ontwerpeisen te formuleren? - Welke ervaringen en bronnen helpen je om je deelvraag te beantwoorden? Zorg er altijd voor dat je verwijst naar het bronnenmateriaal waarop je baseert.
Deelvraag 1: Wat zijn de kenmerken van een warme transitie voor jonge kinderen?	Onderzoeksactiviteit 1: Literatuurstudie
	Onderzoeksactiviteit 2: Expertinterview – Huis van het Kind + Elke Decoster
	Antwoord/ kritische reflectie: Uit zowel de literatuurstudie als het interview met Ine Schuermans (Huis van het Kind, Hamont) komt naar voren dat een warme transitie voor jonge kinderen wordt gedragen door vijf kernprincipes: emotionele veiligheid, herkenbaarheid en continuïteit, samenwerking en afgestemde ondersteuning. Hoewel deze elementen in alle bronnen terugkeren, valt op dat elke bron een ander accent legt. Dit dwingt mij om niet één perspectief te volgen, maar de verschillende invalshoeken kritisch te verbinden. Een eerste belangrijk inzicht is dat emotionele veiligheid de basis vormt van elke warme transitie. Van Laere & Peleman benadrukken dat kinderen pas tot exploratie en leren komen wanneer ze zich veilig en gezien voelen. Het interview met Elke Decoster versterkt dit inzicht. Zij benadrukt dat de overgang naar school “de grootste transitie in het leven van een jong kind” is en dat een moeilijke start een langdurige impact kan hebben op het verdere schooltraject (Decoster, interview). Volgens Ine Schuermans kan emotionele veiligheid versterkt worden door instappers iets vertrouwds aan te bieden en bewust in te spelen op herkenbare elementen. Dit bevordert het vertrouwen en helpt kinderen om zich sneller op hun gemak te voelen. Dit sluit aan bij het idee dat een warme transitie start vóór de eerste schooldag, door kinderen geleidelijk kennis te laten maken met routines, materialen en verwachtingen (Elenbaas & Van der Maas, 2013). De nadruk ligt hier op het kennismaken met de verschillende elementen, zonder te vervallen in het schoolklaar maken van de kinderen. Het kennismaken met schoolse materialen, routines en rituelen zorgt voor het creëren van (emotionele) veiligheid bij deze allerkleinste.

Daarnaast bracht Elke Decoster een aanvullend element aan binnen het thema van emotionele veiligheid, namelijk het belang van de basisbehoeften. Ze benoemt dat langdurig huilen in de klas geen probleem is, maar een signaal dat een basisbehoefte nog niet voldoende vervuld is. Volgens haar hangt laag welbevinden vaak samen met het niet vervuld zijn van één of meerdere basisbehoeften. Dit valt ook samen met wat er in de literatuur te vinden is over die warme transities van peuters.

Ouders focussen in de eerste weken dan ook vooral op deze fundamentele noden: heeft hun kind goed gegeten, goed geslapen, voelt het zich veilig en verbonden? De inzichten van Elke Decoster versterken bovendien dat mijn ontwerp niet mag vervallen in cognitieve voorbereiding, maar moet inzetten op basisbehoeften, veiligheidscontinuïteit, praktische zelfstandigheid en tijd geven aan het kind. Deze elementen blijken volgens zowel de literatuur als beide interviews de grootste impact te hebben op het welbevinden van jonge kinderen.

Daarnaast tonen de bronnen dat herkenbaarheid en voorspelbaarheid cruciale voorwaarden zijn. Het VBJK-doepakket legt sterk de nadruk op continuïteit in relaties, materialen en rituelen. Ine wijst erop dat een klassiek kijkmoment vaak onvoldoende is, omdat kinderen pas op het moment zelf beseffen dat ouders weggaan en dit dus helemaal anders beleven dan volwassenen. Elke Decoster vult dit aan met een scherp voorbeeld: instappers mogen bij haar komen kijken, maar wanneer dit kijkmoment weken of zelfs maanden vóór de effectieve instap plaatsvindt, zien kinderen in de tussentijd het gezicht van wat een vertrouwd persoon zou moeten worden niet meer terug. Hierdoor gaat het effect van zo'n kennismaking grotendeels verloren.

Deze beperkte impact van vroege kennismakingsmomenten sluit rechtstreeks aan bij een tweede probleem dat Decoster benoemt: jonge kinderen worden in de eerste schooldagen vaak geconfronteerd met een overvloed aan nieuwe gezichten. Haar eigen zoon zag op één dag zeven verschillende volwassenen. Dit wisselde van klas juf tot turnleerkracht tot middagtoezichters, wat volgens haar een fundamentele breuk vormt in de veiligheidscontinuïteit. Jonge kinderen hebben in deze periode vooral nood aan één vertrouwd gezicht dat verbondenheid en rust creëert. Dit bevestigt dat mijn ontwerp moet inzetten op stabiele, herkenbare elementen die kinderen houvast bieden.

Een derde terugkerend kenmerk is kwalitatieve informatieoverdracht. Elenbaas & Van der Maas (2013) maken een duidelijk onderscheid tussen koude (formulieren) en warme (gesprekken) overdracht. Een warme overdracht zorgt ervoor dat leerkrachten niet "blanco" starten, maar weten wie het kind is, wat het nodig heeft en welke gevoeligheden er spelen. Ine bevestigt dit: wanneer een leerkracht weet dat een kind stil is, wordt dit niet meteen geïnterpreteerd als een probleem. Het boekje dat zij gebruiken, ondersteunt deze warme overdracht, maar toont tegelijk dat warme transities niet vanzelf ontstaan. Maar het vraagt om tijd, wederkerigheid en vertrouwen. Dit zet mij aan het denken over de rol van ouders: in plaats van hen te zien als 'ontvangers' van informatie, moet mijn ontwerp hen erkennen als gelijkwaardige partners binnen deze warme transitie. De literatuur rond Warm, welkom en wederkerig ondersteunt dit en benadrukt dat de school de eerste stap moet zetten. Ine benoemt dat het pilootproject dat in Hamont, Neerpelt en Lommel loopt, expliciet inzet op deze breuklijn en dat samenwerking nodig is om de overgang vlot te laten verlopen.

Verder blijkt uit meerdere bronnen dat een warme transitie niet alleen kindgericht, maar ook systeemgericht is. De overgang van opvang naar school wordt omschreven als een “breuklijn” (Van Laere & Peleman, z.j.), en samenwerking tussen opvang, school en ouders is noodzakelijk om deze te verzachten (VBJK, Gezinsbond, Opgroeien, 2023). Het interview met Ine maakt duidelijk dat dit in de praktijk nog niet vanzelfsprekend is. Elke Decoster bevestigt dit door te benadrukken dat kinderen vaak in situaties terechtkomen waar ze plots op een grote speelplaats staan met onbekende toezichters. Zij noemt dit “hel” voor een kind dat nog geen verbondenheid heeft opgebouwd. Dit benadrukt dat professionals niet alleen moeten samenwerken, maar ook afstemmen op het perspectief van het jonge kind, dat vooral zoekt naar veiligheid en nabijheid.

Tot slot benadrukken Van Laere, Peleman & Pulinx dat scholen kind rijp moeten zijn, niet omgekeerd. Dit vraagt om een fundamentele houding: vertrekken vanuit het unieke kind, zijn tempo en zijn achtergrond. Elke Decoster sluit hier sterk bij aan. Zij stelt dat peuters “geen peuter meer mogen zijn”, terwijl ze net pas 2,5 jaar zijn. Volgens haar worden kinderen vaak te vroeg in situaties geplaatst waar ze nog niet klaar voor zijn. Dit wordt ook bevestigd in het boek naar *Alles op zijn tijd* (Jonge kind in pedagogisch perspectief). Er wordt verwacht dat kinderen zindelijk zijn als ze naar school komen, maar de meerderheid van de kinderen is pas zindelijk rond een leeftijd van 3 jaar. Een belangrijke reminder dat het effectief pas wordt verworven als het kind daar daadwerkelijk klaar voor is. We hoeven deze kinderen nog niet te leren knippen, letters te leren of te leren schrijven. Dat ontwikkelen ze vanzelf wanneer ze er klaar voor zijn. Er is tenslotte geen enkele volwassene die niet kan knippen. In deze fase is het veel belangrijker om in te zetten op zelfstandigheid en praktische vaardigheden dan op schoolse vaardigheden.

Op basis van deze inzichten concludeer ik dat een warme transitie geen losse activiteit is, maar een proces waarin veiligheid, herkenbaarheid, samenwerking en continuïteit samenkomen. Voor mijn ontwerp betekent dit dat:

- Het ontwerp peuters moet helpen om routines en materialen uit te klas te leren kennen. Dit door foto's of prenten mee te geven om deze herkenning te creëren;
- Dat er in het ontwerp rekening moet gehouden worden dat er een kwaliteitsvolle informatieoverdracht kan plaats vinden tussen de ouders en de leerkracht over het kind;
- Het ontwerp moet ouders uitnodigen tot betrokkenheid, zodat zij zich mee verbonden voelen met het proces en samen met de school kunnen bijdragen aan een warme transitie;
- Het ontwerp tips moet bevatten voor ouders om hen te ondersteunen in het oefenen van dagelijkse handelingen die in de klas worden gesteld (zindelijkheid, jas aandoen, schoenen wisselen...)

Daarnaast moet ik kritisch bijsturen: ik moet niet alleen focussen op cognitieve voorbereiding, maar vooral op emotionele veiligheid en praktische zelfstandigheid, omdat deze volgens zowel de literatuur als het interview de grootste impact hebben op het welbevinden van jonge kinderen. Emotionele veiligheid zowel voor de ouders en de peuters, zodat zij met een goed gevoel kunnen starten in het klasje.

Deelvraag 2: Welke goede praktijkvoorbeelden bestaan er in andere scholen?	Onderzoeksactiviteit 1: Literatuurstudie
	Onderzoeksactiviteit 2: Expertinterview - Elke Decoster
	Antwoord/ kritische reflectie: Uit de analyse van de verschillende bronnen blijkt dat er in Vlaanderen én internationaal een brede waaier aan goede praktijkvoorbeelden bestaat die warme transitie naar de kleuterschool ondersteunen. Ondanks de uiteenlopende contexten vertonen deze praktijken opvallend veel gemeenschappelijke kenmerken: samenwerking tussen partners, continuïteit in aanpak, sterke ouderbetrokkenheid, voorspelbaarheid en kindgerichte ondersteuning. Elementen die in de vorige deelvraag als cruciaal werden geïdentificeerd om aan de noden van deze instappers te voldoen. Deze terugkerende elementen vormen een belangrijke basis voor mijn ontwerp, omdat ze aantonen welke factoren bewezen effectief zijn in het verzachten van de overgang voor jonge kinderen. Een eerste sterk praktijkvoorbeeld komt uit Arendonk, waar scholen, kinderopvang en onthaalouders structureel samenwerken (Opgroeien, 2023). Het Arendonks kind portret fungeert daarbij als een cruciaal instrument voor rijke informatieoverdracht. Dit voorbeeld toont dat een instrument pas werkt wanneer het organisatorisch haalbaar is én gedragen wordt door alle betrokken partners. Dit leert mij dat een goed instrument alleen werkt wanneer het organisatorisch haalbaar is en gedragen wordt door alle partners. Ook het praktijkvoorbeeld uit Niel illustreert hoe krachtige transitiepraktijken ontstaan wanneer men vertrekt vanuit het perspectief van het kind. Het fotoboek dat daar ontwikkeld werd, visualiseert de volledige schooldag en biedt herkenning voor zowel kinderen als ouders (Opgroeien, 2023). De brede inzetbaarheid in opvang, bibliotheek en thuis maakt het een duurzaam en laagdrempelig hulpmiddel. Dit bevestigt dat visuele ondersteuning essentieel is in warme transitie, zeker voor jonge kinderen die nog weinig taal hebben om nieuwe situaties te begrijpen. De inzichten uit het interview met Elke Decoster versterken al deze bevindingen. Zij benadrukt dat er in Vlaanderen een grote variatie bestaat in hoe scholen omgaan met warme onthalen. Sommige scholen laten ouders bewust een kwartier mee binnenkomen om de overgang te verzachten, terwijl andere scholen al na twee dagen vragen om kinderen aan de poort af te zetten (Interview Decoster, 2026). Deze tegenstelling toont hoe afhankelijk warme transitiepraktijken zijn van schoolbeleid en visie. Voor mijn ontwerp betekent dit dat ik moet streven naar een hulpmiddel dat scholen ondersteunt in het creëren van een warmere, meer relationele start, zelfs wanneer de organisatorische context verschilt. Daarnaast benoemt Decoster dat vertrouwde geuren en materialen van thuis een grote troost kunnen bieden voor kinderen die moeite hebben met afscheid nemen. Ze verwijst naar praktijken, die zij gebruikte in haar instapklas, zoals een dekentje of T-shirt van mama meegeven, zodat kinderen kunnen ruiken aan iets vertrouwds wanneer ze overstuurd zijn (Interview Decoster, 2026).

Dit sluit nauw aan bij internationale voorbeelden zoals overgangskoffers in Denemarken, waar persoonlijke items een centrale rol spelen. Deze inzichten bevestigen dat emotionele veiligheid en herkenning cruciale elementen zijn die ik in mijn ontwerp moet integreren. Het Deense voorbeeld uit de Vadgaard School, beschreven door Helle Johanneson, toont hoever scholen kunnen gaan in het structureel verankeren van warme transitie.

Praktijken zoals een persoonlijke overgangskoffer, huisbezoeken, een volledige overgangsmaand en rituelen zoals de schatkistjes dag illustreren hoe transitie een doorlopend proces kan worden in plaats van een eenmalig moment. Hoewel niet alle elementen haalbaar zijn in de Vlaamse context, benadrukken ze het belang van tijd nemen voor relaties, rituelen en continuïteit.

Ook de voorbeelden die Decoster aanhaalt over fysieke nabijheid tussen opvang en school zijn relevant. Ze verwijst naar Nieuweland in Brussel, waar peuters van het kinderdagverblijf wekelijks gaan spelen in de instapklas, samen met de juf en kinderbegeleiders (Interview Decoster, 2026). Dit toont hoe krachtige transitiepraktijken ontstaan wanneer infrastructuur samenwerking mogelijk maakt. Hoewel dit niet overal haalbaar is, bevestigt het dat mijn ontwerp flexibel moet zijn en samenwerking moet ondersteunen, ook wanneer partners niet op dezelfde site zitten.

De Vlaamse proeftuinen binnen AMIF en Erasmus+ START (Van Laere, De Mets & Vervaeke, 2019) bevestigen dat warme transitie vooral slagen wanneer scholen samenwerken met welzijnspartners, Huizen van het Kind en kinderopvang. Praktijken zoals peuterdinsdagen, gezamenlijke wenmomenten, ouder-kind ontmoetingen en brugfiguren tonen dat transitiebeleid gedragen moet worden door een netwerk. Dit sluit aan bij Decosters observatie dat veel professionals wél willen investeren in warme transitie, maar dat structurele en politieke keuzes vaak een rem vormen (Interview Decoster, 2026).

Tot slot, biedt de internationale vergelijking uit het START-rapport waardevolle inzichten. Praktijken zoals home visits in Engeland, visuele communicatie voor Romakinderen in Slovenië en doorlopende pedagogische lijnen in Italië tonen dat warme transitie altijd vertrekken vanuit de noden van het kind en de context van het gezin. Dit bevestigt dat één model nooit voor alle kinderen werkt en dat flexibiliteit en maatwerk noodzakelijk zijn. Decosters kritische opmerking dat welbevinden in de huidige Vlaamse ontwikkelingsdoelen onvoldoende centraal staat, benadrukt nogmaals het belang van een ontwerp dat emotionele veiligheid en herkenbaarheid vooropstelt (Interview Decoster, 2026).

	Op basis van deze dataverzameling concludeer ik dat scholen warme transitieën vormgeven via kind portretten, fotoboeken, gezamenlijke wenmomenten, huisbezoeken, overgangskoffers, vertrouwde materialen van thuis en rituelen zoals een schatkistje dag, telkens gedragen door samenwerking tussen opvang, school en ouders. Voor mijn ontwerp betekent dit dat: • Het ontwerp moet herkenning creëren door middel van foto's mee te geven van echte ruimtes in de klas, betrokken volwassenen... en door te vertrekken vanuit hun leefwereld; • Het ontwerp moet een optie bieden aan het gezin om een vertrouwd item van thuis toe te voegen aan de overgang naar de instapklas; • Het ontwerp moet samenwerking versterken door het voor alle partners bruikbaar te maken en door een gedeeld communicatiemiddel te voorzien; • Het ontwerp moet flexibel inzetbaar zijn en bruikbaar blijven in verschillende contexten, zoals de instapklas, bij ouders en in de opvang.
Deelvraag 3: Hoe beleven ouders de overgang van de voorschoolse opvang naar de instapklas, en wat hebben zij nodig om zich betrokken en gerustgesteld te voelen?	Onderzoeksactiviteit 1: Literatuurstudie
	Onderzoeksactiviteit 2: Enquête voor ouders
	Onderzoeksactiviteit 3: Expertinterview – Huis van het Kind + Elke Decoster
	Antwoord/ kritische reflectie: Uit zowel literatuur als praktijkvoorbeelden blijkt dat ouders de overgang van de voorschoolse opvang naar de instapklas ervaren als een emotionele, complexe en soms overweldigende periode. Verschillende auteurs benadrukken dat niet alleen het kind, maar ook de ouder een transitie doormaakt: zij worden plots “ouders van een schoolkind” (Griebel & Niesel, 2011). Deze identiteitsverandering gaat vaak gepaard met onzekerheid, verlies aan controle en twijfels over de vraag of hun kind klaar is voor de nieuwe omgeving. De START-studie toont dat ouders zich vooral zorgen maken over zindelijkheid, zelfstandigheid, eten, emoties en de vraag of hun kind voldoende gezien zal worden door de leerkracht (Van Laere et al., 2019). Ook de Gezinsbond beschrijft dat ouders op de eerste schooldag “een klein hartje” hebben en dat de overgang soms te bruusk aanvoelt. Zowel kinderen als ouders blijken nood te hebben aan geleidelijkheid, voorspelbaarheid en een warme ontvangst. Een terugkerend thema in alle geraadpleegde bronnen is de behoefte aan duidelijke, tijdige en begrijpelijke informatie. Hoogeveen (2020) benadrukt dat praktische kennis over routines, regels, materialen en verwachtingen het zelfvertrouwen van ouders versterkt en hen in staat stelt hun kind beter te begeleiden. Sardes (2016) bevestigt dat een gebrek aan informatie een belangrijke bron van stress vormt. Ouders willen weten wat er gaat gebeuren, hoe de schooldag eruitziet en hoe zij hun kind kunnen voorbereiden. Wanneer deze voorspelbaarheid ontbreekt, voelen ouders zich onzeker en minder betrokken.

De resultaten van de enquête Warme transities naar de instapklas bevestigen deze bevindingen en tonen bovendien hoe uiteenlopend ouders de eerste schooldagen beleven. Er is dus geen dominante emotie, wat benadrukt dat een warme overgang zowel erkenning moet bieden aan ouders die zich onzeker voelen als ruimte moet laten voor ouders die zich al zekerder voelen. De enquête toont verder dat ouders vooral nood hebben aan persoonlijk contact en duidelijke informatie om zich geruster te voelen. Een persoonlijk gesprek met de leerkrachten meer informatie vooraf werden het vaakst genoemd, gevolgd door de wens om het kind in de klas te kunnen afzetten. Ouders gaven aan dat een wenmoment, een briefje in de eerste week of een korte update hen sterk geruststelde, terwijl anderen net voorafgaande informatie, duidelijkheid over routines of de mogelijkheid om in de klas afscheid te nemen misten. Daarnaast blijkt uit de enquête dat ouders veel belang hechten aan vertrouwde elementen in de instapklas. Een favoriete knuffel, foto's van thuis, een rusthoekje en een duidelijke daglijn worden als helpend ervaren. Deze voorkeuren sluiten nauw aan bij de literatuur die stelt dat voorspelbaarheid en visuele ondersteuning stress verlagen en betrokkenheid verhogen (Hoogeveen, 2020; Sardes, 2016). Ook de voorbereidingen die ouders thuis doen, tonen dat zij vooral kiezen voor laagdrempelige, vertrouwde activiteiten: praten over school, prentenboeken lezen en het oefenen van zelfredzaamheid.

Daarnaast blijkt dat ouders sterk verschillen in wat zij nodig hebben. Sardes (2016) stelt dat ouderbetrokkenheid altijd maatwerk vraagt, omdat ouders variëren in achtergrond, taalvaardigheid, opvoedstijl en beschikbare tijd. Dit werd ook zichtbaar in de praktijk van het Huis van het Kind Hamont: hoewel er drie oudermomenten georganiseerd werden, schreef geen enkele ouder zich in.

Dit wijst niet op een gebrek aan nood, maar eerder op een mismatch tussen het aanbod en de leefwereld van ouders. Zoals een collega opmerkte: "Mensen hebben zoveel aan hun hoofd... zo'n extra moment is misschien te veel." Ouders gaven bovendien aan dat het moment "te laat" kwam of dat ze "al zoveel moesten". Deze praktijkervaring bevestigt de literatuur: ouders hebben vaak wél noden, maar niet altijd de ruimte, energie of tijd om deel te nemen aan extra activiteiten. Dit vraagt om een ontwerp dat laagdrempelig, flexibel en haalbaar is, en dat ouders ondersteunt zonder extra belasting.

De inzichten uit het interview met Elke Decoster (2024) versterken de behoeftes die ouders hebben. Zij benadrukt dat ouders vooral nood hebben aan warmte, eerlijkheid en wederzijds respect. Volgens haar is een goede verstandhouding tussen leerkracht, kind en ouder essentieel: "Hoe je het draait of keert, de ouders zijn de eerste opvoeders." Ze waarschuwt voor leerkrachten die de thuissituatie minimaliseren: "*Thuis kan dat allemaal, maar hier niet.*" Volgens Decoster toont een kind bepaald gedrag soms niet omdat het zich nog niet veilig voelt, niet omdat het iets niet kan. Ouders moeten daarom erkend worden in wat zij vertellen over hun kind. Decoster benadrukt ook het belang van eerlijk communiceren, zelfs wanneer het moeilijk is: "Hij heeft een hele dag gehuild... hij heeft niks willen eten... maar wacht, dat komt. Geef hem tijd." Ouders voelen zich pas echt betrokken wanneer er naar hen geluisterd wordt en wanneer de leerkracht transparant is over hoe het met hun kind gaat.

Elke pleit voor informele, korte contactmomenten, zowel bij het brengen als bij het ophalen. Volgens haar zijn deze momenten veel waardevoller dan uitgebreide schriftjes die veel tijd kosten en weinig interactie opleveren. Daarnaast wijst Decoster op het belang van echte ouderparticipatie. Ze pleit ervoor om ouders niet enkel uit te nodigen voor een klassiek wenmoment, maar om hen mee te laten spelen in de klas. Dit creëert wederzijds begrip: ouders zien hoe uitdagend het is om met 24 peuters te werken, en leerkrachten krijgen zicht op de thuissituatie van kinderen. Dit bevordert respect, vertrouwen en partnerschap.

Verder geeft Decoster aan dat visuele ondersteuning ouders enorm helpt. Ze werkte met een daglijn in kleuren, zodat ouders én kinderen wisten wat er ging gebeuren. De daglijn die in de klas gebruikt werd, werd ook meegegeven met de ouders naar huis. De kleurencode hielp gezinnen die minder taalvaardig waren om toch grip te krijgen op de schoolroutine. Dit sluit aan bij de literatuur die stelt dat voorspelbaarheid en visuele ondersteuning stress verlagen en betrokkenheid verhogen (Hoogeveen, 2020; Sardes, 2016).

Uit alle bronnen blijkt dat ouders nood hebben aan warmte, nabijheid en partnerschap. Ouders voelen zich pas echt betrokken wanneer ze ervaren dat de school hen serieus neemt, luistert naar hun zorgen en hen ziet als gelijkwaardige partners (Klasse, 2023; Sardes, 2016). De START-studie benadrukt dat ouders het verlies van informele contactmomenten, zoals die in de opvang, als moeilijk ervaren. In de schoolcontext is er minder ruimte voor korte gesprekjes, waardoor ouders zich sneller buitengesloten voelen. Dit maakt warme communicatie, persoonlijke kennismaking en een zachte overgang des te belangrijker.

Tot slot blijkt dat ouders behoefte hebben aan continuïteit tussen opvang en school. Wanneer routines, verwachtingen en pedagogische aanpak op elkaar aansluiten, ervaren ouders minder breuken en meer veiligheid (Van Laere et al., 2019; Hoogeveen, 2020). De Gezinsbond pleit daarom voor “kind rijpe scholen” die zich aanpassen aan de noden van jonge kinderen én hun ouders, in plaats van andersom.

	Op basis van deze inzichten uit de dataverzameling concludeer ik dat ouders de overstap naar de instapklas als moeilijk ervaren omdat de vertrouwde, kleinschalige context plots plaatsmaakt voor een grotere en minder voorspelbare klasomgeving. Met de juiste ondersteuning, duidelijke informatie en oprechte betrokkenheid kunnen we deze drempel voor ouders aanzienlijk verlagen. Voor mijn ontwerp betekent dit dat: • Het ontwerp moet laagdrempelig en flexibel inzetbaar zijn en geen extra tijdsdruk meebrengen voor de ouders van deze instappers; • Het ontwerp moet duidelijke en visuele informatie bieden over de gang van zaken en de werking in de instapklas; • Het ontwerp moet inspelen op het feit dat ook ouders moeten kunnen wennen en dat de ouders hun kind met een goed gevoel kunnen afzetten op school; • Het ontwerp moet partnerschap tussen ouders en school mogelijk maken.
Deelvraag 4: Hoe ziet de huidige opvangsituatie eruit voor instappers in Basisschool Hamont-Lo?	Onderzoeksactiviteit 1: Contextuele gesprekken (observatiedagen) – Mentor instapklas
	Onderzoeksactiviteit 2: Open observatie met focuspunten
	Onderzoeksactiviteit 3: Fotoreportage van instapomgeving
	Onderzoeksactiviteit 4: Expertinterview – Huis van het Kind
	Antwoord/ kritische reflectie: Uit de analyse van de fotoreportage van de instapomgeving in Basisschool Hamont-Lo blijkt dat de school een warme, visueel sterke en gestructureerde instapklas aanbiedt (Fotoreportage instapomgeving, 2026). De klas is rijk aan pictogrammen, foto's van de kinderen, duidelijke daglijnen en herkenbare figuren zoals Jules. Deze elementen verhogen de voorspelbaarheid en veiligheid voor instappers en ondersteunen hen bij het begrijpen van de dagstructuur. De aanwezigheid van een aanwezigheidskalender, individuele kapstokken met foto's en een herkenbare onthaalhoek toont dat de school sterk inzet op structuur, visuele ondersteuning en emotioneel welbevinden. Deze elementen zijn belangrijke voorwaarden voor een warme overgang, maar richten zich vooral op de start binnen de school, niet op de overgang vanuit de voorschoolse opvangcontext. Het interview met Ine Schuermans (Interview Ine Schuermans, 2025) bevestigt dat de huidige opvangsituatie voor instappers niet structureel verbonden is met de schoolcontext. Hoewel er initiatieven bestaan zoals het <i>Dit ben ik</i>-boekje, dat ouders tijdens het consult op 30 maanden ontvangen, is de inzet ervan niet uniform. Schuermans benadrukt dat het boekje slechts één week echt relevant is en dat scholen zelf beslissen of ze het gebruiken. Dit wijst op een gebrek aan continuïteit en afstemming tussen opvang, ouders en school. Ook andere initiatieven, zoals het zindelijkheidskoffertje of Speelkamer Mini en Maxi, worden weinig bezocht of zijn te vrijblijvend, waardoor ze onvoldoende bijdragen aan een structurele overgangsaanpak.

Het bezoek aan de instapdag van 2 februari in Basisschool Hamont-Lo (Open observatie instapdag, 2026; Contextuele gesprekken mentor Josée Stevens, 2026) vult dit beeld verder aan en biedt waardevolle inzichten in de praktijk. Tijdens deze instapdag werd duidelijk dat de school een zeer warme en kindgerichte aanpak hanteert op het moment dat kinderen effectief starten.

De keuze om ouders aan de poort afscheid te laten nemen, een werkwijze die ontstond tijdens de coronaperiode, wordt bewust behouden omdat ze rust creëert bij het binnenkomen. De klas blijft hierdoor prikkelarm en overzichtelijk, en de juf kan haar aandacht volledig richten op de kinderen. Tegelijkertijd worden ouders niet zomaar losgelaten: ze worden opgevangen door de directeur en zorgcoördinator, krijgen een kopje koffie en ontvangen tussentijdse updates over hoe het in de klas verloopt. Dit bakje troost vormt een warm alternatief voor het klassieke afscheid en versterkt het vertrouwen van ouders in de klaswerking (Gesprekken mentor Josée Stevens, 2026).

Binnen de klas ligt de nadruk tijdens de eerste momenten volledig op emotionele veiligheid. Kinderen mogen meteen vrij spelen, knuffels blijven toegelaten en de juf biedt nabijheid wanneer nodig. Er worden bewust geen activiteiten ingepland op de eerste dag, omdat deze momenten te onvoorspelbaar zijn. Kleine rituelen zoals een foto voor op de kapstok en een eerste tekening zorgen voor herkenning en een gevoel van thuiskomen. De observatie toont dat kinderen heel verschillend reageren op het instapmoment: sommige kinderen voelen zich meteen thuis en beginnen spontaan te spelen, terwijl anderen meer nabijheid nodig hebben en moeite hebben met het afscheid.

De juf speelt hier flexibel op in door nabij te blijven, emoties te benoemen en kinderen op hun eigen tempo te laten aansluiten bij de dagstructuur. De visuele daglijn van Jules wordt actief gebruikt als houvast, wat de voorspelbaarheid verhoogt en kinderen helpt om grip te krijgen op de dag. Deze observaties bevestigen dat de school sterk inzet op een warme start binnen de klas, maar dat de overgang naar de klas toe minder structureel ondersteund wordt vanuit de bredere opvangcontext. De instapwerking van de school is warm en visueel sterk, maar staat grotendeels los van de voorschoolse trajecten die kinderen doorlopen. De overgang van opvang naar school blijft daardoor afhankelijk van individuele keuzes van ouders en van de mate waarin zij bestaande initiatieven kennen en benutten. De school biedt veel ondersteuning eens het kind binnen is, maar er is weinig afstemming tussen opvang, ouders en school vóór de start.

Wanneer ik deze gegevens samenleg, ontstaat een duidelijk beeld: de instapklas zelf is warm, visueel sterk en goed georganiseerd, maar de bredere overgang van opvang naar school is weinig gestructureerd, weinig uniform en sterk afhankelijk van individuele keuzes. Dit bevestigt de nood aan materialen die de brug slaan tussen deze contexten. De inzichten uit het bezoek van 2 februari versterken dit nog: de warme aanpak van de school werkt, maar begint pas op het moment dat het kind binnenstapt. De periode ervoor blijft een blinde vlek.

	Voor mijn ontwerp betekent dit dat: • Het ontwerp moet materialen bevatten met weinig tekst en vooral werken met beeldtaal, zodat peuters en ouders met beperkte taalvaardigheid het ook begrijpen; • Het ontwerp moet gesprek bevorderend zijn tussen ouders, opvang en school, vergelijkbaar met de functie van het <i>Dit ben ik</i>-boekje; • Het ontwerp moet vooral de eerste schooldagen én de periode ervoor ondersteunen; • Het ontwerp moet geen nieuwe systemen introduceren die botsen met de bestaande klaswerking.
Deelvraag 5: Op welke manieren kunnen opvangmedewerkers betrokken worden bij het vormgeven van een warme overgang?	Onderzoeksactiviteit 1: Literatuurstudie
	Onderzoeksactiviteit 2: Bezoek (LOK - overleg Huis van het Kind)
	Onderzoeksactiviteit 3: Expertinterview – Huis van het Kind + Elke Decoster
	Onderzoeksactiviteit 4: Bezoek brainstormavond Huis van het Kind
	Antwoord/ kritische reflectie: Uit de analyse van de geraadpleegde bronnen, het interview met Ine Schuermans, het interview met Elke Decoster en mijn deelname aan het Lokaal Overleg Kinderopvang (LOK, 27 januari), blijkt dat opvangmedewerkers op uiteenlopende, maar steeds betekenisvolle manieren betrokken kunnen worden bij het vormgeven van een warme overgang naar de kleuterschool. Een eerste belangrijk inzicht is dat opvangmedewerkers een unieke positie innemen omdat zij kinderen en ouders vaak al lange tijd kennen. Zowel Elenbaas & Van der Maas (2013) als Hoogeveen (2020) benadrukken dat opvangmedewerkers waardevolle kennis hebben over de ontwikkeling, het gedrag en de behoeften van jonge kinderen. Deze kennis vormt een cruciale basis voor een doorgaande lijn tussen opvang en school. De bronnen tonen dat opvangmedewerkers bijdragen via het verzamelen en delen van observaties, het voeren van warme overdrachtsgesprekken en het ondersteunen van ouders tijdens de overgang. Dit sluit nauw aan bij de visie van Ine Schuermans, die aangeeft dat opvangmedewerkers ouders kunnen helpen bepalen welke informatie relevant is voor de juf op de eerste schooldag, maar dat zij niet verantwoordelijk zijn voor het volledig invullen van het <i>Dit ben ik</i>-boekje. De overdracht blijft een gedeelde verantwoordelijkheid tussen ouders en professionals. Helaas in de praktijk blijkt dat deze samenwerking moeilijk te realiseren is en vaak beperkt blijft. Het interview met Elke Decoster voegt hier een belangrijke kritische nuance aan toe. Zij benadrukt dat kinderopvang niet moet proberen peuters “schoolklaar” te maken door hen bijvoorbeeld twintig minuten stil te laten zitten. Volgens haar is dit niet alleen onrealistisch voor tweejarigen, maar ook pedagogisch onjuist. Ze pleit voor korte, speelse onthaalmomenten van maximaal zeven minuten, waarbij kinderen niet gedrild worden in schoolse vaardigheden, maar ondersteund worden in zelfstandigheid en basisgewoontes.

Decoster benadrukt dat praktische zaken zoals een bel, een brooddoos of stilzitten geen prioriteit hoeven te zijn, kinderen leren dit vanzelf in de kleuterklas. Wat wél belangrijk is, zijn zelfredzaamheid en vertrouwdheid met dagelijkse routines, zoals omgaan met een potje in het kader van zindelijkheid. Deze visie sluit aan bij Hoogeveen (2020), die stelt dat warme transitie vooral draait om emotioneel welzijn en veiligheid, niet om cognitieve of schoolse voorbereiding.

Daarnaast blijkt uit de Inspiratiebundel Warme Transitie dat opvangmedewerkers een actieve rol spelen in het creëren van verbinding tussen opvang en school. Praktijken zoals scholenwandelingen, wenmomenten, huisbezoeken en ontmoetingen met de onthaalleerkracht worden vaak door opvangmedewerkers mee voorbereid of uitgevoerd. Deze initiatieven zorgen ervoor dat kinderen de nieuwe omgeving al kennen voordat ze instappen, wat hun emotioneel welzijn versterkt. De bundel toont ook dat opvangmedewerkers bijdragen aan het zichtbaar maken van de thuissituatie in de klas, bijvoorbeeld via foto's, vertrouwde voorwerpen of taalprikkelers. Dit bevordert herkenning en veiligheid.

Een derde belangrijk inzicht komt uit het START-rapport (Van Laere et al., 2019), dat aantoont dat opvangmedewerkers een sleutelrol spelen in inter-institutionele leergemeenschappen (samenwerkingsnetwerken) waarin opvang, school en andere partners gezamenlijk reflecteren op hun transitiepraktijken. Hierdoor ontstaat een gedeelde visie op pedagogische continuïteit, waarbij zorg, spel en emotioneel welzijn centraal staan. Verder blijkt uit de bronnen dat opvangmedewerkers een belangrijke rol spelen in het ondersteunen van ouders. Zowel de Inspiratiebundel als de Early Years Blog (2024) benadrukken dat ouders vaak onzeker zijn over de schoolstart en dat opvangmedewerkers hen kunnen begeleiden in het stellen van vragen, het begrijpen van procedures en het voorbereiden van hun kind. Ine Schuermans bevestigt dit door te benadrukken dat niet alle ouders thuis dezelfde voorbereiding kunnen bieden, zeker wanneer kinderen niet naar een opvang gaan. Hierdoor spelen opvangmedewerkers een belangrijke rol in het bevorderen van gelijke kansen.

Het interview met Decoster toont echter dat structurele samenwerking niet vanzelfsprekend is. Zij verwijst naar eerdere pilootprojecten rond warme transitie waarin opvang en scholen samenwerkten, maar die botsten op structurele verschillen tussen het departement Onderwijs en het departement Welzijn: uiteenlopende lonen, werkuren en verwachtingen. Bovendien kiezen ouders niet altijd voor de school die naast de opvang ligt, waardoor scholen soms terughoudend zijn om tijd te investeren in samenwerking met opvanginitiatieven. Dit maakt warme transitie in de praktijk complexer dan in theorie. Het LOK-overleg dat ik bijwoonde (27 januari) bevestigt deze uitdagingen. Tijdens dit overleg werd duidelijk dat partners uit opvang, onderwijs en welzijn dezelfde knelpunten ervaren: breuklijnen tussen peuters en kleuters, nood aan betere informatieoverdracht en het belang van structurele samenwerking. De bespreking van het *Dit ben ik*-boekje illustreerde dat materialen pas betekenisvol worden wanneer alle partners betrokken zijn en wanneer ouders niet overladen worden met verwachtingen.

	Dit benadrukt dat warme transitie een gedeeld proces is waarin opvangmedewerkers, scholen, Kind en Gezin en ouders samen verantwoordelijkheid dragen. Op basis van deze dataverzameling concludeer ik dat opvangmedewerkers op verschillende niveaus betrokken kunnen worden: pedagogisch, organisatorisch, emotioneel en praktisch. Tegelijkertijd tonen de interviews met Schuermans en Decoster dat opvangmedewerkers niet overbelast mogen worden: hun rol is ondersteunend en gedeeld met ouders, niet vervangend. Bovendien moet warme transitie vertrekken vanuit de eigenheid van de kinderopvang, niet vanuit een verkapte voorbereiding op schoolse verwachtingen. Voor mijn ontwerp betekent dit dat: • Het ontwerp moet vertrekken vanuit gedeelde verantwoordelijkheid, waarbij ouders, onthaal juf en opvang samen belangrijk zijn in deze overgang; • Het ontwerp moet kinderen, ouders en professionals ondersteunen met materialen die voor alle betrokkenen bruikbaar zijn; • Het ontwerp moet flexibel zijn, zodat opvangmedewerkers zelf bepalen welke informatie relevant is; • Het ontwerp moet aansluiten bij de noden die uit het LOK-overleg naar voor kwamen: met minder administratie, betere afstemming en gedragen materialen; • Het ontwerp moet de visie van Decoster volgen met focus op zelfstandigheid, emotioneel welzijn en basisgewoontes in plaats van schoolse voorbereiding.
Deelvraag 6: Welke concrete acties, materialen en rituelen kunnen opgenomen worden in praktijkgidsen om de overgang voor instappers warm, veilig en herkenbaar te maken?	Onderzoeksactiviteit 1: Literatuurstudie
	Onderzoeksactiviteit 2: Inventaris van bestaande materialen
	Onderzoeksactiviteit 3: Expertinterview – Huis van het Kind
	Onderzoeksactiviteit 4: Bezoek brainstormavond Huis van het Kind
	Onderzoeksactiviteit 5: Enquête voor ouders
	Antwoord/ kritische reflectie: Uit mijn dataverzameling blijkt dat een warme overgang naar de instapklas niet ontstaat uit één magisch materiaal of ritueel, maar uit een samenhangend geheel van acties, visuele hulpmiddelen en relationele praktijken. Kinderen zijn niet “klaar” of “niet klaar” voor school: elk kind heeft zijn eigen tempo, noden en manieren om veiligheid te zoeken. Dit vraagt om kind rijpe scholen die zich aanpassen aan het kind, niet andersom (Van Laere, 2020). Uit zowel mijn literatuurstudie als het interviews met Ine Schuermans (Huis van het Kind) blijkt dat er al verschillende materialen bestaan die instappers en hun ouders ondersteunen en bijdragen aan een warme transitie. Het “Ben-ik-boekje”, ontwikkeld binnen de gemeentes Hamont, Pelt en Lommel, is hiervan een sterk voorbeeld.

Het bundelt essentiële informatie over het kind en helpt ouders om deze op een toegankelijke manier door te geven aan de juf tijdens de eerste dagen in de instapklas. Het materiaal is laagdrempelig, visueel en concreet. Precies wat jonge kinderen en hun ouders nodig hebben (Interview Schuermans, 2025).

Ook de podcast De kracht van opgroeien – warme transitie benadrukt het belang van praktische, visuele hulpmiddelen zoals een kind portret, fotoboekjes van de schooldag en filmpjes zoals Het verhaal van Mo. Deze materialen helpen kinderen om de nieuwe omgeving te begrijpen en bieden ouders houvast in het gesprek met hun kind. In Niel werd het fotoboek zelfs beschikbaar gesteld in de bibliotheek en het Huis van het Kind, wat de toegankelijkheid aanzienlijk vergrootte (Opgroeien, 2026).

Daarnaast bracht het interview met Elke Decoster, ervaren kleuterleerkracht en pedagogisch ondersteuner, een diepgaand relationeel en pedagogisch perspectief naar voren. Zij benadrukt dat warme transitie niet alleen draaien om materialen, maar vooral om houding, nabijheid en emotionele veiligheid. Zo pleit ze ervoor om verzorgingsmomenten niet te zien als lastige onderbrekingen, maar als krachtige één-op-één leermomenten waarin zelfstandigheid, taal en verbondenheid kunnen groeien. Ze stelt: *“Maak van dat ververs moment een educatief moment. Je bent één op één met een kind. Je kunt die zelfstandigheid leren... Praat met je kind.”* (Interview Decoster, 2026). Een tweede belangrijk inzicht van Decoster is het belang van troostvoorwerpen en herkenningpunten van thuis. Ze beschrijft hoe kinderen niet de hele dag met een knuffel of tutje hoeven rond te lopen, maar dat het weten dat het voorwerp beschikbaar is, al voldoende veiligheid biedt. In haar klas werkte ze met een klein kastje waarin kinderen een tutje, knuffeltje of voorwerp van thuis konden bewaren. Daarnaast gebruikte ze een kapstokje met foto's van gezinnen, zodat kinderen op elk moment even naar hun vertrouwde gezichten konden kijken. Ze benadrukt: *“Dat is het enige wat ze hebben van thuis. Dat is hun troost.”* (Interview Decoster, 2026). Tegelijk geeft ze aan dat leerkrachten hierin moeten afwegen wat werkt voor elk kind, omdat sommige kinderen net overstuur raken door een foto die te zichtbaar aanwezig is.

Decoster schetst ook de unieke dynamiek van instapklassen. In tegenstelling tot andere kleuterklassen, waar een groep in september start en in juni eindigt, verandert de instapgroep voortdurend. Nieuwe kinderen komen binnen, de groepsdynamiek verschuift, en de ontwikkelingsverschillen zijn groot, soms tot negen maanden, wat op deze leeftijd een aanzienlijk verschil betekent. Ze benoemt dat leerkrachten hierdoor vaak het gevoel hebben dat oudere instappers te weinig uitdaging krijgen wanneer nieuwe kinderen veel aandacht vragen. Haar advies is om vanaf september sterk in te zetten op zelfstandigheid, zodat oudere kinderen later als natuurlijke helpers kunnen functioneren. Ze illustreert dit met voorbeelden van kinderen die spontaan jongere klasgenoten begeleiden, wat zowel hun eigen competentiegevoel als de groepswerking versterkt (Interview Decoster, 2026).

Een ander centraal thema in haar visie is het belang van een rijk basismilieu. Decoster benadrukt dat een instapklas niet moet overvol staan met materialen, maar dat er doordachte, eenvoudige en open speelmogelijkheden moeten zijn die aansluiten bij peuterspel: in- en uitladen, verplaatsen, verzamelen, rollen, vullen en leegmaken. Ze pleit voor ontdekbakken, kleine portemonneetjes, zakjes en karretjes. Materialen die aansluiten bij natuurlijke spelpatronen. Ze stelt: *“Laat het los dat ze alles in één hoekje moeten steken. Het zijn verhuizers. Je kunt dat niet tegenhouden.”* (Interview Decoster, 2026). Een overvol lokaal leidt volgens haar tot chaos en overladen spel, terwijl een rijk maar sober basismilieu rust en autonomie creëert.

Verder benadrukt ze dat thema's voor instappers vaak weinig meerwaarde hebben. Omdat de klasgroep voortdurend verandert en de dag onvoorspelbaar verloopt, pleit ze voor een flexibele aanpak waarin leerkrachten inspelen op de interesses en noden van de kinderen. Ze zegt: *“Ik wist nooit hoe de dag ging verlopen... Dan hadden er twee in hun broek geplast en één overgegeven, en de ballonnen waren zelfs niet tevoorschijn gekomen.”* (Interview Decoster, 2026). In plaats van vaste thema's werkte ze met een daglijn die kinderen houvast gaf: niet om de dag te structureren, maar om kinderen die nood hebben aan voorspelbaarheid te tonen wat er nog komt en wie er aanwezig is.

Vanuit de resultaten van de enquête neem ik mee dat ouders vooral behoefte hebben aan duidelijke en tijdige informatie, persoonlijk contact en herkenbaarheid tijdens de eerste schooldagen. Ouders gaven aan dat een persoonlijk gesprek met de juf, een korte dagelijkse update en meer informatie vooraf hen sterk zou geruststellen. Daarnaast hechten zij veel belang aan vertrouwde elementen zoals een favoriete knuffel, foto's van thuis en een duidelijke visuele dagstructuur. Ook blijkt dat ouders het waarderen wanneer de eigen juf zichtbaar aanwezig is aan de schoolpoort en wanneer zij thuis ondersteund worden met tips voor gesprekken over school of suggesties voor prentenboeken die helpen bij de voorbereiding. Deze inzichten vormen waardevolle handvatten om een ontwerp te creëren dat ouders op een laagdrempelige, warme en voorspelbare manier ondersteunt tijdens de overgang naar de instapklas.

Mijn inventaris van bestaande materialen bevestigt deze inzichten. In zowel Vlaamse als internationale contexten worden al heel wat concrete hulpmiddelen effectief ingezet, zoals:

- Welkomstkaartjes en uitnodigingen voor wenmomenten (Infofiche Wenmoment, OCB)
- Aftelkalenders en praatplaten die de schooldag visueel maken (Vanbuel & Leemans, 2016; VBJK, 2020)
- Troostvoorwerpen van thuis, fotohoekjes en nabijheidsstoeltjes voor emotionele veiligheid (VBJK, 2020; Hopon, 2026) uitleenkoffers met boekjes, klasfoto's en klaspoppes om thuis voor te bereiden (Hopon, 2026)
- Overdrachtsfiches en het ZIKO-VO-instrument voor kindgerichte informatieoverdracht (Kind & Gezin, 2008)
- Een klaspop die op bezoek gaat in de opvang als brugfiguur (Klasse, 2018)

Uit al deze bevindingen concludeer ik dat een toolbox niet enkel uit materialen mag bestaan, maar ook uit acties, rituelen en pedagogische keuzes die de overgang ondersteunen. Een materiaal op zich is nooit voldoende: het krijgt pas waarde wanneer het ingebed is in een warme, relationele praktijk. Zo is een welkomstkaartje pas betekenisvol wanneer het gekoppeld wordt aan een persoonlijk wenmoment, en werkt een praatplaat pas wanneer ouders weten hoe ze die kunnen gebruiken.

Voor mijn ontwerp betekent dit dat ik moet inzetten op de volgende elementen:

- Het ontwerp moet visueel, concreet en afgestemd zijn op jonge kinderen en hun ouders, door te werken met foto's en herkenbare elementen en te vertrekken vanuit de leefwereld van deze jonge kinderen;
- Het ontwerp moet flexibel inzetbaar zijn voor verschillende contexten;
- Het ontwerp moet acties, materialen én rituelen combineren;
- Het ontwerp moet rekening houden met de realiteit van instapklassen;
- Het ontwerp moet bruikbaar zijn vóór, tijdens en na de eerste schooldag.

4 Ontwerpen

4.1 Ontwerpcriteria per doelgroep

Ouders	Het ontwerp moet ouders op een laagdrempelige en flexibele manier uitnodigen tot betrokkenheid, zodat zij zonder extra tijdsdruk kunnen deelnemen aan een warme, gedeelde transitie tussen thuis en school. Het ontwerp moet ouders ondersteunen met concrete, visuele tips om dagelijkse handelingen te oefenen die in de instapklas belangrijk zijn, waarin zelfstandigheid, emotioneel welzijn en basisgewoontes centraal staan. Het ontwerp moet gezinnen de mogelijkheid bieden om een vertrouwd item (knuffel) of informatie over het kind van thuis toe te voegen (Dit-ben-ik-boekje), zodat de overgang naar de instapklas persoonlijker, veiliger en meer afgestemd wordt op het individuele kind. Het ontwerp moet ouders ondersteunen in hun eigen wenproces door hen houvast, herkenning en vertrouwen te bieden, zodat zij hun kind met een gerust gevoel kunnen afzetten in de instapklas. Het ontwerp moet bruikbaar zijn vóór, tijdens en na de eerste schooldag, zodat het de volledige overgangperiode ondersteunt en zowel kinderen als ouders houvast biedt. Het ontwerp moet kort en krachtig zijn gevuld met praktische inzichten en visuele ondersteuning. Het ontwerp moet beelden van de klas bevatten zodat ouders zicht krijgen op de bestaande gewoontes en gebruiken en materialen in de klas.
Leerkrachten instapklas	Het ontwerp moet inspelen op het feit dat de leerkracht zich bewust is van de verbindende rol die zij heeft in deze warme transities. En het moet daarnaast tips bevatten om verbindend te kunnen werken. Het ontwerp moet aansluiten bij de bestaande klaswerking en mag geen nieuwe systemen introduceren die hiermee in conflict komen. Het ontwerp moet afgestemd zijn op de realiteit van instapklassen, zodat de inhoud haalbaar, herkenbaar en bruikbaar is voor jonge kinderen, hun ouders en de klaspraktijk. Het ontwerp moet praktijk en theorie combineren en visuele ondersteuning bieden in een korte, maar krachtige handleiding.
Opvangmedewerkers	Het ontwerp moet voldoende open en aanpasbaar zijn, zodat opvangmedewerkers en andere partners zelf kunnen bepalen welke informatie relevant is binnen hun eigen werking.

	Het ontwerp moet kort en krachtig zijn gevuld met praktische inzichten en visuele ondersteuning.
Algemeen (overkoepelend)	Het ontwerp is visueel, toegankelijk en herkenbaar voor alle betrokkenen zodat de klaswerking duidelijk en toegankelijk wordt. Het ontwerp ondersteunt gedeelde verantwoordelijkheid, flexibiliteit en samenwerking tussen ouders, opvang en school.

4.2 Verantwoording ontwerpcriteria

Tijdens het opstellen van de ontwerpeisen merkte ik dat verschillende bronnen dezelfde noden, inzichten en aanbevelingen benadrukten. Daarom zijn de ontwerpeisen vooral gebaseerd op een aantal kernbronnen die telkens opnieuw dezelfde richting uitwezen. De belangrijkste hiervan zijn het interview met Elke Decoster (13 januari 2026), de gesprekken bij Huis van het Kind (15 december), de enquête bij de ouders van mijn stageklas en de literatuur uit de podcast Opgroeien en het werk van Katrien Van Laere & Brecht Peleman. Deze bronnen vormden samen een helder en betrouwbaar beeld voor de uiteindelijke ontwerpeisen.

Ontwerpeis	Verantwoording	Welke bundel?
Het ontwerp moet ouders op een laagdrempelige en flexibele manier uitnodigen tot betrokkenheid, zodat zij zonder extra tijdsdruk kunnen deelnemen aan een warme, gedeelde transitie tussen thuis en school.	De bundel spreekt ouders rechtstreeks, zonder verplichtingen of extra taken. Ouders kunnen de info lezen wanneer het voor hen past. Deze ontwerpeis komt concreet aan bod in de inleiding: "Je hoeft het niet alleen te doen: als ouder, opvang en school vormen we één team rond jouw kind."	Infobundel ouders
Het ontwerp moet ouders ondersteunen met concrete, visuele tips om dagelijkse handelingen te oefenen die in de instapklas belangrijk zijn, waarin zelfstandigheid, emotioneel welzijn en basisgewoontes centraal staan.	De bundel bevat duidelijke stap-voor-stap tips met illustraties, zoals bij het oefenen van de jas: "Gebruik de vlindermethode: jas op de grond, voeten bij de kap, armen erin, over het hoofd zwaaien." Ook bij onder andere de boekentas en zindelijkheid worden concrete handelingen uitgelegd en visueel ondersteund.	
Het ontwerp moet gezinnen de mogelijkheid bieden om een vertrouwd item (knuffel) of informatie over het kind van thuis toe te voegen (Dit-	De bundel verwijst expliciet naar het Dit-ben-ik-boekje en naar het meenemen van een knuffel als	

ben-ik-boekje), zodat de overgang naar de instapklas persoonlijker, veiliger en meer afgestemd wordt op het individuele kind.	troostvoorwerp: "Geef je kindje gerust een knuffeltje mee. Ze mogen het bij zich houden en het is er altijd wanneer ze het nodig hebben." Dit maakt de overgang persoonlijk en afgestemd op het individuele kind.	
Het ontwerp moet ouders ondersteunen in hun eigen wenproces door hen houvast, herkenning en vertrouwen te bieden, zodat zij hun kind met een gerust gevoel kunnen afzetten in de instapklas.	De bundel benoemt gevoelens van ouders en normaliseert onzekerheid: "Onzekerheid bij ouders is ook normaal. Wanneer kost tijd voor zowel het kind als de ouders." Door herkenning en geruststelling te bieden, krijgen ouders meer vertrouwen in de start.	
Het ontwerp moet bruikbaar zijn vóór, tijdens en na de eerste schooldag, zodat het de volledige overgangperiode ondersteunt en zowel kinderen als ouders houvast biedt.	De bundel is opgebouwd in fases: voorbereiding thuis (prentenboeken, kijkmoment), de eerste schooldagen (wenmomenten, afscheid), en ondersteuning nadien (Dutjeskamer, vragen stellen).	
Het ontwerp moet kort en krachtig zijn gevuld met praktische inzichten en visuele ondersteuning.	De bundel gebruikt korte tekstblokken, pictogrammen en duidelijke illustraties. Een voorbeeld is de pagina over zindelijkheid met visuele icoontjes. Dit maakt de informatie snel scanbaar en makkelijk toepasbaar.	
Het ontwerp moet inspelen op het feit dat de leerkracht zich bewust is van de verbindende rol die zij heeft in deze warme transitie. En het moet daarnaast tips bevatten om verbindend te kunnen werken.	Doorheen heel de bundel wordt duidelijk gemaakt dat de leerkracht een brugfiguur is tussen ouders, opvang en school. Ik benoem die rol letterlijk en laat zien waarom die zo belangrijk is. Daarnaast geef ik ook concrete tips die leerkrachten helpen om verbindend te werken, zoals warm onthaal, duidelijke communicatie, samenwerken met opvang	Infobundel leerkrachten

	en ouders, en herkenbaarheid creëren voor kinderen. Zo wordt de leerkracht zich niet alleen bewust van zijn of haar rol, maar krijgt ze ook handvatten om die echt op te nemen.	
Het ontwerp moet aansluiten bij de bestaande klaswerking en mag geen nieuwe systemen introduceren die hiermee in conflict komen.	Deze ontwerpeis komt terug doordat de inhoud van de bundel geen grote veranderingen vraagt in de klaswerking, maar juist kleine, haalbare toevoegingen aanbiedt die het voor instappers makkelijker maken. Het zijn geen vaste regels, maar flexibele suggesties die elke leerkracht kan aanpassen aan de eigen klascontext.	Infobundel leerkrachten
Het ontwerp moet afgestemd zijn op de realiteit van instapklassen, zodat de inhoud haalbaar, herkenbaar en bruikbaar is voor jonge kinderen, hun ouders en de klaspraktijk.	Deze ontwerpeis komt terug doordat de bundel volledig aansluit bij wat er al leeft in de instapklas: Jules de klaspop wordt gebruikt, foto's van de klas komen terug en bestaande rituelen en afspraken worden meegenomen. Er worden geen nieuwe systemen geïntroduceerd, maar juist vertrouwde elementen versterkt, zodat alles herkenbaar blijft voor zowel de leerkracht als de kinderen. Daarnaast vragen de bundels geen grote veranderingen, waardoor het makkelijk kan worden ingezet.	Infobundel ouders Infobundel leerkrachten Infobundel opvang
Het ontwerp moet beelden van de klas bevatten zodat ouders zicht krijgen op de bestaande gewoontes en gebruiken en materialen in de klas.	Deze ontwerpeis komt aan bod doordat de bundel verschillende foto's en visuele elementen toont die rechtstreeks uit de klasomgeving komen. Zo krijgen ouders een realistisch beeld met behulp van de foto's en het digitale	Infobundel ouders

	boekje. Een concreet voorbeeld is de pagina <i>“Jules zijn plekje in onze klas”</i> , waar een foto van de klasopstelling en de verschillende hoeken zichtbaar is.	
Het ontwerp moet praktijk en theorie combineren en visuele ondersteuning bieden in een korte, maar krachtige handleiding.	Het ontwerp combineert praktijk en theorie doordat elke bundel een korte theoretische achtergrond geeft over warme transities, gevolgd door heel concrete tips, materialen en voorbeelden die meteen toepasbaar zijn in de dagelijkse werking.	Infobundel ouders Infobundel leerkrachten Infobundel opvang
Het ontwerp moet voldoende open en aanpasbaar zijn, zodat opvangmedewerkers en andere partners zelf kunnen bepalen welke informatie relevant is binnen hun eigen werking.	Het ontwerp is open en aanpasbaar, omdat de bundels geen vaste regels opleggen maar handvatten bieden. Opvangmedewerkers, leerkrachten en ouders kunnen zelf kiezen wat past binnen hun eigen werking en context.	Infobundel ouders Infobundel leerkrachten Infobundel opvang
Het ontwerp moet kort en krachtig zijn gevuld met praktische inzichten en visuele ondersteuning.	Het ontwerp blijft kort en krachtig, met praktische inzichten, duidelijke stappen en veel visuele ondersteuning zoals foto's, prenten, duidelijke lay-out met kleurgebruik en vertelplaten. Hierdoor blijft alles overzichtelijk en haalbaar.	Infobundel ouders Infobundel leerkrachten Infobundel opvang
Het ontwerp is visueel, toegankelijk en herkenbaar voor alle betrokkenen zodat de klaswerking duidelijk en toegankelijk wordt.	Het ontwerp is visueel, toegankelijk en herkenbaar, door te werken met Jules, vertrouwde rituelen en herkenbare situaties. Zo wordt de klaswerking duidelijk voor alle betrokkenen, ook voor jonge kinderen.	Infobundel ouders Infobundel leerkrachten Infobundel opvang

Het ontwerp ondersteunt gedeelde verantwoordelijkheid, flexibiliteit en samenwerking tussen ouders, opvang en school.	Het ontwerp ondersteunt gedeelde verantwoordelijkheid en samenwerking, wat zichtbaar wordt in de driehoek van warme transities. Ouders, opvang en school worden telkens benoemd als één team rond het kind, en de bundels tonen hoe elke partner kan bijdragen aan een warme start.	Infobundel ouders Infobundel leerkrachten Infobundel opvang
---	---	---

4.3 Ontwerp

Je dient jouw ontwerp als een apart document in. Verwijs hier naar het apart document.

1. Infobundel voor ouders Basisschool Hamont – Lo
2. Infobundel voor **ouders**
3. Handleiding voor **leerkrachten**
4. Handleiding voor **opvangmedewerkers**

4.4 Reflectie op het ontwerp (prototype) na 3 weken stage in semester 2

Tijdens de eerste drie weken van mijn stage lag mijn focus vooral op het ontwerpen van de infobundel voor ouders. Na drie weken in semester 2 nam ik bewust de tijd om uitgebreid terug te blikken op mijn prototype en te bekijken welke elementen nog verfijnd konden worden. Vooraleer de bundel werd meegegeven aan ouders, ontwierp ik deze volledig zelf en liet ik een eerste versie nalezen door mijn promotor en mentor. Met hun gerichte feedback ging ik verder aan de slag om de bundel te finaliseren voor het kijkmoment van de nieuwe instappers. In deze fase voegde ik onder andere een visuele voorstelling van het schooltasje, concrete tips rond zindelijkheid en informatie over de dutjeskamer toe.

Op 27 maart werd de definitieve versie voor het eerst meegegeven tijdens het kijkmoment. Dat was een spannend moment, omdat het de eerste echte praktijktest van mijn ontwerp was. Zowel mijn mentor als de directie gaven vooraf al heel positieve reacties, wat mij veel vertrouwen gaf. Ook de ouders reageerden meteen enthousiast: ze vonden de bundel duidelijk, overzichtelijk en vooral warm. Dit werd nadien bevestigd in de mondelinge reacties én in de antwoorden op de enquête. Die positieve feedback liet mij voelen dat mijn ontwerp echt inspeelde op de noden van ouders die voor het eerst in contact komen met de school en natuurlijk ook de instappers.

Na dit kijkmoment ben ik samen met mijn mentor, de juf van de eerste kleuterklas en de directeur opnieuw door de bundel gegaan. We bekeken hoe we het document nog konden verbeteren zodat het niet alleen bruikbaar was voor mijn stageperiode, maar ook voor de school zelf op langere termijn. Tijdens dat overleg werd beslist dat de bundel voortaan standaard zou worden meegegeven bij elke inschrijving. Dat voelde voor mij als een grote erkenning van de waarde van mijn werk. Tijdens de paasvakantie heb ik op basis van hun feedback verschillende aanpassingen doorgevoerd: ik heb de checklist uitgebreid, de QR-code verwijderd om het geheel eenvoudiger te houden, mijn foto eruit gehaald omdat ik dan niet meer de juf ben en nog enkele kleine details aangepast om alles professioneler en meer afgestemd te maken op de noden en de verwachtingen van de stageschool. Met de definitieve bundel ben ik ook langs het Huis van het Kind geweest, een partner die tijdens mijn onderzoek een belangrijke rol heeft gespeeld. Op dat moment werkten zij aan een koffertje dat warme transitie ondersteunt, waardoor mijn informatiebundel voor ouders perfect aansluit bij hun project.

Tijdens mijn voorstelling reageerden ze oprecht enthousiast. Ze vertelden dat ze al langer zochten naar een warme, duidelijke manier om ouders te ondersteunen bij de overgang naar school, maar dat ze zelf nog geen concrete vorm hadden gevonden. Mijn bundel sloot precies aan bij wat zij nodig hadden, en ze willen de informatie uit de bundel op een manier verwerken in hun project en de uitwerking hiervan. Dat moment was voor mij bijzonder waardevol: het toonde dat mijn ontwerp niet alleen binnen mijn stageschool, maar ook daarbuiten een echte meerwaarde kan betekenen.

Tegelijkertijd ben ik, na de eerste drie weken stage, begonnen aan het ontwikkelen van de handleiding voor opvangmedewerkers en leerkrachten, zodat ook zij duidelijke handvatten krijgen om de warme instap te ondersteunen. Mijn bachelorproef focust op de samenwerking tussen verschillende actoren om kinderen zo goed mogelijk te begeleiden in de overstap naar school. Het was daarom een logische vervolgstap om naast de ouderbundel ook een bundel voor leerkrachten en opvangmedewerkers te ontwerpen. Op die manier groeit mijn ontwerp uit tot een breder, samenhangend pakket dat meerdere doelgroepen bereikt. Dat maakt het geheel niet alleen sterker, maar ook duurzaam en breed inzetbaar.

Wanneer ik mijn ontwerp toets aan de ontwerpeisen die ik vooraf had opgesteld, merk ik dat de infobundel volledig aansluit bij wat ik voor ogen had. De bundel is toegankelijk, warm, duidelijk, visueel rustig en praktisch inzetbaar. Toch zie ik nog mogelijkheden om het ontwerp verder te verfijnen, naast de gekregen feedback van de school en mentor.

Ik wil graag meer foto's toevoegen om de herkenbaarheid voor ouders en kinderen te vergroten. Daarnaast wil ik het verhaal opnieuw inspreken, zodat de audioversie nog warmer en duidelijker wordt. Deze elementen zaten nog niet in de versie die op 27 maart werd meegegeven aan de ouders. Achteraf merkte ik toch dat er nog enkele kleine verbeterpunten waren, en tijdens de paasvakantie heb ik deze dus aangebracht. Daarbij heb ik ook de feedback van de school meegenomen, zodat de bundel volledig geoptimaliseerd werd.

Wanneer ik terugkijk op het proces van de eerste fase van dit onderzoek (het ontwerpen van de ouderbundel) zie ik hoe dit uitgegroeid is tot een praktisch, warm en duurzaam instrument dat echt een verschil maakt. Het is geen losstaand document meer, maar een document dat ondertussen al door de stageschool en Huis van Het Kind wordt gebruikt.

4.5 Reflectie op het ontwerp na de volledige stage van 7 weken in semester 2

Wanneer ik terugkijk op mijn ontwerp na zeven weken stage, zie ik hoe sterk het gegroeid is doorheen het proces. In de eerste fase, vóór en tijdens de paasvakantie, lag mijn focus vooral op de ouderbundel. Ik wilde dat ouders voldoende houvast kregen om hun kind warm voor te bereiden op de instap. Die bundel werd tegen het einde van de paasvakantie zo goed als afgerond. Pas na de vakantie verschoof mijn aandacht naar de leerkrachtenbundel, omdat er op dat moment acht nieuwe instappers waren. Dat bood mij een unieke kans om mijn ideeën in de praktijk te testen en te observeren wat écht werkte in een instapklas.

In de eerste weken probeerde ik bewust zoveel mogelijk acties uit die ik vooraf had bedacht. Ik wilde nagaan of mijn ideeën haalbaar waren, of ze aansloten bij de noden van peuters, en of ze praktisch uitvoerbaar waren voor leerkrachten. Pas daarna heb ik alles omgezet in een duidelijke, gestructureerde handleiding. Die volgorde was belangrijk: ik wilde geen theoretisch pakket, maar een bundel die vertrekt vanuit de realiteit van de klas.

Toch heb ik niet alles kunnen uittesten wat uiteindelijk in de bundel terecht kwam. Dat vraagt om kritische reflectie. Sommige onderdelen waren in mijn stagecontext minder relevant, maar zouden buiten de stagecontext, een duidelijke meerwaarde hebben. Een voorbeeld hiervan is de weekkalender. Tijdens mijn stage bleef ik de hele dag bij de instappers: ik deed de turnlessen, bleef tijdens de middag en begeleidde alle activiteiten. De kinderen zagen dus nauwelijks wisselende gezichten. In een echte schoolsetting gebeurt dat wel, waardoor de weekkalender daar een belangrijke rol speelt in voorspelbaarheid en veiligheid. Daarom heb ik dit materiaal toch opgenomen in de definitieve bundel, ook al kon ik het zelf niet volledig uittesten.

Daarnaast heb ik tijdens de stage verschillende concrete bijsturingen gedaan. Bij elk instapmoment wordt er een foto gemaakt van het kind voor tegen de muur, op de bankjes en voorbij de kapstok. Achteraf gezien zag ik daar nog een kans om hier een eerste leuke foto van te maken. Dit bracht me op het idee om een fotokader te ontwerpen, waardoor de foto veel warmer en aantrekkelijker werd. Ook wist ik dat mijn mentor op het einde van de eerste week een verslagje meegeeft over hoe die eerste week is verlopen. Tijdens mijn stage heb ik dat ook zo gedaan. Toch voelde ik als juf de behoefte om al op de eerste schooldag iets mee te geven aan de ouders. Daarom ben ik die dag met elk kind mee naar de ouders gegaan om kort te vertellen hoe het gegaan was. Met acht nieuwe instappers ben je daar natuurlijk wel even mee bezig.

Dat bracht me op het idee om een sjabloon voor een eerste-dagverslagje te ontwerpen. Op dat sjabloon kan je als leerkracht snel aanduiden hoe de dag verlopen is, zonder dat je met elk kindje apart naar de ouders hoeft te stappen. Zo krijgt elke ouder toch de informatie die hij of zij graag wil, maar blijft het voor de leerkracht haalbaar.

Om in lijn te blijven met dit ontwerp heb ik ook een bijpassend sjabloon voor het einde van de eerste week gemaakt. Op die manier ontstaat er een doorlopende manier van communiceren, waarbij ouders zowel na dag één als na week één een duidelijk en warm beeld krijgen van hoe hun kind gestart is.

Een belangrijke keuze was ook om een handleiding voor leerkrachten te maken in plaats van een infobundel. Een handleiding biedt meer structuur, duidelijkheid en praktische toepasbaarheid. Leerkrachten hebben nood aan concrete handvatten, stappenplannen en materialen die ze meteen kunnen inzetten. De proefversie van mijn ontwerp heb ik verder uitgewerkt tot een definitieve versie, waarin ik alle aanpassingen verwerkte én de bundel afstemde op de actuele situatie binnen mijn stageschool.

Tegelijkertijd heb ik ook een aparte bundel ontwikkeld voor opvangmedewerkers. Hoewel ik deze inhoud niet heb kunnen uittesten, omdat dit slechts een klein onderdeel van mijn onderzoek was, vond ik het belangrijk om ook hun invloed op warme transitie te erkennen. Daarom heb ik toch een duidelijke handleiding voor hen geschreven.

Nog een belangrijke bijsturing was het opnemen van de praatplaten in de ouderbundel. Na de vakantie testte ik deze uit met mijn kleuters en merkte ik hoe sterk ze erop reageerden: ze herkennen situaties, vertellen spontaan en gingen echt in interactie. Dat bevestigde voor mij dat de praatplaten een duidelijke meerwaarde vormen en dus zeker een plaats verdienen in de bundel. Deze zaten nog niet in de versie die op 27 maart werd meegegeven aan de ouders, omdat ik ze eerst wilde uittesten met de nieuwe instappers.

Wanneer ik mijn drie ontwerpen naast mijn ontwerpeisen leg, merk ik dat ik alle eisen op een natuurlijke en doordachte manier heb kunnen integreren. Dat bevestigt voor mij dat deze drie ontwerpen niet zomaar uit ideeën of intuïtie zijn ontstaan, maar echt zijn opgebouwd vanuit onderzoek, expertise en gerichte observaties in de praktijk. Het feit dat de ontwerpeisen zo logisch verweven zijn geraakt met de uiteindelijke materialen, toont aan dat mijn ontwerpkeuzes onderbouwd zijn en aansluiten bij de noden van zowel kinderen, ouders als leerkrachten.

Tot slot merkte ik tijdens mijn stage dat de acties die ik had uitgetest, in combinatie met de voorbereiding die ouders konden doen via de ouderbundel, een positief effect hadden. De acht nieuwe instappers startten opvallend vlot in mijn klas. Dat bevestigde voor mij de meerwaarde van mijn ontwerp en de impact van goede voorbereiding, duidelijke communicatie en warme transitie.

5 Concluderen en reflecteren

Mijn bachelorproef vertrok vanuit een gedachten waar ik tijdens mijn vakantiewerk regelmatig over nadacht: hoe kunnen we jonge kinderen (peuters) op een warme, veilige en herkenbare manier laten overstappen van de voorschoolse opvangcontext (thuis of opvang) naar de instapklas? Ik merkte hoe ingrijpend deze overgang is voor peuters die hun vertrouwde omgeving, vaste begeleiders en voorspelbare routines achterlaten en terechtkomen in een nieuwe wereld vol onbekende gezichten, geluiden en verwachtingen. Ook ouders gaven aan dat ze deze stap als spannend en onzeker ervaren. Hoewel mijn mentor al veel inspanningen leverde om de overgang te verzachten, werd duidelijk dat er nog meer mogelijk was om deze transitie warmer, rustiger en beter afgestemd te maken. Vanuit die vaststelling groeide mijn centrale onderzoeksvraag: Hoe kan ik praktijkgidsen ontwikkelen voor leerkrachten, opvangmedewerkers en ouders, die de instappers van de instapklas in Basisschool Hamont-Lo ondersteunt in het samen realiseren van een warme transitie van de voorschoolse context (opvang/thuis) naar de klasomgeving. Uiteindelijk is het ontwerp breder gegaan dan enkel mijn stageschool door een samenwerking met Huis van Het Kind Hamont. Om deze vraag te beantwoorden, doorliep ik de volledige onderzoekscyclus. In de eerste fase, het oriënteren en richten, werd het praktijkprobleem scherp afgebakend. Door gesprekken met mijn mentor, observaties in de instapklas en mijn ervaringen in de opvang werd duidelijk dat de overgang voor veel kinderen en ouders nog steeds intens en emotioneel belastend is. De instapklas biedt minder individuele aandacht dan de opvang en voelt minder huiselijk aan, waardoor de stap extra groot is. Tegelijk werd duidelijk dat de bestaande initiatieven, zoals wenmomenten, kijkdagen en infoavonden waardevol zijn, maar niet altijd voldoende om de overgang echt warm en afgestemd te maken. Deze inzichten vormden de basis voor mijn onderzoeksvraag en de deelvragen die ik formuleerde tijdens mijn onderzoek.

In de planningsfase leerde ik hoe belangrijk het is om structuur aan te brengen in een onderzoek. Ik bepaalde geschikte onderzoeksmethoden en hield rekening met haalbaarheid en tijd. Toch merkte ik al snel dat flexibiliteit essentieel bleef. Niet alles verloopt zoals gepland, en tijdens het proces kwamen er nieuwe onderzoeksactiviteiten bij die mijn onderzoek alleen maar versterkten. Zo ben ik extra naar Het Huis van Het Kind Hamont geweest om een stukje in hun project rond Warme Transities mee te draaien. Ook bleek dat een ouderbevraging noodzakelijk was om hun perspectief beter te begrijpen, en dat extra observaties in de instapklas waardevolle inzichten opleverden over de dagelijkse realiteit van instappers. Tijdens het verzamelen en analyseren ontdekte ik hoe krachtig het samenleggen van de gevonden informatie is. Door literatuurstudie, interviews, observaties, fotoreportages en een ouderbevraging te combineren, kreeg ik een rijk en beeld van wat een warme transitie werkelijk vraagt van zowel ouders, leerkrachten en opvangmedewerkers. Uit de literatuur en de gesprekken met experts, zoals Elke Decoster en Huis van het Kind, kwam naar voren dat een warme transitie gedragen wordt door vier kernprincipes: emotionele veiligheid, herkenbaarheid, voorspelbaarheid en samenwerking. Deze inzichten vormden de basis voor mijn ontwerp. Tegelijk vroeg deze fase om kritische reflectie: welke gegevens zijn echt relevant voor mijn ontwerp, waar zit overlap en welke inzichten zijn essentieel om mee te nemen?

Bij het beantwoorden van de deelvragen werd duidelijk dat alle bronnen dezelfde richting uitwezen, maar telkens met een ander accent. Uit de eerste deelvraag leerde ik dat emotionele veiligheid de basis vormt van elke warme transitie. Kinderen kunnen pas tot leren en exploreren komen wanneer ze zich veilig, gezien en gedragen voelen. Dit betekende dat mijn ontwerp niet mocht focussen op schoolse vaardigheden, maar op welbevinden en praktische zelfstandigheid.

De tweede deelvraag toonde dat goede praktijkvoorbeelden zowel Vlaams als internationaal, sterk inzetten op visuele ondersteuning, vertrouwde materialen, persoonlijke overdracht en samenwerking.

Tegelijk werd duidelijk dat veel van deze praktijken context gebonden zijn en niet in elke school/opvang of thuiscontext haalbaar is. Daarom moest mijn ontwerp flexibel en breed inzetbaar blijven, zodat verschillende partners zelf kunnen kiezen wat voor hen relevant is. Uit de derde deelvraag bleek dat ouders de overgang als emotioneel en onzeker ervaren. Ze hebben vooral nood aan duidelijke, tijdige en warme communicatie, zonder extra belasting. Dit betekende dat mijn ouderbundel laagdrempelig, visueel en eenvoudig moest zijn. De vierde deelvraag maakte zichtbaar dat de instapwerking van Basisschool Hamont-Lo warm en sterk is, maar dat de brug tussen opvang en school nog onvoldoende is. Daarom werd een derde bundel ontwikkeld voor opvangmedewerkers, zodat ook zij op een laagdrempelige manier kunnen bijdragen aan een warme overgang. Een kritische reflectie hierbij is natuurlijk dat niet elke instapper van een opvang komt, heel veel kinderen zijn de eerste 2 levensjaren ook gewoon thuis bij hun ouders of andere verzorgenden. Uit deelvraag 5 heb ik geleerd dat de opvang een enorm belangrijk element kan zijn in deze overgang, maar een directe samenwerking tussen school en opvang om veel inspanningen vraagt. Daarom is de bundel voor de opvangmedewerkers vooral opgebouwd met materialen, rituelen en tips die ze in hun opvangcontext kunnen gebruiken. Deelvraag 6 was een verkennend mini-onderzoekje naar alle bestaande materialen om inzicht te krijgen wat er al op de markt was. Zo kon ik uiteindelijk beslissen wat ik meenam voor mijn praktijkgidsen en waar er kansen lagen om nieuwe materialen te ontwikkelen.

De ontwerpfase vormde de brug naar de innovatiecyclus. Hier vertaalde ik mijn inzichten naar drie concrete producten: een bundel voor ouders, een bundel voor leerkrachten en een bundel voor opvangmedewerkers. Het ontwerpen vroeg om creativiteit, maar ook om afstemming. Elke bundel moest bijdragen aan hetzelfde doel namelijk, een warme instap voor peuters, maar tegelijkertijd afgestemd zijn op de noden van de verschillende doelgroepen. De leerkrachtenbundel werd uitgebreid getest tijdens mijn stage, waarin acht nieuwe instappers startten. Deze praktijkervaring maakte het mogelijk om materialen en rituelen meteen te toetsen aan de realiteit van de klas. Achteraf heb ik op basis van deze instap nog extra materialen aan de bundel toegevoegd om dit nog krachtiger te maken alsook een stukje 'last' voor de leerkracht te verminderen. De ouderbundel werd opgebouwd vanuit de noden die ouders zelf aangaven in de enquête: duidelijke informatie, visuele ondersteuning en haalbare tips. Verder ook op basis van literatuur en interviews, maar kon maar 1 keer uitgetest worden omdat er geen instapmoment meer volgde. Toch vormt deze bundel een waardevolle basis voor ouders en hun kinderen.

Tot slot leerde ik in het rapporteren en presenteren dat onderzoek niet stopt bij het eindproduct. Reflectie, feedback en het delen van resultaten geven het onderzoek betekenis voor het werkveld. Mijn bundel(s) worden nu gebruikt binnen mijn stageschool en zelfs binnen het pilootproject van Huis van het Kind, wat toont dat mijn ontwerp niet alleen theoretisch onderbouwd is, maar ook praktisch waardevol.

Mijn bachelorproef heeft ook een grote meerwaarde voor mezelf als leerkracht. Deze meerwaarde situeert zich vooral in de rollen van begeleider, opvoeder, inhoudelijk expert, organisator en partner van ouders en verzorgers. Door het ontwerpen van drie bundels heb ik geleerd om een warme, veilige en kindgerichte omgeving te creëren waarin samenwerking centraal staat. Als begeleider en opvoeder heb ik bewust gewerkt aan een positief klimaat waarin elk kind zich veilig voelt. De rol van inhoudelijk expert kwam sterk naar voren in het onderbouwen van mijn ontwerp met literatuur en praktijkonderzoek. Als organisator heb ik geleerd om flexibel te plannen en overzicht te bewaren, zeker tijdens het uittesten van de materialen terwijl ik tegelijkertijd een klas runde van 20 peuters. Als partner van ouders en verzorgers heb ik ervaren hoe belangrijk respectvolle, empathische communicatie is om ouders gerust te stellen en te betrekken bij het proces van hun kind.

Voor de rollen van innovator en lid van het schoolteam heb ik minder kansen benut. Hoewel mijn onderzoek vernieuwend was binnen de context van warme transities, had ik mijn inzichten nog breder kunnen delen binnen het schoolteam.

De samenwerking bleef vooral beperkt tot mijn mentor en de leerkracht van de eerste kleuterklas. In de toekomst wil ik deze rollen verder ontwikkelen door mijn project actief te delen, feedback te vragen en samen te zoeken naar manieren om warme transitie structureel te verankeren in de schoolwerking.

Mijn bachelorproef heeft mijn X-factor op verschillende manieren versterkt. Door mijn passie voor het jonge kind en mijn empathische houding heb ik geleerd om met passie te werken aan het welbevinden van peuters. Het hele traject vertrok vanuit mijn verlangen om ervoor te zorgen dat elke instapper met een veilig en fijn gevoel naar school kan komen en zich welkom voelt in mijn klas. Door te focussen op warme transitie toon ik empathie en inlevingsvermogen: ik luisterde naar ouders, opvangmedewerkers en kinderen om hun noden te begrijpen en ontwikkelde vanuit die inzichten materialen die alle betrokken actoren ondersteunen in deze belangrijke overstap. Die betrokkenheid en passie vormden de motor van mijn ontwerp en inspireerden mij om met dezelfde warmte naar instappers te blijven kijken. Mijn project is gebouwd op samenwerking tussen verschillende partners: school, opvang en ouders. Tijdens het ontwerpen werkte ik ook samen met Huis van het Kind, dat de ouderbundel nu gebruikt in hun pilootproject. Door inzichten uit Vlaamse en internationale praktijkvoorbeelden te integreren, verbreedde ik mijn blik. Dat heeft mijn vermogen om samen te werken met verschillende disciplines en organisaties sterk vergroot.

Daarnaast kwam mijn ondernemende en innovatieve houding duidelijk naar voren in het ontwikkelen van drie nieuwe producten die samen een samenhangend pakket vormen voor ouders, leerkrachten en opvangmedewerkers. Deze aanpak is vernieuwend binnen het kleuteronderwijs, omdat ze de overgang structureel ondersteunt met praktische, visuele en emotioneel gerichte materialen. Ik zag een kans in de praktijk en zette die om in tastbare resultaten. Binnen mijn stageschool was dit een volledig nieuw concept en het wordt nu gebruikt bij elke inschrijving. Ik heb bewust gezocht naar vernieuwende ideeën en materialen om de instap voor peuters zo warm en veilig mogelijk te laten verlopen.

Mijn bachelorproef vertrekt ook vanuit een multidisciplinaire kijk op warme transitie, omdat de overgang naar de instapklas nooit door één enkele partij gedragen wordt. De drie bundels combineren inzichten uit mijn literatuurstudie, interviews, ouderbevraging, observaties en mijn eigen ervaringen tijdens mijn uitgroei stage. Ik werk niet enkel vanuit het perspectief van de leerkracht, maar ook vanuit dat van ouders en opvangmedewerkers. Door deze perspectieven te verbinden, ontstond een aanpak waarin educatie, zorg en samenwerking elkaar versterken in functie van het creëren van een veilige en warme omgeving voor elke instapper. De drie bundels tonen hoe elke discipline een eigen bijdrage levert. Door deze invalshoeken samen te brengen, creëer ik één gedeelde aanpak die alle partners ondersteunt. Daarnaast werkte ik samen met verschillende professionals, waardoor mijn ontwerp nauw aansluit bij de realiteit van elke context.

Mijn ontwerp draagt bovendien bij aan duurzame ontwikkeling binnen het onderwijs. De bundels zijn herbruikbaar, contextneutraal en gericht op langdurige samenwerking tussen partners. Ze bevorderen welzijn, veiligheid en herkenning voor elk kind. Door materialen te ontwikkelen die flexibel inzetbaar zijn en aangepast kunnen worden aan verschillende contexten, bouw ik mee aan een duurzame basis waarin kinderen zich veilig voelen en met vertrouwen kunnen groeien.

In een vervolgonderzoek zou ik graag verder verkennen hoe ouders nog actiever kunnen participeren op school en in de klas, aangezien dit binnen mijn stageschool door strikte afspraken niet mogelijk was. Ondanks die beperking bood de manier waarop ik de bundels ontwikkelde en uittestte een waardevol alternatief om ouders toch te betrekken. De opvangcontext erbij betrekken vraagt veel tijd en inspanningen omdat ze niet op dezelfde site zitten. Toch kunnen opvang en instapklas veel van elkaar leren. Voor dit onderzoek heb ik me vooral gefocust op de ouders en de instapleerkracht en de opvang heb ik er op een laagdrempelige manier bij betrokken. Ook de opvangbundel zou ik graag uitgebreider laten uittesten, omdat dit buiten de haalbaarheid van deze bachelorproef viel maar een belangrijke volgende stap vormt.

Daarnaast had ik, als er nog een instapmoment na mijn stage was geweest, de bundels en nieuw toegevoegde materialen opnieuw willen uitproberen om ze verder te verfijnen. Toch heb ik het gevoel dat ik weinig kansen heb laten liggen, omdat ik binnen mijn stagecontext veel ruimte kreeg om dit onderzoek grondig uit te werken. Een andere waardevolle piste voor vervolgonderzoek is het versterken van de samenwerking tussen instapklas en opvang, aangezien ik me nu vooral richtte op een laagdrempelige handleiding voor opvangmedewerkers. Een bredere, structurele samenwerking tussen beide partners zou een logische en betekenisvolle volgende stap zijn, zeker omdat de opvang een cruciale rol speelt in warme transities.

Mijn bachelorproef en de drie ontwikkelde bundels bieden een duidelijke en duurzame meerwaarde voor het werkveld van het kleuteronderwijs. Door de overgang van opvang of thuis naar de instapklas centraal te zetten, speel ik in op een reële en vaak onderschatte uitdaging binnen scholen. De bundels vormen samen een praktisch en onderbouwd hulpmiddel dat leerkrachten, opvangmedewerkers en ouders ondersteunt in het creëren van een warme, veilige en herkenbare start voor jonge kinderen. Voor het werkveld betekent dit dat professionals niet langer zelf moeten zoeken naar losse materialen, rituelen of communicatietools. De bundels bieden concrete, direct inzetbare handvatten die aansluiten bij de dagelijkse realiteit van de instapklas en de voorschoolse opvang. Ze versterken de professionaliteit van leerkrachten en opvangmedewerkers doordat ze zowel theoretische achtergrond als praktische toepassingen combineren. Hierdoor kunnen zij met meer vertrouwen en kennis inspelen op de basisbehoeften van peuters tijdens deze kwetsbare overgang. Daarnaast bevorderen de bundels een sterkere samenwerking tussen ouders, opvang en school. Door alle betrokkenen dezelfde taal, rituelen en informatie aan te reiken, ontstaat er een gedeelde visie op warme transities. Dit zorgt voor continuïteit in de begeleiding van het kind, waardoor kinderen zich sneller veilig voelen en ouders meer vertrouwen ervaren. In de praktijk leidt dit tot minder stress, minder tranen en een rustiger instapperiode. Voor mijn stageklasje bleek de meerwaarde onmiddellijk zichtbaar: kinderen startten met meer herkenning, ouders voelden zich beter geïnformeerd en als leerkracht kon ik mijn aandacht richten op nabijheid en emotionele ondersteuning. De bundels dragen zo bij aan verhoogd welbevinden, wat de basis vormt voor betrokkenheid, spel en leren.

Wat de meerwaarde van dit project extra kracht bijzet, is dat zowel de directie van mijn stageschool als Huis van het Kind onmiddellijk het potentieel zagen. De waarde van mijn ontwerp wordt bevestigd door de praktijkfeedback van de stageschool (Stevens, 2026). De directie gaf aan dat de ouderbundel “overzichtelijk, duidelijk en mooi uitgewerkt” is en dat alle essentiële elementen voor een warme overgang helder worden toegelicht. Ze benadrukten dat de bundel een meerwaarde vormt voor zowel ouders als school en dat ze deze vanaf volgend schooljaar structureel zullen inzetten bij nieuwe inschrijvingen. Daarnaast bevestigde Huis van het Kind dat de materialen perfect aansluiten bij hun visie op warme transities en dat ze deze bundels graag willen inzetten binnen hun eigen werking en het ontwikkelen van de koffer rond warme transities.

Tot slot bieden de bundels een duurzame en innovatieve aanpak die scholen kunnen blijven gebruiken en aanpassen aan hun eigen context. Ze zijn flexibel inzetbaar, visueel sterk en gebaseerd op actuele inzichten uit onderzoek en praktijk.

Het zijn geen vaste regels of afspraken die in een bepaalde volgorde moeten worden gehanteerd: elke partner haalt eruit wat voor hem of haar van toepassing is en past dit toe op de situatie van het kind.

De koppeling met de nieuwe minimumdoelen is ook relevant. De nieuwe minimumdoelen leggen duidelijk hogere verwachtingen bij jonge kinderen. Ze vragen dat kleuters al vroeg stappen zetten in het kennen en kunnen. Hoewel deze doelen waardevol zijn, tonen zowel literatuur als praktijk aan dat kinderen pas tot leren komen wanneer hun welbevinden hoog is.

Zonder emotionele veiligheid, voorspelbaarheid en verbondenheid heeft geen enkel leerdoel effect. Daarom is het thema warme transities rechtstreeks gelinkt aan de minimumdoelen: het vormt de basisvoorwaarde om deze doelen überhaupt te kunnen bereiken. De nieuwe minimumdoelen vertrekken vanuit het idee dat kinderen actief en betrokken moeten kunnen deelnemen aan de klasomgeving.

Maar betrokkenheid ontstaat niet vanzelf. Ze groeit pas wanneer een kind zich veilig, gezien en welkom voelt. Dat proces begint al in de instapklas. De eerste dagen en weken bepalen in grote mate hoe een kind zich voelt in de schoolcontext, hoe het relaties opbouwt en hoe het zich openstelt voor leren. Door in te zetten op warme transities zorg ik ervoor dat de minimumdoelen niet als druk of verwachting op peuters terechtkomen, maar dat ze natuurlijk kunnen groeien vanuit een stevige basis van welbevinden.

Terugkijkend op dit traject voel ik trots op wat ik heb bereikt. Mijn bachelorproef heeft niet alleen geleid tot drie concrete producten, maar ook tot een dieper inzicht in wat jonge kinderen nodig hebben om met vertrouwen aan hun schoolloopbaan te beginnen. Ik heb geleerd dat warme transities geen extraatje zijn, maar een noodzakelijke voorwaarde voor leren en ontwikkelen. Door dit onderzoek ben ik gegroeid als leerkracht, onderzoeker en persoon. Ik heb geleerd om kritisch te denken, samen te werken, te plannen, te creëren en vooral om met warmte en betrokkenheid te handelen. Deze ervaring vormt een stevige basis voor mijn toekomst als kleuterleerkracht, iemand die met hart, kennis en empathie werkt aan een veilige start voor elk kind.

Wanneer ik terugkijk op het volledige proces, merk ik dat ik niet alleen inhoudelijke kennis heb opgedaan, maar ook sterk gegroeid ben in mijn professionele identiteit. Ik heb geleerd om keuzes te maken die vertrekken vanuit het perspectief van het jonge kind, en om steeds opnieuw te kijken naar wat een kind nodig heeft om zich veilig en verbonden te voelen. Dat is voor mij de kern van het kleuteronderwijs. De bachelorproef heeft mij geholpen om die visie verder te verdiepen en te vertalen naar concrete materialen die echt een verschil maken in de praktijk.

Daarnaast heeft dit traject mij geleerd om met verschillende partners samen te werken. Het betrekken van ouders, opvangmedewerkers, leerkrachten en externe partners zoals Huis van het Kind heeft mijn blik verruimd. Ik heb ervaren hoe waardevol het is om verschillende perspectieven samen te brengen en hoe samenwerking leidt tot rijkere inzichten en betere oplossingen. Tegelijk heb ik ook gevoeld hoe uitdagend het kan zijn om alle partners op één lijn te krijgen, zeker wanneer ze niet op dezelfde locatie werken of andere prioriteiten hebben. Dat heeft mij geleerd om geduldig te zijn, om te luisteren en om kleine stappen te waarderen.

Deze bachelorproef heeft mij niet alleen kennis en vaardigheden opgeleverd, maar ook een diepere overtuiging: dat elk kind recht heeft op een warme start. Dat elke peuter verdient om gezien te worden, om tijd te krijgen en om stap voor stap te mogen landen in een nieuwe omgeving. En dat wij als leerkrachten, ouders en opvangmedewerkers samen verantwoordelijk zijn om die start mogelijk te maken.

Ik kijk met trots terug op dit traject. Het was intens, leerrijk en soms uitdagend, maar vooral waardevol. Ik heb iets ontwikkeld dat verder leeft dan mijn bachelorproef, iets dat gebruikt wordt in de praktijk en dat een verschil maakt voor kinderen, ouders en professionals.

6 Literatuurlijst

Artikel-educare-voorbij-de-opsplitsing-tussen-leren-en-zorg. (z.d.).

Barbara, G. (z.d.). *Draaiboek: 'Hoe inzetten op de warme transitie binnen kleuterparticipatie?'*

Decoster, E.. (2026, 13 januari). *Persoonlijk interview.*

De instap: Een warme opstap? (z.d.).

Doe-pakket-transities. (z.d.).

Early Years Blog. (z.d.). *Hoe zorg je voor een soepele overgang van de kinderopvang naar de basisschool?* Geraadpleegd <https://earlyyearsblog.nl/2024/02/16/hoe-zorg-je-voor-een-soepele-overgang-van-de-kinderopvang-naar-de-basisschool/>

Een warme transitie naar de kleuterklas: Het perspectief van kinderen als uitgangspunt. (z.d.).

Elenbaas, A., & van Ommen. (z.d.). *Samenwerken aan een protocol.*

Elenbaas en van Ommen—Samenwerken aan een protocol. (z.d.).

EN (InTrans) START - rapport over elementen van goede transitie. (z.d.).

Gezinsbond. (z.d.). *Instap in de kleuterklas kan warmer: Van schoolrijpe kinderen naar kindrijpe scholen.* Geraadpleegd <https://www.gezinsbond.be/inspiratie-advies/instap-in-de-kleuterklas-kan-warmer-van-schoolrijpe-kinderen-naar-kindrijpe-scholen>

Griebel, W., & Berwanger, D. (z.d.). *TRANSITION FROM PRIMARY SCHOOL TO SECONDARY SCHOOL IN GERMANY.*

Hoe bouw je een rijke relatie op met ouders? (z.d.). Geraadpleegd <https://www.klasse.be/134979/hoe-bouw-je-rijke-relatie-met-ouders/>

Infofiche-wenmoment. (z.d.).

Inspirerende praktijken: Thuis, buurt, opvang en kleuterschool verbinden en integreren. (z.d.). Geraadpleegd <https://www.opgroeien.be/kennis/themas/transitie-tussen-thuis-buurt-kinderopvang-en-kleuterschool/inspirerende-praktijken-transitie-tussen-buurt-school-kinderopvang>

KIDDO_ rol van kinderopvang en PGO in transitie. (z.d.).

KIE_22_De_overgang_van_kinderopvang_naar_basisschool. (z.d.).

KIE_22_Voor_het_eerst_naar_school. (z.d.).

Kindertijd-zorgeloos-naar-de-kleuterschool-samen-werk-maken-van-een-warme-overgang. (z.d.).

Klasse. (z.d.). *Aftelkalender voor de eerste schooldag.* Geraadpleegd <https://www.klasse.be/75720/aftelkalender-eerste-schooldag/>

Laere, K. V. (z.d.). *HOE VOORSCHOOLSE VOORZIENINGEN ONDERWIJS- ONGELIJKHEID HELPEN DOORBREKEN.*

Noukens, I. (2026, februari 21). *Analyse enquête BP [Analyse vragen].* [https://hogeschoolpxl-my.sharepoint.com/:w:/r/personal/12300853_student_pxl_be/Documents/Academiejaar%203%20\(2](https://hogeschoolpxl-my.sharepoint.com/:w:/r/personal/12300853_student_pxl_be/Documents/Academiejaar%203%20(2)

025-2026)/Bachelorproef/Bewijsstukken/Analyseren/Analyse%20van%20de%20enqu%C3%AAte%20-%20BP%20Educare.docx?d=wadd3586d31be4a6186bc4c06f7e3108b&csf=1&web=1&e=076ah2

OOG. (z.d.). *Overgang voorschool – school*. Geraadpleegd <https://www.oog.nl/wp-content/uploads/overgang-voorschool-school-artikel.pdf>

Ouderbetrokkenheid bij de overdracht. De rol van ouders bij de overgang van hun kind naar de basisschool. (z.d.). Geraadpleegd

<https://expertisecentrumkinderopvang.nl/bibliotheek/bronnen/ouderbetrokkenheid-bij-de-overdracht-de-rol-van-ouders-bij-de-overgang-van-hun-kind-naar-de-basisschool>

Peleman, B., & Laere, K. V. (z.d.). *ZORG EN LEREN BIJ DE JONGSTE KLEUTERS*.

Praktijkverhalen-over-warme-transitie. (z.d.).

QT-Transitions-Final. (z.d.).

Schuermans, I.. (2026, 15 december). *Persoonlijk interview*.

Sustaining Warm an Inclusive Transitions across the Early Years. (z.d.).

VBJK. (z.d.-a). *Algemene website Educare ‘VBJK’*. Geraadpleegd <https://vbjk.be/nl/mini-site/educare>

VBJK (Host). (z.d.-b). *De kracht van opgroeien* [Broadcast]. Geraadpleegd <https://open.spotify.com/episode/1Tn3kqORJPKTzzAUoepOdE>

VBJK. (z.d.-c). *EDUCARE*. Geraadpleegd <https://vbjk.be/nl/mini-site/educare/voor-het-eerst-naar-school/meer-lezen-en-kijken>

VBJK. (z.d.-d). *Over de streep*. Geraadpleegd <https://vbjk.be/nl/publicaties/over-de-streep>

Wachten in de kleuterklas: Maak van routines leerkansen – Klasse. (z.d.).

Warme en inclusieve transitie in het (kleuter)onderwijs: De mythe van individuele schoolrijpheid doorprikt. (z.d.).

Warme-transitie-bundel. (z.d.).

Warm-welkom-en-wederkerig-boek-kleuterparticipatie. (z.d.).

Weerdt, J. D. (2017). *Het perspectief van kinderen als uitgangspunt*.

7 Bijlagen

Lokaal overleg kinderopvang

Op dinsdag 27 januari nam ik deel aan het Lokaal Overleg Kinderopvang (LOK) in het Huis van het Kind in Hamont. Ik werd hiervoor uitgenodigd door Ine Schuermans, naar aanleiding van mijn interview met haar in het kader van mijn bachelorproef. Omdat mijn onderzoek zich richt op de warme transitie van peuters van de voorschoolse opvang naar de instapklas, was dit overleg bijzonder relevant. Aan tafel zaten verschillende partners die allemaal een betekenisvolle rol spelen in de opvoeding en begeleiding van jonge kinderen. Onder de aanwezigen bevonden zich medewerkers van het Huis van het Kind, waaronder de pedagogisch coach, het diensthoofd en de coördinator, vertegenwoordigers van IBO De Pagadder, de schepen, twee coördinatoren van lokale kinderopvanginitiatieven, de verantwoordelijke van de onthaalmoeders, een medewerker van Opgroeien, de drie directies van de basisscholen in Hamont-Achel en ikzelf als stagiaire.

Het overleg startte met een korte voorstelronde, gevolgd door een toelichting over de betekenis en functie van het LOK (Lokaal Overleg Kinderopvang) en het BOA-overleg (Buitenschoolse Opvang en Activiteiten). Beide overlegorganen zijn verplichte structuren binnen het Huis van het Kind, maar het opzetten ervan is niet vanzelfsprekend omdat er een voorzitter nodig is en er verschillende formele voorwaarden aan verbonden zijn. Het doel van deze bijeenkomst was om opnieuw een gedragen structuur te creëren waarin partners bereid zijn om meerdere keren per jaar samen te komen om het LOK en BOA vorm te geven.

Na de theoretische toelichting kregen we de kans om te brainstormen over hoe het LOK en BOA in de toekomst georganiseerd kunnen worden. Al snel werd duidelijk dat beide overlegvormen best afzonderlijk plaatsvinden, omdat ze verschillende doelgroepen en thema's omvatten. Wel werd aangegeven dat een BOA-overleg geïntegreerd kan worden in het bestaande scholenoverleg. De aanwezigen toonden vooral engagement voor het LOK, omdat dit zich richt op jonge kinderen en dus nauw aansluit bij de werking van de meeste partners. Tijdens de brainstorm kwamen verschillende thema's naar voren, zoals de breuklijnen tussen peuters en kleuters, de nood aan betere informatieoverdracht tussen opvang, onthaalouders en scholen, en het belang van structurele samenwerking tussen alle betrokken organisaties. Deze thema's sluiten rechtstreeks aan bij mijn bachelorproef, waarin ik onderzoek doe de overgang van voorschoolse opvang naar de instapklas warmer en veiliger kan verlopen.

In het overleg werd ook een terugkoppeling gegeven over het *Dit ben ik*-boekje, dat momenteel als pilootproject loopt in Hamont, Pelt en Lommel. Uit de evaluatie bleek dat onthaaljuffen het boekje enorm nuttig vinden, maar dat het pas echt betekenisvol wordt wanneer Kind en Gezin actief betrokken is en ouders goed geïnformeerd worden over het gebruik ervan. Een belangrijke vernieuwing die binnenkort wordt doorgevoerd, is dat er meer ruimte in het boekje komt voor opvangmedewerkers om iets neer te schrijven over het kind. Deze informatie kan dan door ouders meegenomen worden naar de school. Eerst werd overwogen om de ZIKO mee te geven, maar opvangmedewerkers gaven aan dat dit in de praktijk niet haalbaar is omwille van privacyregels. De ZIKO wordt normaal gezien enkel met ouders besproken en niet doorgegeven aan scholen.

Er werd benadrukt dat opvangmedewerkers ouders kunnen stimuleren om het boekje te gebruiken door op 30 maanden te vragen of ze het al ontvangen hebben van het consultatiebureau.

Ook Kind en Gezin zal ouders blijven aanmoedigen om het boekje in te vullen en af te geven aan de onthaal juf. Daarnaast werd vermeld dat er in het Huis van het Kind altijd iemand aanwezig is die ouders kan helpen bij het invullen van het boekje, en dat dit beter gecommuniceerd moet worden naar gezinnen. De directies brachten nog een belangrijke bedenking naar voren: ouders krijgen momenteel heel veel verschillende verwachtingen en documenten voorgeschoteld: het *Dit ben ik*-boekje, foto's die ze moeten meebrengen, een infofiche voor het klasboek, enzovoort. Er werd gepleit voor een betere afstemming of een mogelijk alternatief, zodat de administratieve druk voor ouders vermindert. Tot slot werd

benadrukt dat scholen het *Dit ben ik*-boekje actief moeten benoemen tijdens kijkmomenten of inschrijfmomenten, zodat ouders weten dat het boekje effectief gebruikt wordt en waarde heeft.

Door tijdens dit overleg samen te zitten met zoveel verschillende partners werd opnieuw duidelijk hoe complex het is om iedereen op één lijn te krijgen. Elke organisatie werkt vanuit haar eigen context, noden en verantwoordelijkheden, waardoor het creëren van eensgezindheid een uitdaging vormt. Tegelijk toont dit overleg hoe waardevol het is om partners samen te brengen: alleen door samenwerking kunnen we breuklijnen verkleinen en jonge kinderen een warmere start geven. Binnen enkele weken volgt een vervolgvergadering met het Huis van het Kind, opvangbegeleiders en onthaaljuffen om verder te brainstormen over materialen die warme transities kunnen ondersteunen en die flexibel inzetbaar zijn bij alle betrokken partners.

Wat ik meeneem naar het ontwerp van mijn bachelorproef, is vooral hoe belangrijk het is dat materialen voor warme transities niet alleen bruikbaar zijn voor scholen, maar ook voor opvang en ouders. Het overleg maakte duidelijk dat elk materiaal flexibel inzetbaar moet zijn, dat het de informatieoverdracht moet versterken en dat het ouders niet mag overladen met extra taken. Daarnaast neem ik mee dat samenwerking tussen partners essentieel is, en dat mijn ontwerp dus moet aansluiten bij de noden van alle betrokkenen: opvangmedewerkers, onthaaljuffen, Kind en Gezin en ouders. Tot slot bevestigde het overleg dat materialen pas echt betekenisvol worden wanneer ze gedragen worden door alle partners en ingebed zijn in een duidelijke, warme communicatie naar gezinnen.

Bijlage 1: Lokaal overleg kinderopvang

Contextuele gesprekken mentor – instapklas

Maandag 2 februari – instapmoment (februari)

Tijdens mijn stagedag/observatie dag in de instapklas, tijdens de instapdag van 2 februari, had ik regelmatig informele gesprekken met mijn mentor over het volledige instapgebeuren. Deze gesprekken vonden niet plaats in een formeel interviewmoment, maar ontstonden spontaan tijdens het voorbereiden van de klas, het observeren van de kinderen en het uitvoeren van kleine taken. Doorheen deze tussentijdse uitwisselingen kreeg ik een helder beeld van de visie en aanpak die de school hanteert om jonge kleuters op een warme, veilige en gestructureerde manier te laten instappen.

Mijn mentor vertelde dat de school sinds de coronaperiode bewust heeft gekozen om ouders tot aan de poort afscheid te laten nemen. Deze werkwijze werd oorspronkelijk ingevoerd omwille van de maatregelen, maar bleek nadien zoveel rust en duidelijkheid te brengen dat de school besloot dit te behouden. Door het afscheid buiten te laten plaatsvinden, kunnen de kinderen in alle kalmte de klas binnenkomen. De klassfeer wordt niet verstoord door een grote groep volwassenen die mee naar binnen stapt, en de juf kan haar aandacht volledig richten op de kinderen. Ouders krijgen wél de kans om de klas te zien tijdens het kijkmoment vooraf. Tijdens dat moment worden ze uitgebreid geïnformeerd over hoe de eerste dagen verlopen, wat ze moeten meegeven en welke routines belangrijk zijn. Volgens mijn mentor zorgt deze transparantie ervoor dat ouders met een gerust hart kunnen loslaten.

Ze benadrukte dat de eerste instapdagen bewust zo leeg mogelijk worden gehouden. Er worden geen vaste activiteiten ingepland omdat deze dagen erg onvoorspelbaar zijn. De focus ligt volledig op het welbevinden van de kinderen: nabijheid bieden, veiligheid creëren en ruimte geven om te wennen. Toch worden er enkele kleine rituelen ingevoerd die bijdragen aan het gevoel van thuiskomen. Zo wordt er tijd gemaakt voor een foto voor op de kapstok en de deur, en mogen de kinderen hun allereerste tekening maken voor in de kleuterklas. Deze kleine handelingen geven hun een gevoel van identiteit binnen de groep: “Dit is mijn plekje, ik hoor erbij.”

Mijn mentor vertelde dat geen enkele instapdag hetzelfde is. Soms verloopt alles opvallend vlot: kinderen stappen binnen, beginnen spontaan te spelen en tonen weinig tot geen spanning. Op andere dagen is het veel chaotischer en is de juf vooral bezig met troosten, nabijheid bieden en kinderen helpen om hun emoties te reguleren. Ze gaf aan dat dit normaal is en dat flexibiliteit een essentieel onderdeel is van werken met instappers. “Je weet nooit wat je krijgt,” zei ze lachend, “maar dat maakt het net zo mooi.”

Vanaf het moment dat de kinderen binnenkomen, staat er zachte muziek op. Dit is een bewuste keuze: muziek creëert een warme, rustige sfeer en helpt kinderen om de overgang van thuis naar school te verzachten. Elk kind wordt persoonlijk begroet. De juf maakt oogcontact, zegt hun naam en probeert hen meteen het gevoel te geven dat ze welkom zijn. Ze vertelde dat ze het belangrijk vindt dat elk kind zich gezien voelt, zeker op zo’n spannende dag.

Een ander belangrijk element in de instapwerking zijn de ‘Ik ben ik’-boekjes. De school vraagt ouders om deze boekjes mee te geven bij de start. Ze bevatten waardevolle informatie over het kind: gewoontes, angsten, favoriete knuffels, belangrijke personen, rituelen thuis... Mijn mentor neemt deze boekjes mee naar huis om ze rustig door te lezen. Ze vertelde dat dit haar helpt om kinderen beter te begrijpen en sneller in te spelen op hun noden. Na enkele maanden worden de boekjes terug meegegeven met de kinderen, wanneer de juf hen al goed kent en de informatie minder noodzakelijk is.

Ook het klaarzetten van het speelgoed gebeurt doordacht. Op de eerste dag kiest de juf bewust voor eenvoudig, veilig en toegankelijk materiaal dat kinderen uitnodigt om te spelen zonder hen te overweldigen. Dingen die te veel prikkels geven, zoals de zandbak, blijven bewust gesloten. “Je moet kinderen niet meteen in een storm van keuzes gooien,” zei ze. “Rust en voorspelbaarheid zijn het belangrijkste.”

Tot slot vertelde mijn mentor dat ze het belangrijk vindt om kinderen zo snel mogelijk te betrekken in de dagstructuur, maar altijd op maat. Sommige kinderen zijn er meteen klaar

voor en schuiven spontaan aan in de kring. Andere kinderen hebben eerst tijd nodig om vrij te spelen, te observeren en te wennen aan de nieuwe omgeving. De juf forceert niets, maar biedt wel duidelijkheid: ze benoemt wat er gaat gebeuren, toont de visuele daglijn en geeft kinderen de ruimte om op hun eigen tempo aan te sluiten.

Doorheen deze gesprekken werd voor mij duidelijk hoe doordacht, warm en kindgericht de instapwerking op deze school is. Het is een combinatie van structuur en flexibiliteit, van nabijheid en autonomie, van rust en speelkansen. De visie van mijn mentor toont hoe belangrijk het is om jonge kinderen op een zachte manier te begeleiden in deze grote stap, en hoe elke keuze – van muziek tot speelgoed – bijdraagt aan een veilige start.

Bijlage 2: Contextuele gesprekken mentor – instapklas

Instapclag voor instappers (Basisschool Hamont-Lo)

4

Date : 2-2-2026

Instapklas

Open observatie

Ontvangst

Hoe worden de kinderen en ouders verwelkomd bij aankomst?

Bij aankomst worden de kinderen en hun ouders op een warme en uitnodigende manier verwelkomd. De leerkracht van de instapklas staat die dag aan de poort om alle kinderen persoonlijk op te wachten. Instappers komen binnen op dezelfde manier als de andere kinderen, meestal samen met mama en papa. De onthaalfuf begroet zowel de ouders als het kind op een positieve en rustige manier en gaat kort in gesprek met de ouders. Ouders krijgen de ruimte om nog even bij hun kind te blijven staan, zodat het afscheid op een natuurlijk tempo kan verlopen. Wanneer een kindje graag even wil rondkijken op de speelplaats, wordt dit aangemoedigd. Het kind mag dit samen met mama en/of papa doen, waardoor het zich op een veilige manier kan oriënteren in de nieuwe omgeving.

Wat valt op in de manier waarop ouders worden betrokken of losgelaten?

Wat opvalt in de manier waarop ouders worden betrokken of losgelaten, is dat er een warme en laagdrempelige overgang wordt gecreëerd tussen thuis en school. Ouders worden niet meteen losgelaten, maar krijgen eerst ruimte om aanwezig te zijn en om contact te maken met de leerkracht. Aan de poort wordt een kort gesprekje gevoerd waarin de leerkracht informeert naar hoe het kindje is opgestaan, hoe het zich voelt en bijvoorbeeld hoe het zit met zindelijkheid. Daarnaast is er het initiatief van het "bakje troost", waarbij ouders een kopje koffie kunnen nemen. Dit kleine gebaar zorgt ervoor dat ouders zich welkom voelen en dat het afscheid minder abrupt aanvoelt. Het geeft hen de tijd om even te landen en eventueel nog iets te delen met de leerkracht. Deze aanpak maakt duidelijk dat ouders niet zomaar worden losgelaten, maar stap voor stap worden meegenomen in het ochtendritueel, terwijl tegelijkertijd het vertrouwen wordt opgebouwd dat hun kind in goede handen is.

Welke speciale acties worden ondernomen tijdens de eerste periode van het instapmoment om de kinderen te ondersteunen?

Tijdens de eerste periode van het instapmoment worden er verschillende gerichte acties ondernomen om de kinderen zo goed mogelijk te ondersteunen in deze nieuwe en vaak spannende overgang. De nadruk ligt op veiligheid, nabijheid en voorspelbaarheid. Kinderen mogen meteen binnenkomen en beginnen spelen, zodat ze op een natuurlijke manier kunnen wennen aan de klasomgeving. Er is ruimte voor emoties: verdriet, onzekerheid of terughoudendheid worden erkend en opgevangen. Wanneer een kind het moeilijk heeft, kan het aan de hand van de juf meegenomen worden, zodat het zich gesteund voelt. De leerkracht legt duidelijk uit wat er gaat gebeuren en bereidt de kinderen stap voor stap voor op nieuwe situaties. Positieve bekrachtiging speelt hierbij een grote rol: elk klein succes wordt benoemd en aangemoedigd, zodat kinderen vertrouwen opbouwen. Er zijn voldoende leerkrachten aanwezig in de klas om elk kind individueel te kunnen helpen en nabijheid te bieden waar nodig. Daarnaast worden er foto's gemaakt van de kinderen, die vervolgens in de klas worden opgehangen als herkenningspunt. Dit helpt hen om zich thuis te voelen en hun eigen plekje te vinden. Knuffels van thuis mogen steeds bij de kinderen blijven, wat extra veiligheid en comfort biedt. Pas wanneer alle kinderen gewend en gesetteld zijn, wordt er voorzichtig gestart met het kringmoment en het ochtendritueel. De instappers worden hierin rustig meegenomen, zodat ze op hun eigen tempo kunnen aansluiten bij de klaswerking.

Hoe wordt er omgegaan met kinderen die zich onzeker of angstig voelen?

Wanneer kinderen zich onzeker of angstig voelen, wordt hier op een warme en ondersteunende manier mee omgegaan. Kinderen mogen een knuffeltje meenemen van thuis, wat hen extra veiligheid en houvast geeft tijdens de overgang naar de klas. Ouders mogen bovendien bij hun kind blijven tot de bel gaat, zodat het afscheid rustig en op het tempo van het kind kan verlopen. Verdriet wordt niet weggeduwd: het is oké om te huilen en gevoelens te tonen. De leerkracht benoemt dit ook en biedt nabijheid.

Daarnaast wordt er duidelijk verteld wat er gaat gebeuren, bijvoorbeeld dat ze samen naar de klas gaan en dat mama en papa ondertussen een tasje koffie gaan drinken op school. De leerkracht probeert kinderen op een zachte manier af te leiden door hen iets te laten zien of door hen te betrekken bij een activiteit. Hierbij wordt veel positieve taal gebruikt, zodat het kind zich gezien, gerustgesteld en gesteund voelt.

Hoe lang duurt het afscheid en hoe verloopt dat moment?

Het afscheid verloopt op een rustige en gestructureerde manier, zodat zowel kinderen als ouders zich veilig voelen. De kinderen mogen vanaf 8u10 samen met hun ouders de school binnenkomen. Dit geeft hen de tijd om rustig te landen, even rond te kijken en zich op hun eigen tempo klaar te maken voor de dag. Wanneer om 8u30 de bel gaat, neemt de juf de kinderen mee naar binnen. De ouders blijven op de speelplaats staan terwijl de kinderen richting klas vertrekken. Pas wanneer alle kinderen binnen zijn, worden de ouders door de directeur meegenomen. Op die manier blijven de ouders nog even zichtbaar voor hun kind, wat het afscheid minder abrupt maakt. Het moment duurt dus ongeveer twintig minuten en verloopt stap voor stap, met aandacht voor nabijheid, veiligheid en een zachte overgang van thuis naar school.

Is er ruimte voor de kinderen om rustig te wennen en een troostvoorwerp mee te nemen? Hoe wordt dit georganiseerd?

Er is zeker ruimte voor de kinderen om rustig te wennen en een troostvoorwerp mee te nemen. Dit wordt heel bewust en kindgericht georganiseerd. Kinderen mogen hun knuffel al meteen op de speelplaats vasthouden wanneer ze toekomen. Dat zorgt voor een gevoel van veiligheid vanaf het eerste moment. De knuffel mag ook gewoon mee naar binnen, zodat het kind tijdens de overgang naar de klas niet plots zonder vertrouwd voorwerp staat. In de klas is er eveneens aandacht voor dit comfort. Kinderen mogen hun knuffel vasthouden tijdens het vrij spel of wanneer ze dat nodig hebben. Daarnaast is er in de kring een vast kastje voorzien waar knuffels kunnen worden neergelegd. Zo blijft de knuffel altijd binnen handbereik en kan het kind er op elk moment naar grijpen wanneer het zich onzeker voelt.

Instapdag voor instappers (Basisschool Hamont-Lo)

4

Date : 2-2-2026

Instapklas

Open observatie

Organisatie en structuur

Is er een duidelijke structuur zichtbaar in het verloop van de ochtend?

Er is zeker een duidelijke structuur zichtbaar in het verloop van de ochtend, maar die wordt flexibel toegepast in functie van hoe de instappers zich voelen. Wanneer de kinderen binnenkomen, mogen ze meteen vrij gaan spelen. Dit zorgt ervoor dat ze op een rustige en natuurlijke manier kunnen wennen aan de klasomgeving. Als de sfeer goed zit en de kinderen zich veilig voelen, wordt de dagelijkse structuur van de klas geleidelijk opgepakt. De leerkracht voelt goed aan wat de groep nodig heeft. Wanneer de kleuters er klaar voor zijn, sluit ze aan bij het gewone ochtendritme: samen in de kring gaan zitten, het ochtendritueel doorlopen en de dag starten zoals op andere schooldagen. Ze kondigt duidelijk aan wat er gaat gebeuren, zodat de kinderen weten wat ze kunnen verwachten.

Welke visuele of materiële ondersteuning wordt gebruikt om structuur te bieden?

De visuele dagstructuur van Jules achteraan in de klas die met behulp van een kraal wordt aangeduid.

Is er ruimte voor de emoties, en hoe wordt dat georganiseerd?

Verdriet mag er zijn en wordt ook expliciet benoemd: de leerkracht laat merken dat het oké is om te huilen en dat gevoelens welkom zijn. Kinderen krijgen nabijheid wanneer ze dat nodig hebben, bijvoorbeeld door hun troostvoorwerp aan te bieden of door hen even op de schoot te nemen. Dat fysieke en emotionele nabij-zijn helpt hen om zich veilig te voelen.

Daarnaast wordt de dagstructuur van Jules gebruikt als houvast. Door te verwijzen naar wat Jules doet of wat er gaat gebeuren, krijgen kinderen voorspelbaarheid en duidelijkheid, wat hun emoties vaak helpt te reguleren. De klaspop Jules wordt actief geïntegreerd in het onthaal: hij begroet elk kind individueel en maakt zo het moment persoonlijk en warm.

Hoe worden de kinderen begeleid bij praktische zaken zoals jas, tas, toilet?

De kinderen worden op een heel zorgzame en duidelijke manier begeleid bij praktische zaken zoals hun jas, tas en toiletbezoek. Ze worden stap voor stap meegenomen in de dagelijkse structuur, zodat deze handelingen snel vertrouwd aanvoelen. Tijdens de eerste dagen krijgen ze extra begeleiding: de juf neemt hen letterlijk en figuurlijk bij de hand en toont rustig hoe alles werkt.

Bij het toiletbezoek gaat de juf de eerste keren mee tot aan de wc. Ook bij de kapstok wordt het kind begeleid: de juf toont waar de jas hoort, hoe ze die kunnen ophangen en waar de tas moet komen.

Is er ruimte voor vrij spel, en hoe wordt die georganiseerd?

Meteen bij binnenkomst mogen de kinderen vrij gaan spelen in de hoekjes. De juf heeft dan tijd om de nieuwe kinderen te begeleiden en ook opgang te helpen. De hele dag mogen de kinderen spelen in de verschillende hoekjes en mogen ze ook van alles proberen. Ze moeten niks!

Instapdag voor instappers (Basisschool Hamont-Lo)

4

Date : 2-2-2026

Instapklas

Open observatie

Dagstructuur

Welke vaste momenten zijn zichtbaar in het verloop van de eerste dag (bv. kring, eetmoment, toiletmoment, afscheid)?

De dagelijkse structuur wordt gevolgd, als de kinderen hier aan toe zijn. Het eetmoment en WC-moment worden gewoon gevolgd zoals altijd.

Hoe wordt de overgang tussen verschillende momenten begeleid (bv. van spel naar kring, van eten naar toilet)?

Vlak voor het opruimmoment wordt de zandloper omgedraaid om de kinderen de kans te geven om hun spel af te ronden. Tijdens deze eerste dag, verwoordt de juf heel veel wat we gaan doen en wat de bedoeling is. Zaken die de andere kinderen van de klas al weten, worden uitgebreid herhaald en uitgelegd voor de nieuwe instappers.

Op welke manier worden de nieuwe instappers betrokken in de dagstructuur?

De nieuwe instappers worden vanaf het begin zoveel mogelijk meegenomen in de bestaande dagstructuur, zodat ze meteen kunnen aansluiten bij het ritme van de klas. De leerkracht probeert de gewone routines te behouden en de instappers hierin op een rustige manier te begeleiden. Ze worden stap voor stap betrokken bij de vaste momenten, zoals het kringmoment, het ochtendritueel, het opruimen en de overgang naar activiteiten.

Welke activiteiten worden aangeboden en hoe reageren kinderen daarop?

Tijdens het instapmoment worden vooral activiteiten aangeboden die aansluiten bij het tempo en de behoeften van de jonge kleuters. In het begin van de ochtend ligt de nadruk op vrij spelen en ontdekken in de verschillende hoeken van de klas. Kinderen krijgen de ruimte om zelf te kiezen waar ze willen spelen en kunnen zo op een natuurlijke manier wennen aan de nieuwe omgeving.

Na de speeltijd is er de mogelijkheid om, volledig vrijblijvend, een klein activiteitje bij de juf te doen. Kinderen die daar klaar voor zijn, mogen hun allereerste tekening maken voor aan de muur. Daarnaast mogen ze ook een hartje tekenen dat later een plekje krijgt in de klas. Deze activiteit wordt door de kinderen meestal positief onthaald.

Hoe reageren kinderen op veranderingen in de dagstructuur (bv. overgang van spel naar kring)?

Kinderen reageren heel verschillend op veranderingen in de dagstructuur, zoals de overgang van vrij spel naar het kringmoment. Sommige kinderen schakelen vlot mee en gaan meteen spelen in de hoeken of volgen spontaan de nieuwe activiteit. Andere kinderen hebben meer tijd nodig: zij blijven rustig in een hoekje staan, kijken eerst even de situatie af en wachten tot ze voldoende vertrouwen voelen om mee te gaan in de overgang.

De leerkracht ondersteunt deze momenten door heel duidelijk te communiceren. Bij elke overgang vertelt ze uitgebreid wat er gaat gebeuren en legt ze stap voor stap uit wat er van de kinderen verwacht wordt.

Instapdag voor instappers (Basisschool Hamont-Lo)

4

Date : 2-2-2026

Instapklas

Open observatie

Emotioneel welbevinden

Welke signalen geven kinderen dat ze zich veilig voelen?

Kinderen tonen op verschillende subtiele manieren dat ze zich veilig voelen in de klasomgeving. Een eerste signaal is dat ze korte, spontane interacties aangaan met de juf, zoals een glimlach, een blik, een klein gebaartje of een kort antwoord. Daarnaast beginnen ze voorzichtig te spelen in de hoeken, wat laat zien dat ze durven exploreren en zich vrij genoeg voelen om initiatief te nemen.

Ook het beantwoorden van vragen is een belangrijk teken van veiligheid: kinderen die zich goed voelen, durven reageren en laten zo zien dat ze openstaan voor contact. Tijdens het kringmoment wordt dit nog duidelijker. Kinderen die meezingen, dansen of actief deelnemen, tonen dat ze zich ontspannen en betrokken voelen. Ten slotte zijn er geen traantjes meer, wat aangeeft dat de spanning en onzekerheid van het instapmoment afnemen en plaatsmaken voor vertrouwen en comfort.

Welke trooststrategieën worden ingezet door de juf of anderen?

- Aanbieden van troostvoorwerp
- Duidelijkheid geven door te verwijzen naar de daglijn
- Persoonlijke ontmoeting met Jules tijdens het onthaal
- Mogelijkheid tot op de schoot gaan zitten
- Mee naar buiten gaan tijdens de speeltijd
- Nabijheid bieden door een handje te geven

Hoe uiten kinderen spanning, verdriet of onzekerheid?

Kinderen uiten spanning, verdriet of onzekerheid op verschillende manieren, en deze signalen zijn vaak heel duidelijk zichtbaar in hun gedrag. Sommige kinderen beginnen te wenen of roepen herhaaldelijk om mama, wat aangeeft dat ze behoefte hebben aan nabijheid en veiligheid. Andere kinderen proberen naar buiten te gaan of blijven dicht bij de deur staan. Er zijn ook kinderen die niet willen spelen en zich terugtrekken.

Zijn er kinderen die zich meteen thuis voelen? Wat valt daarbij op?

Deze kinderen beginnen onmiddellijk te spelen in de verschillende hoeken van de klas en halen zonder aarzelen speelgoed uit. Ze tonen nieuwsgierigheid en durven actief te reageren op vragen van de juf. Sommige kinderen gaan zelfs nog een stap verder en stellen zelf vragen, zoals "Heb jij een John Deere?", wat aangeeft dat ze zich veilig genoeg voelen om contact te zoeken en een gesprek te starten.

Hoe reageren kinderen wanneer hun ouder vertrekt, en hoe lang blijft die reactie zichtbaar?

Kinderen reageren heel verschillend op het moment dat hun ouder vertrekt, en dat heeft veel te maken met hoe bewust ze dat afscheid ervaren. Omdat de juf de kinderen meeneemt naar de klas terwijl de ouders nog op de speelplaats blijven, hebben veel kinderen niet meteen door dat het afscheid al gebeurd is. Het besef komt vaak pas wanneer ze al even in de klas zijn.

Bij sommige kleuters verloopt dit heel vlot: zij tonen weinig tot geen reactie, gaan spontaan spelen en lijken geen moeite te hebben met de overgang. Andere kinderen reageren veel intenser. Zij komen niet meteen uit hun verdriet en hebben duidelijke behoefte aan nabijheid en veiligheid. Deze kinderen zoeken troost bij de juf, hebben hun knuffel nodig of blijven dicht bij een vertrouwd plekje.

Voor deze kleuters helpt het wanneer de juf de visuele dagstructuur gebruikt om houvast te bieden. Door te tonen wat er gaat gebeuren en voorspelbaarheid te creëren, voelen ze zich geleidelijk rustiger. De duur van de reactie verschilt dus sterk per kind: bij sommigen is het verdriet snel voorbij, terwijl anderen langere tijd ondersteuning nodig hebben om zich opnieuw veilig te voelen.

Welke kinderen hebben nood aan extra nabijheid, en hoe wordt daarop ingespeeld?

Tijdens deze instapdag viel op dat twee kindjes duidelijk meer nabijheid nodig hadden dan de andere twee, die meteen spontaan begonnen te spelen in de hoeken. Deze kinderen zochten vaker contact, bleven dicht bij de juf of hadden meer moeite om zich los te maken van het afscheid. De klaswerking biedt hiervoor bewust ruimte: omdat de kinderen niet meteen in de kring moeten zitten en eerst vrij mogen spelen, kan de juf haar aandacht richten op de kinderen die extra emotionele ondersteuning nodig hebben. Ze neemt de tijd om bij hen te blijven, hen gerust te stellen en hun gevoelens te erkennen. De juf blijft de hele dag nabij voor deze kinderen, tot het moment dat ze weer naar huis gaan. Door deze constante aanwezigheid voelen ze zich veilig genoeg om op hun eigen tempo te wennen aan de nieuwe omgeving.

Instapdag voor instappers (Basisschool Hamont-Lo)

4

Date : 2-2-2026

Instapklas

Open observatie

Ouders

Hoe lang blijven ouders aanwezig en wat doen ze in die tijd?

Ouders blijven na het brengen van de kinderen nog ongeveer een half uur aanwezig op school. Terwijl de juf de kinderen meeneemt naar de klas, worden de ouders opgevangen door de zorgcoördinator en de directeur. Ze gaan samen een bakje koffie drinken, wat zorgt voor een warm en geruststellend moment voor de ouders.

Tijdens deze tijd krijgen ze ook tussentijdse updates over hoe het in de klas verloopt. De juf brengt een kort verslagje uit over hoe de kinderen zich voelen, hoe ze spelen en hoe ze reageren op de nieuwe omgeving. Dit geeft ouders vertrouwen en maakt de overgang voor hen net zo zacht als voor de kinderen.

Hoe ondersteunt de juf ouders bij het loslaten?

De juf ondersteunt ouders op een heel warme en geruststellende manier bij het loslaten. Ze neemt de tijd om duidelijk uit te leggen wat er precies gaat gebeuren tijdens het instapmoment, zodat ouders weten hoe de overgang verloopt en wat hun kind kan verwachten. Deze transparantie helpt om onzekerheid weg te nemen.

Daarnaast vertelt ze over het "bakje troost", een uitnodigend koffiemoment waar ouders even kunnen blijven om te landen. Dit maakt het afscheid minder abrupt en geeft ouders het gevoel dat ze niet meteen moeten vertrekken, maar dat er ruimte is om stil te staan bij hun eigen emoties.

Tot slot benadrukt de juf dat de kinderen in goede handen zijn. Ze stelt ouders gerust door te zeggen dat alles op zijn tijd goed komt en dat elk kind op zijn eigen tempo mag wennen.

Wordt er een afscheidsritueel gebruikt?

Het ritueel zit vooral in de manier waarop het afscheid wordt georganiseerd. De kinderen worden door de juf meegenomen naar binnen terwijl de ouders nog op de speelplaats blijven. Hierdoor ervaren de kinderen niet dat hun ouders "weggaan", maar eerder dat zij vertrekken richting de klas. Dit verzacht het afscheid en voorkomt een abrupt loslaten.

Daarnaast zorgt het koffiemoment met de directeur en zorgcoördinator ervoor dat ouders op een warme manier worden opgevangen. Tussendoor krijgen ze een kort verslagje over hoe het in de klas gaat, wat hen geruststelt en het afscheid minder zwaar maakt.

Hoe wordt er op het einde van de dag duidelijk gemaakt naar de ouders hoe de eerste dag is verlopen?

Ongeveer een half uur nadat de kinderen naar binnen zijn gegaan, komt iemand van het team al even polshoogte nemen. Die persoon informeert de ouders kort over hoe het in de klas gaat, zodat ze niet de hele voormiddag in onzekerheid hoeven te zitten.

Op het einde van de voormiddag worden de instappers persoonlijk overhandigd aan hun ouders. De juf neemt dan even de tijd om kort te vertellen hoe de ochtend verlopen is: hoe het kind zich voelde, hoe het speelde, en hoe het afscheid verwerkt werd.

Bijlage 3: Observatiegegevens instapdag

Inventaris Warme Transities

Op basis van bronnen/praktijkervaring

Europees							
Naam	Bron	Specifiek item	Foto artikel	Datum publicatie	Oorsprong	Voorwaarde	Doel
Dit ben ik - boekje	Kind & Gezin	Vriendenboekje met info over de instapper voor de klasjuf.		01 sep 2025	Pilootproject Hamont, Pelt & Lommel	Ouders moeten het zelf invullen en afgeven.	Belangrijke informatie noteren over het kind en meegeven op de instapdag.
Welkomstkaartje	Vlaamse Gemeenschapsgemeenschappen voor Ouders https://www.vlaamse-gemeenschappen-voor-ouders.be/over-30-jaar-10-jaar-2019	Welkomstkaartje met datum van wennmoment voor de peuter en de ouders.		N.V.T	Onderwijs Brussel	Leerkracht/school moet initiatief nemen.	Warm welkom én een herinnering aan het wennmoment.
Aftekalender	Vanbuel, Y. & Leemans, L. (2016). 24 augustus aftekalender voor de eerste schooldag. Kluwer. Uitgave van 13 januari 2024. van https://www.klasse.be/2024/08/aftekalender-voor-de-1ste-schooldag/	1 week aftellen naar de eerste schooldag.		24 aug 2016	Klasse	Mag geen spanning of druk veroorzaken.	Helpt ouders om de tijd voor hun kleuter tastbaar te maken.
Met Mo naar school - boekje	Gol Basisschool De Parel	Fotoboekje over de instapomgeving		15 mrt 2023	Niel	Moet overeenkomstig zijn met de instapkias.	Instappers laten kennismaken met de schoolomgeving.
Ziko-vo	Opgroeten, (d.d.) ZKO en ZKO-VO. Gedownload op https://www.opgroeten.be/landof/kinderopvangvooroudersgeenkeuze-en-keuzevoorovernemenomgevingkeuze-en-zko-vo	Meetinstrument voor verschillende ontwikkelingsdomeinen - overdrachtsformulier		01 sep 2008	Kind & Gezin	Bruikbaar als observatie instrument in kinderdagverblijven, maar ook als overdrachtsformulier.	Monitoren van hun welbevinden, betrokkenheid en ontwikkeling
Daglijn	N.V.T	Dagverloop met visuele houvast voor peuters.		N.V.T	Klasgericht	In het begin intensief en samen met de peuters opbouwen en bespreken.	Visuele houvast voor peuters.
Foto's van thuis	N.V.T	Herkenningfoto's voor de peuters van hun eigen leefwereld.		N.V.T	Klasgericht	Ouders moeten bereid zijn om hier aan mee te werken.	Erbij nemen bij moeilijke momenten.
Klaspop in de opvang	VBK, (d.d.) Over de straat, VBK - Verhuizing in de Basisschool voor Jonge Kinderen. Gedownload op 10 sept 2025, van https://vbk.be/klassikanten/over-de-straat	Klaspop van de instapklas gaat een keertje op bezoek in de opvang (vertrouwde context).		01 sep 2018	Projectfilm 'Over de straat'	Kan ook omgekeerd: pop van de opvang gaat mee op bezoek in de klas.	Herkenningspunten geven en meenemen.
Troostvoorwerp van thuis	N.V.T	Knuffel of doekje dat vertrouwd is voor de kinderen.		N.V.T	Klasgericht	Duidelijke afspraken van thuis en op school.	Kan troost en herkenbaarheid geven op moeilijke momenten.
Uitleenkoffer	Hopon, Opgroeten in Brussel, & Onderwijscentrum Brussel. (d.d.) Inspanningsplan voor de transitie naar de kleuterschool - memo vzw. https://www.hopon.be/plan/onderwijscentrumbrussel/overnemen/overnemen-voor-ouders	Koffer met allemaal materialen die te maken hebben met de instapklas.		N.V.T	Kinderopvang Elmer Zuid	Focus op ondersteuning en niet op schoolrij maken.	Laat kinderen en ouders wennen aan schoolse rituelen en materialen.
Nabijheidstoolje	Hopon, Opgroeten in Brussel, & Onderwijscentrum Brussel. (d.d.) Inspanningsplan voor de transitie naar de kleuterschool - memo vzw. https://www.hopon.be/plan/onderwijscentrumbrussel/overnemen/overnemen-voor-ouders	Stoeltje vrijhouden dicht bij de juf, steeds fysiek in de buurt blijven.		N.V.T	Klasgericht	Duidelijke regels ten opzichte van de kleuters.	Kinderen die nabijheid nodig hebben, die geven in een klascontext.

Bijlage 4: Inventaris Warme Transitie

Analyse van het instapmoment – 2 februari (instapklas KL0)

In kader van bachelorproef – warme en veilige overgang voor instappers

Het instapmoment van 2 februari bood een rijk beeld van hoe jonge kleuters worden opgevangen tijdens hun eerste schooldag. Op basis van de open observatie en de informele contextuele gesprekken met mijn mentor kan worden vastgesteld dat de school een doordachte, warme en kindgerichte aanpak hanteert, waarin zowel het welbevinden van de kinderen als de geruststelling van de ouders centraal staat.

1. Afscheidsritueel en ouderbetrokkenheid

Een opvallend element in de aanpak van de school is de keuze om ouders tot aan de poort afscheid te laten nemen. Deze werkwijze, ontstaan tijdens de coronaperiode, wordt bewust behouden omdat ze rust creëert bij het binnenkomen. Uit zowel observatie als mentorfeedback blijkt dat dit systeem twee belangrijke voordelen heeft:

1. **De klas blijft een veilige, prikkelarme omgeving** Geen grote groep volwassenen die mee naar binnen stapt, geen drukte of chaos. De juf kan haar aandacht volledig richten op de kinderen.
2. **Het afscheid wordt minder emotioneel geladen** Kinderen ervaren niet dat hun ouders “weggaan”, maar dat zij zelf vertrekken richting klas. Dit vermindert separatieangst.

De school compenseert dit met een warm alternatief: het *bakje troost*. Ouders worden opgevangen door de directeur en zorgcoördinator, krijgen koffie en tussentijdse updates. Dit geeft ouders een gevoel van betrokkenheid en veiligheid, wat essentieel is voor een succesvolle overgang. De mentor benadrukte dat ouders hierdoor sneller vertrouwen opbouwen in de klaswerking.

Analyse: Deze aanpak sluit sterk aan bij literatuur over warme transitie: voorspelbaarheid, duidelijke rollen en een zachte afscheidsstructuur verminderen stress bij zowel ouders als kinderen. De school creëert een balans tussen nabijheid en loslaten, wat een belangrijke beschermende factor is voor het welbevinden van instappers.

2. Eerste momenten in de klas

De observatie toont dat de eerste periode van het instapmoment volledig in het teken staat van emotionele veiligheid. Kinderen mogen meteen vrij spelen, knuffels blijven toegelaten en de juf biedt nabijheid wanneer nodig. De mentor gaf aan dat er bewust geen activiteiten worden ingepland op de eerste dag, omdat deze momenten te onvoorspelbaar zijn.

Belangrijke ondersteunende acties:

- Kinderen worden persoonlijk begroet
- Zachte muziek creëert een warme sfeer
- Knuffels mogen overal mee naartoe
- De juf benoemt emoties en normaliseert verdriet
- De visuele daglijn van Jules biedt houvast
- De juf blijft nabij voor kinderen die het moeilijk hebben

Analyse: Deze aanpak toont een sterke afstemming op de basisbehoeften van jonge kinderen: veiligheid, voorspelbaarheid en nabijheid. De juf werkt responsief en sensitief, wat cruciaal is voor kinderen die voor het eerst een nieuwe omgeving betreden. De keuze om geen vaste activiteiten te plannen, maar wel kleine rituelen (foto, eerste tekening), ondersteunt het gevoel van thuiskomen zonder druk.

3. Verschillen tussen kinderen: individuele noden worden gezien en erkend

Tijdens het instapmoment waren er vier nieuwe instappers. De observatie toont duidelijke verschillen:

- Twee kinderen voelden zich meteen thuis, begonnen spontaan te spelen en zochten actief contact
- Twee kinderen hadden meer nabijheid nodig, bleven dicht bij de juf en hadden moeite met het afscheid

De klaswerking biedt hiervoor ruimte: doordat er niet meteen een kringmoment is, kan de juf haar aandacht richten op kinderen die extra ondersteuning nodig hebben. Ze blijft de hele voormiddag nabij, wat hun stress zichtbaar vermindert.

Analyse: De juf werkt vanuit een gedifferentieerde, kindvolgende aanpak. Ze forceert geen deelname aan de dagstructuur, maar nodigt uit wanneer het kind er klaar voor is. Dit sluit aan bij hechtingstheorie: kinderen die zich veilig voelen, durven exploreren. De juf creëert die veiligheid door nabij te blijven en voorspelbaarheid te bieden.

4. Structuur en houvast

Hoewel de eerste dag flexibel verloopt, is er wel degelijk een duidelijke structuur aanwezig:

- Vrij spel bij binnenkomst
- Duidelijke aankondigingen van overgangsmomenten
- Gebruik van de zandloper bij opruimen
- Visuele daglijn van Jules
- Vaste routines voor toilet, jas en tas

De mentor benadrukte dat kinderen zo snel mogelijk betrokken worden in de dagstructuur, maar enkel wanneer ze er klaar voor zijn.

Analyse: Deze combinatie van structuur en flexibiliteit is ideaal voor instappers. De juf biedt houvast zonder druk, wat de autonomie van kinderen respecteert. De visuele ondersteuning helpt kinderen om grip te krijgen op de dag, wat hun emotionele regulatie versterkt.

5. Trooststrategieën

De observatie toont een breed palet aan trooststrategieën:

- Knuffel aanbieden
- Handje geven
- Op schoot zitten
- Benoemen van emoties
- Verwijzen naar de daglijn
- Jules als verbindingsfiguur
- Even mee naar buiten tijdens speeltijd

Analyse: De juf werkt vanuit een sterk pedagogisch bewustzijn. Ze combineert fysieke nabijheid, emotionele erkenning en visuele ondersteuning. Dit sluit aan bij literatuur over co-regulatie: jonge kinderen hebben de regulatie van een volwassene nodig om hun eigen emoties te kunnen verwerken.

6. Communicatie met ouders

De school communiceert op verschillende momenten:

- Bij aankomst: kort gesprek aan de poort
- Tijdens het koffiemoment: tussentijdse update
- Bij afhalen: persoonlijk verslagje van de voormiddag

Analyse: Deze transparante communicatie versterkt het vertrouwen van ouders en draagt bij aan een positieve start. Ouders voelen zich betrokken en gehoord, wat essentieel is voor een goede samenwerking tussen school en gezin.

Wat betekent dit voor mijn bachelorproef?

Het instapmoment van 2 februari bevestigt verschillende kernprincipes die centraal staan in mijn bachelorproef:

- **Warm onthaal:** persoonlijke begroeting, zachte sfeer, tijd om te landen
- **Veilige hechting:** nabijheid en erkenning van emoties
- **Voorspelbaarheid:** visuele daglijn, duidelijke taal, vaste routines
- **Ouderbetrokkenheid:** koffiemoment, updates, transparante communicatie
- **Kindvolgend werken:** aansluiten bij tempo, noden en signalen van elk kind

De aanpak van de school vormt een sterk praktijkvoorbeeld van hoe een warme overgang georganiseerd kan worden. De observatie toont dat deze aanpak niet alleen rust brengt, maar ook effectief bijdraagt aan het welbevinden van zowel kinderen als ouders.

Bijlage 5: Analyse instapmoment

Bijlage 6: Praatplaat 1 - kringmoment

Bijlage 7: Praatplaat 2 – spelen in de hoeken

De ouderbundel die Itha gemaakt heeft voor haar bachelorproef is heel overzichtelijk, duidelijk en mooi uitgewerkt. Alle punten die belangrijk zijn om de stap naar de kleuterklas te zetten zijn hier mooi uitgewerkt en uitgelegd met bijhorende tekeningen en een digitaal verhaal. Wij gaan hem volgend jaar zeker gebruiken in onze school. Het is een meerwaarde voor de ouders en ons als school dat onze instappertjes rustig en met een gerust hart kunnen instappen. Proficiat Itha voor je inzet en harde werk!

Geschreven door Stevens Josée op 30 mei 2026.

Bijlage 8: Schriftelijke feedback ontwerp stageschool

Leerkrachten

Handleiding

**SAMEN NAAR EEN WARME
START IN DE INSTAPKLAS**

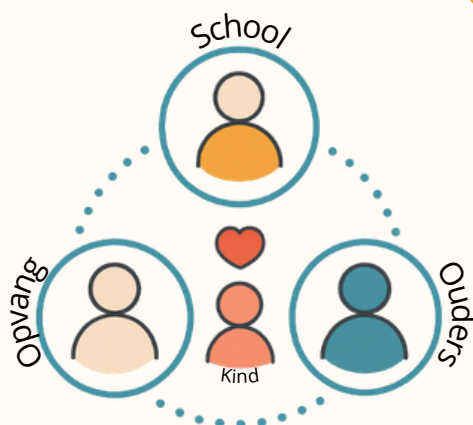
DAG

Juf of Meester

Een instapmoment is één van de grootste transitie's in het leven van een jong kind. Kinderen laten hun vertrouwde omgeving achter en stappen een wereld binnen vol nieuwe gezichten, geluiden, routines en verwachtingen. Voor veel peuters is dit een intense, emotionele overgang. En voor leerkrachten een cruciale kans om veiligheid, verbondenheid en vertrouwen te bieden.

Deze bundel ondersteunt jou als leerkracht in het creëren van een warm, voorspelbaar en positief klimaat, waarin elk kind stap voor stap kan landen en groeien.

voor elke peuter.

Een warme start...

WARME TRANSITIES

Wat zit er in deze bundel?

Deze bundel is gemaakt om jou als instapklasleerkracht te ondersteunen in één van de meest bijzondere, maar ook meest kwetsbare momenten in het schooljaar: de start van een peuter in jouw klas. Je vindt hier alles wat je nodig hebt om van die eerste dagen, weken en maanden een warme, veilige en herkenbare overgang te maken. Voor het kind, voor de ouders én voor jezelf.

Theoretische achtergrond over warme transities en het educare-principe.

Praktische tips voor de eerste schooldagen.

Rituelen en routines die houvast geven.

Materialen en tools om herkenbaarheid te vergroten.

Handvaten voor een warme instap.

WARME TRANSITIES

Deze bundel maakt deel uit van een groter pakket dat is ontwikkeld binnen het onderzoek naar warme transities voor peuters.

Naast deze leerkrachtenbundel is er ook een ouderbundel en een bundel voor opvangmedewerkers. Samen vormen ze één samenhangend pakket dat alle betrokken partners ondersteunt in het creëren van een zachte, veilige en herkenbare instap voor jonge kinderen.

Elke bundel heeft zijn eigen focus, maar ze vertrekken allemaal vanuit dezelfde visie: samenwerking, voorspelbaarheid en warmte maken het verschil. Door als schoolteam, opvang en ouders op één lijn te staan, krijgt elk kind de kans om stap voor stap te groeien in vertrouwen.

THEORETISCHE ACHTERGROND

WARME TRANSITIES

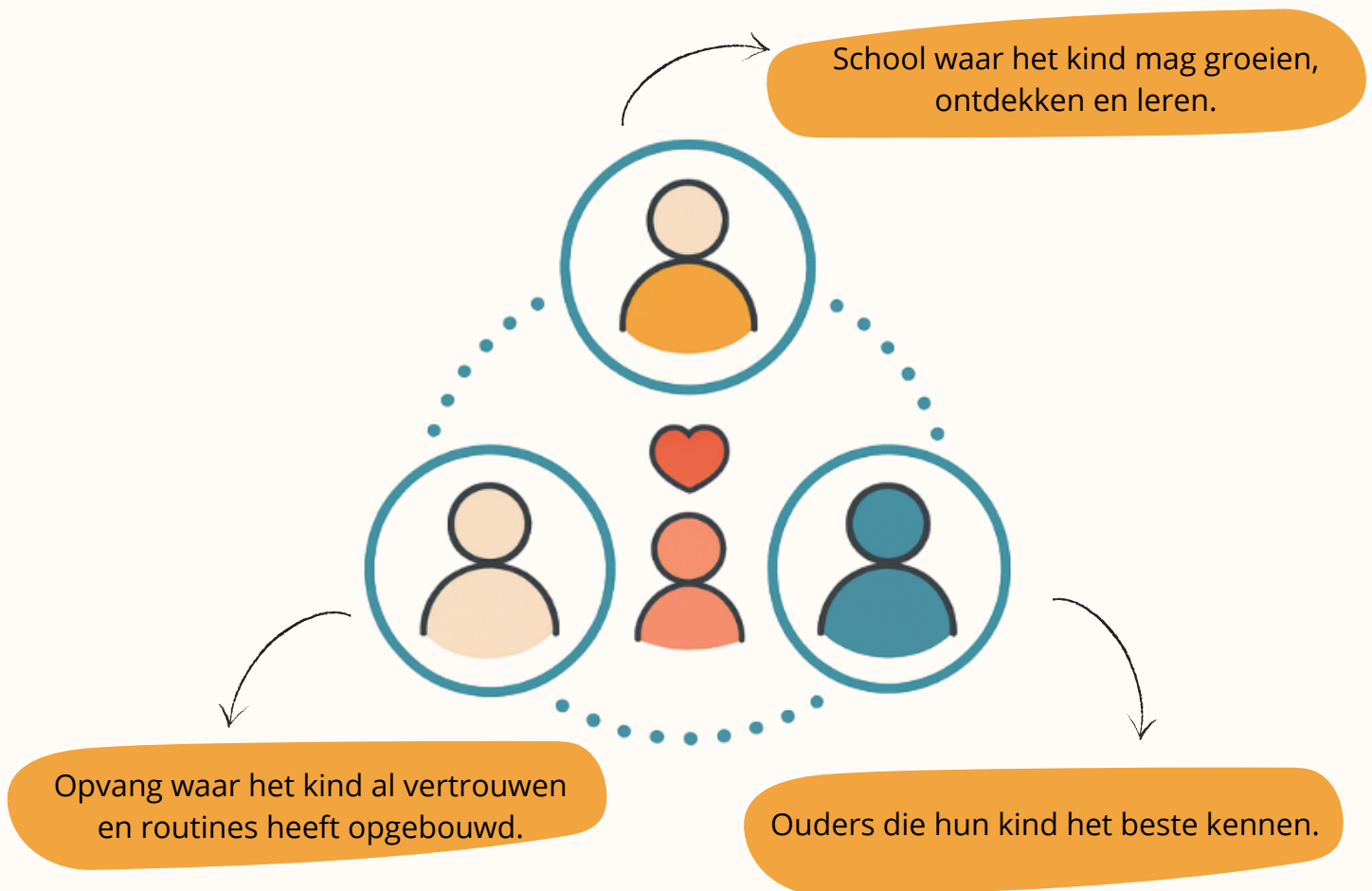

Waarom zijn warme transities belangrijk?

De overgang van opvang naar instapklas is voor peuters een grote stap. Plots verandert hun wereld: nieuwe gezichten, nieuwe regels, nieuwe geluiden, nieuwe verwachtingen. Voor ons lijkt dat vanzelfsprekend, maar voor hen voelt het soms als een sprong in het onbekende.

Een warme transitie zorgt ervoor dat die sprong een zachte landing wordt. Ze geeft kinderen tijd om te wennen, vertrouwen op te bouwen en zich veilig te voelen.

Want pas als een kind zich veilig en gezien voelt, kan het echt beginnen ontdekken, spelen en leren.

WARME TRANSITIES

De Driehoek van Warme Transitie

Deze figuur toont hoe ouders, opvang en school samen één netwerk vormen rond het kind. Het kind staat centraal, met een hartje erbij, omdat welbevinden, veiligheid en verbondenheid altijd het vertrekpunt zijn.

De drie cirkels zijn met elkaar verbonden omdat geen enkele partner dit alleen kan. Iedereen ziet een ander stukje van het kind, en samen vormen we het volledige beeld.

De verbindende rol van de leerkracht

De leerkracht is de schakel die alle lijnen samenbrengt.

Jij bent degene die:

- ouders warm ontvangt en geruststelt;
- opvangmedewerkers betrekt en waardeert;
- het kind stap voor stap laat landen in de klas;
- zorgt voor herkenbaarheid, voorspelbaarheid en nabijheid;
- signalen opvangt en deelt met alle betrokkenen.

Door jouw houding, jouw taal en jouw rust voelen kinderen én ouders zich welkom.

Ouders, opvang en school vormen samen een team – en jij bent de warme brug daartussen!

WARME TRANSITIES

De 4 pijlers van een warme transitie:

Emotionele veiligheid

Peuters kunnen pas exploreren en leren wanneer ze zich veilig, gezien en gedragen voelen.

Een warme begroeting, nabijheid, voorspelbaarheid en tijd zijn hierbij essentieel.

Herkenbaarheid en continuïteit

Jonge kinderen hebben nood aan herkenbare elementen: foto's van thuis, vertrouwde rituelen, vaste gezichten, voorspelbare routines.

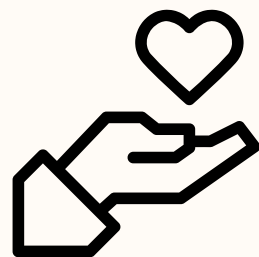
Samenwerking met ouders en opvang

Warme transities zijn geen individuele taak van de leerkracht, maar een gedeeld proces. Ouders, opvangmedewerkers en school vormen samen een netwerk rond het kind.

Aandacht voor basisbehoeften

Peuters hebben vooral nood aan rust, nabijheid, praktische zelfstandigheid en emotionele ondersteuning

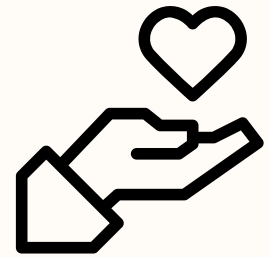
Hoe je hier als leerkracht voor kan zorgen, lees je verder in deze bundel!

Tips voor een warme instap

VERBINDEN

Als leerkracht in de instapklas ben jij één van de belangrijkste schakels in de overgang van thuis of opvang naar school. Voor peuters is alles nieuw. Jij bent het vaste gezicht dat hen helpt landen in deze nieuwe wereld.

Wat houdt die verbindende rol in?

Een warm welkom bieden

Jouw begroeting bepaalt vaak de toon van de dag. Een glimlach, oogcontact, een knikje of een kort gesprekje geeft kinderen én ouders het gevoel dat ze gezien worden.

Nabijheid en veiligheid uitstralen

Peuters hebben nood aan voorspelbaarheid en een vertrouwd gezicht.

Herkenbaarheid creëren

Werk met foto's van de klas, Jules, vaste rituelen en duidelijke routines. Herkenbare elementen maken de overgang kleiner en geven kinderen houvast.

Ouders betrekken als partners

Ouders kennen hun kind het best. Door open te communiceren, kleine updates te geven en ruimte te laten voor vragen, bouw je aan vertrouwen.

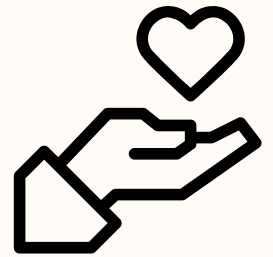
Afstemmen met de opvang

Opvangmedewerkers zien kinderen in een andere context en hebben waardevolle informatie. Door hun signalen mee te nemen, ontstaat er continuïteit tussen opvang en school.

Het perspectief van het kind centraal zetten

Een warme transitie draait niet om schoolse vaardigheden, maar om welbevinden.

KIJKMOMENT

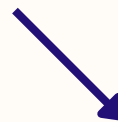

Het kijkmoment is de eerste stap naar een warme instap.

Herkenning meegeven

Foto's opnemen in de infobundel zodat ouders thuis kunnen voorbereiden.

Persoonlijke uitnodiging met foto van de juf(fen).

Niet te vroeg plannen

Te vroeg = herkenning
verdwijnt.

Kort op voorhand = kinderen
onthouden wat ze zagen.

Beperkte
prikkel.

Vrij spel voor
kinderen.

Korte uitleg
voor ouders.

Jules zichtbaar
aanwezig.

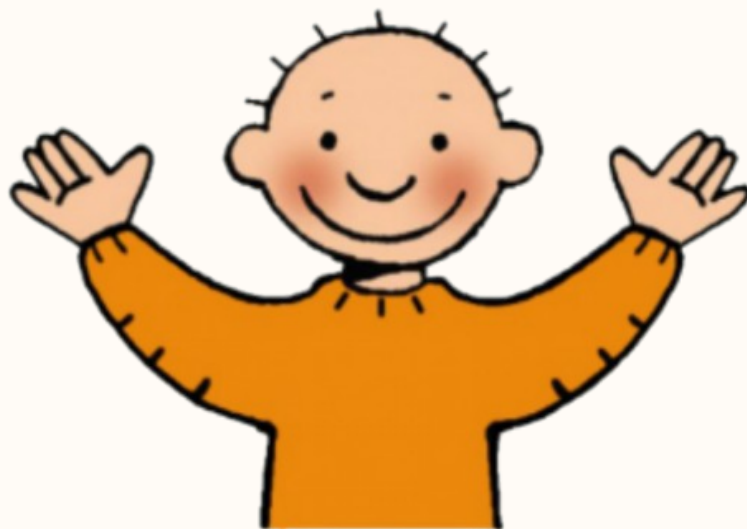
Samenwerken met de opvangcontexten versterkt de continuïteit voor instappers en zorgt ervoor dat kinderen niet "opnieuw moeten beginnen". Door vooraf kort contact te leggen met de opvang, bijvoorbeeld via een telefoontje, een klein overdrachtsformulier of een korte uitwisseling over routines en gevoeligheden, krijg je als leerkracht waardevolle informatie die meteen helpt om beter af te stemmen op het kind. Ook kleine acties, zoals een foto van de opvangruimte in de klas hangen, een troostvoorwerp van de opvang laten meekomen of een gezamenlijk wenmoment organiseren, zorgen voor herkenning en veiligheid.

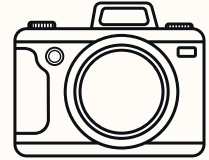
“

“Kinderen hoeven niet
schoolklaar te zijn wanneer ze
bij jou starten, laat ze peuter
zijn in jouw klas.”

”

DE OUDERS

Een warme transitie gaat niet alleen over kinderen, ouders maken net zo goed een grote overgang door. Ze worden plots ouder van een schoolkind, wat vaak gepaard gaat met onzekerheid, vragen en een klein hartje. Uit het onderzoek blijkt dat ouders vooral nood hebben aan duidelijke, tijdige en warme communicatie, zonder overweldigd te worden. Als leerkracht kan je met kleine, haalbare acties een groot verschil maken.

Hou het eenvoudig

Ouders hebben al veel aan hun hoofd. Te veel losse briefjes, formulieren of documenten zorgen voor stress en verwarring. Bundel daarom alles tot één duidelijk document.

Kies wat voor jou als leerkracht het meest essentieel is en hou het overzichtelijk.

Deel foto's

Ouders zijn niet aanwezig in de klas. Foto's zijn daarom een krachtige manier om hen te betrekken.

- Ze geven ouders een inkijk in de klas.
- Ze versterken vertrouwen.
- Ze helpen ouders om thuis met hun kind te praten over school.
- Ze maken de overgang minder spannend.

Wees eerlijk en transparant

Ouders hebben meer aan eerlijkheid dan aan geruststellende woorden die niet kloppen.

Eerlijk betekent niet hard, het betekent warm, duidelijk en respectvol.

IN DE KLAS

Tijd, nabijheid en creativiteit maken het verschil!

De eerste weken in de instapklas zijn intens. Er bestaan tijdens deze instapperiode geen vaste regels. Gebruik je creativiteit om rituelen en materialen te verzinnen die passen bij jouw klascontext.

Er is geen magisch materiaal dat alles oplost. Wat écht werkt, is tijd: tijd om nabij te zijn, tijd om te troosten, tijd om te herhalen, tijd om kinderen te laten wennen.

Tips

Liedjesmand/doos

Muziek werkt vaak verrassend goed om peuters af te leiden en opnieuw richting rust te brengen. Vul een doos met kleine voorwerpen die verwijzen naar bekende liedjes, bijvoorbeeld een zacht stoffen maantje voor *In de maneschijn*. Laat een kindje een voorwerp kiezen en het bijhorende liedje zingen jullie dan samen. Veel kinderen herkennen dit meteen en doen spontaan mee, waardoor de spanning snel zakt.

Een fotomuur of een klein fotoboekje kan enorm veel betekenen voor peuters. Foto's van thuis geven kinderen houvast, herkenning en een gevoel van nabijheid. Hang de foto's op een vaste plek in de klas of bundel ze in een boekje dat kinderen zelf kunnen nemen als ze hier nood aan hebben.

Fotomuur

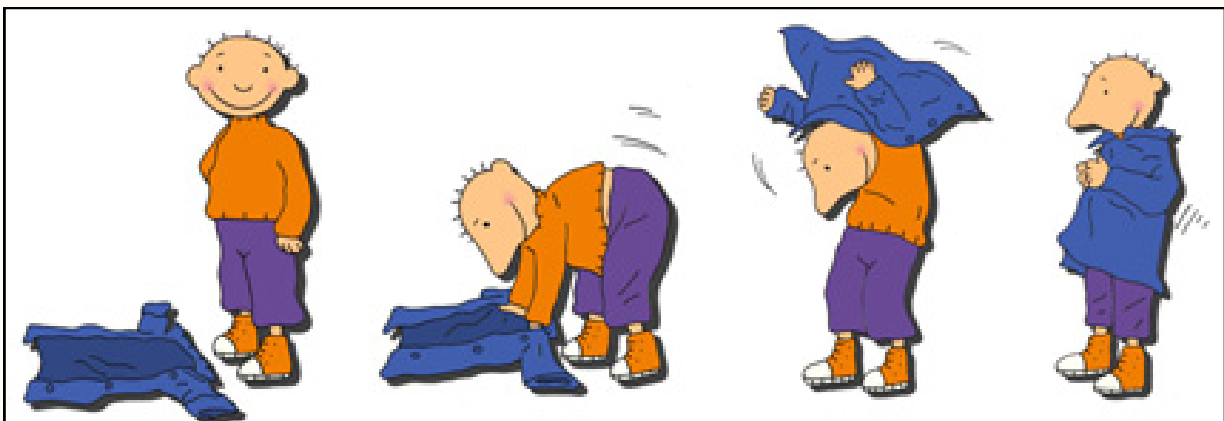

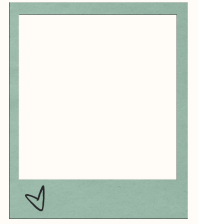
Muziekdoosje

Een muziekdoosje kan helpen om peuters tot rust te brengen en om duidelijk te maken dat er een nieuw moment start. Het zachte, herkenbare melodietje kondigt een overgang aan, zoals een verhaal of een kringmoment.

Zelfredzaamheid

Materialen en rituelen

KORTE UPDATE

Elke eerste schooldag vertelt een nieuw verhaal.

Een warme start vraagt om heldere, geruststellende communicatie met ouders. Met het fotokader, het eerste-dag-verslagje en het uitgebreid weekverslag geef je hen een liefdevolle inkijk in hoe hun peuter de eerste dagen in de klas beleeft.

Fotokader - "Eerste dag in de Julesklas"

Het fotokader kan gebruikt worden op de eerste schooldag als een warme, visuele herinnering aan de start in de instapklas. Je hoeft hiervoor niet Jules te gebruiken: je kan even goed jouw eigen klaspop of een ander herkenbaar element op het kader maken.

Het fotokader creëert herkenning, verbinding en een positief gevoel bij het kind.

Kort verslagje na de eerste dag

Elke ouder wil graag weten hoe de eerste schooldag van hun peuter verlopen is. Als leerkracht kan je onmogelijk met elke ouder een uitgebreid gesprek voeren, daarom bevat deze bundel een handig verslagformulier dat je snel kan invullen en meegeven. Met enkele kruisjes en korte aanduidingen krijgt de ouder een helder beeld van hoe hun kind de dag beleefde. Zo zorg je voor geruststelling, transparantie en een warme verbinding tussen klas en thuis.

Uitgebreid verslag na de eerste week

Verslag van mijn eerste week in de Julesklas bij juf Itha

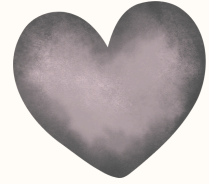
Naam:
Datum:

Zo verliep mijn eerste week:

Tot volgende week!
Vele lieve groetjes, juf Itha

ONTVANGST

Een warme start begint al vóór het eerste spelmoment. Voor jonge kinderen is het afscheid een intens moment, en de manier waarop dit verloopt bepaalt vaak de toon van de hele dag. Vooral tijdens de eerste dagen kan het afscheid nemen van mama en papa als een emotioneel moment verlopen.

Hieronder staan enkele tips om dit moment zo soepel mogelijk te laten verlopen:

Ouders in de klas

Je kan er als school voor kiezen dat de ouders de kinderen in de klas afzetten, zodat kinderen rustig kunnen landen. Die korte nabijheid geeft veiligheid, herkenning en een zacht afscheid, waardoor kinderen met minder spanning starten.

Ook nadien blijft het waardevol om ouders even binnen te laten: het geeft kinderen tijd om over te schakelen en de dag rustig te beginnen.

Nabijheid aan de poort

Niet elke school heeft de mogelijkheid om ouders mee de klas te laten binnenkomen. Toch kan het afscheid ook aan de poort warm en veilig verlopen. In de eerste dagen ben jij als klasjuf vaak het enige herkenbare en vertrouwde gezicht voor nieuwe instappers. Daarom is het waardevol dat jijzelf aan de poort staat om hen op te vangen.

Wanneer er elke dag een andere juf aan de poort staat, kan dit bij jonge kinderen voor verwarring en sterke emoties zorgen tijdens het afscheid. Door als klasjuf consequent aanwezig te zijn, bied je voorspelbaarheid.

Blijf dit doen zolang het nodig is. Vaak merk je al na een week dat het afscheid rustiger verloopt en kinderen met meer vertrouwen de dag starten.

KNUFFELBAK

Een knuffel geeft kinderen houvast wanneer emoties groot worden.

Voor instappers is alles nieuw, en soms helpt een vertrouwde knuffel van thuis om te landen. Maar met twintig kinderen in de klas kunnen knuffels al snel overal terechtkomen en om 12 uur nog alle knuffels moeten zoeken, herkent elke leerkracht.

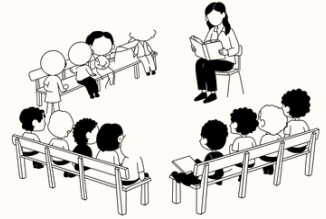
Een eenvoudige oplossing is een knuffelbak: een vaste plek in de kring of in de klas waar kinderen hun knuffel kunnen leggen wanneer ze die even niet nodig hebben. Zo blijft de klas overzichtelijk én weten kinderen precies waar hun troostvoorwerp ligt.

In het begin moet je de afspraak wat vaker herhalen, maar na korte tijd merk je dat het afscheid én het terugvinden van knuffels veel rustiger verloopt.

Je kan een bestaande doos nemen of zelf een leuk kastje in elkaar knustelen.

PRAATPLATEN

De praatplaten op de volgende pagina zijn speciaal ontworpen om binnen de peutergroep emoties, dagelijkse routines en twee belangrijke klasmomenten bespreekbaar te maken: het kringmoment en het spelen in de hoeken. Ze tonen herkenbare situaties die kinderen elke dag meemaken, waardoor ze een krachtige ingang vormen om samen te praten, te ontdekken en te begrijpen wat er in de klas gebeurt.

Als je praatplaten klassikaal inzet, creëer je een gedeeld kijk- en luistermoment waarin peuters kunnen benoemen wat ze zien, voelen en herkennen. Dit versterkt hun taalontwikkeling, omdat ze woorden leren koppelen aan concrete situaties. Tegelijk ondersteunen de platen de emotionele ontwikkeling: kinderen leren gevoelens herkennen, benoemen en plaatsen, zowel bij zichzelf als bij anderen.

Wees creatief en kies uit de praatplaat precies die elementen die voor jouw klas op dat moment betekenisvol zijn.

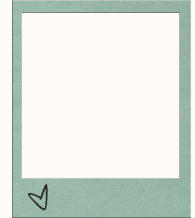
Vertelplaat 1: het kringmoment

Vertelplaat 2: spelen in de hoeken

WEEKKALENDER

Rust door herkenbare gezichten!

De eerste dagen in de instapklas kunnen voor peuters overweldigend zijn: ze zien veel nieuwe gezichten en moeten wennen aan een onbekende omgeving. Een weekkalender helpt om rust en voorspelbaarheid te brengen.

Toon op de kalender welke juffen of vertrouwde gezichten de kinderen die dag zullen zien. Zo weten ze wat er komt en voelen ze zich sneller veilig. In het begin ligt de nadruk op herkenning en geborgenheid, pas later kan je de kalender uitbreiden tot een gewone daglijn met activiteiten.

Door dit visueel te maken, geef je kinderen houvast en versterk je hun gevoel van veiligheid. Een kleine aanpassing met een groot effect op het welbevinden van jonge kinderen.

INFORMATIE VOOR DE OUDERS

Wanneer een nieuwe instapper wordt ingeschreven, kan je als school ervoor kiezen om de infobundel voor ouders mee te geven. Deze bundel is binnen dit project ontwikkeld en helpt ouders om hun kind goed voor te bereiden op de start in de instapklas.

Daarnaast kan je ouders vragen naar het “Dit ben ik”-boekje dat elk kind krijgt op het 30-maandenconsult bij Kind en Gezin. In dit boekje schrijven ouders waardevolle informatie over hun kind: gewoontes, voorkeuren, karaktertrekjes en kleine weetjes die helpen om het kind beter te begrijpen.

Door dit boekje op te vragen bij de instap, start je als leerkracht niet met een blanco blad. Je krijgt meteen een beeld van wie het kind is en wat het nodig heeft. Zo bouw je vanaf dag één aan een warme, veilige en persoonlijke start voor elk kind.

RITUELEN

Een dag in de instapklas kan voor peuters best intens zijn. Daarom is het waardevol om elke dag af te sluiten met een vast ritueel. Zo creëer je rust, herkenning en een positief einde van de schooldag.

Een afsluitmoment hoeft niet groot of ingewikkeld te zijn, het gaat vooral om samen afronden op een warme, voorspelbare manier.

Je kan dit ritueel op verschillende manieren invullen, afhankelijk van wat past bij jouw klas.

Enkele ideeën:

- Een liedje kiezen uit de liedjesdoos — laat een kindje een voorwerp kiezen en zing samen het bijhorende liedje.
- Een klein tussendoortje-spelletje — een kort, speels moment dat de overgang naar naar huis luchtig maakt.
- Het vaste afscheidsliedje zingen — nadat de jassen aan zijn, zing je samen Tot morgen of Tot maandag, afhankelijk van de dag.
 - Benoem dat jullie morgen/maandag weer gezellig komen spelen.

Na enkele dagen merk je dat kinderen dit ritueel herkennen en met veel plezier meezingen. Het geeft hen een gevoel van veiligheid, afronding en verbondenheid — precies wat jonge kinderen nodig hebben om de dag goed af te sluiten.

Ritueellied: Tot Maandag!

Functioneel lied 11: Tot maandag!

in swing

Dag, dag, dag, tot de vol - gen - de keer. Maan - dag - mor - gen dan

zijn we er weer. Ik geef juf een hand - je en zwaai nog een keer.

Maan - dag zijn we er weer! Ik geef juf een hand - je en

zwaai nog een keer. Maan - dag zijn we er weer. Daag!

Tot Maandag!

*Dag, dag, dag tot de volgende keer!
Morgenochtend/maandagmorgen dan zijn we er weer!
Ik geef juf een handje en zwaai nog een keer,
Morgen/maandag zijn we er weer! (2x)*

KLEINE STAPPEN, GROOT VERSCHIL

Deze bundel ondersteunt jou in het creëren van rust, herkenning en warmte voor onze jongste kinderen. Alles wat jij doet — elk ritueel, elk moment, elk klein gebaar — helpt peuters om zacht te landen in een wereld die voor hen nog helemaal nieuw is.

Gebruik wat bij jouw klas past, laat groeien wat werkt en vertrouw op je professionaliteit en intuïtie. Jij maakt elke dag opnieuw het verschil: in hoe je kinderen ontvangt, hoe je nabij bent, hoe je hen laat voelen dat ze welkom zijn en mogen zijn wie ze zijn.

Dankjewel voor je zorg, je aandacht en je hart voor kinderen. Samen bouwen we aan een zachte, veilige instap voor elk kind!

Opvangmedewerkers

Handleiding

**SAMEN NAAR EEN WARME
START IN DE INSTAPKLAS**

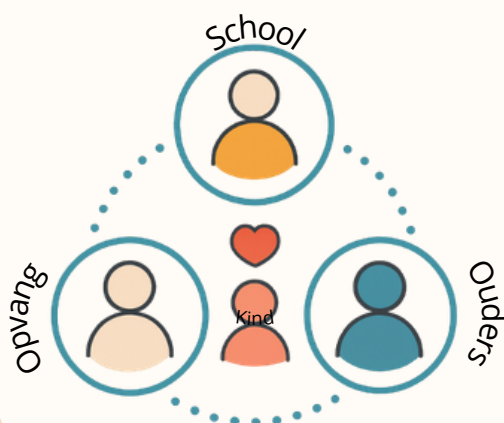

DAG

Begeleider/Opvoeder

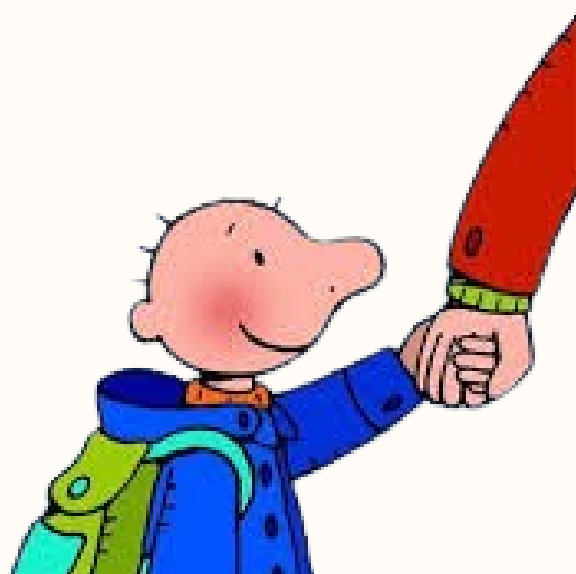
Een instapmoment in de klas is één van de grootste transitie's in het leven van een jong kind. Kinderen laten hun vertrouwde omgeving achter bij jullie en stappen een wereld binnen vol nieuwe gezichten, geluiden, routines en verwachtingen. Voor veel peuters is dit een intense, emotionele overgang. Voor medewerkers van de opvang is dit een waardevol moment om veiligheid, verbondenheid en vertrouwen te bieden aan de kinderen, zodat zij zich welkom en veilig voelen in de overgang tussen opvang en school.

Deze bundel helpt jullie als opvang om op een laagdrempelige manier peuters te ondersteunen.

voor elke peuter.

Een warme overgang...

WARME TRANSITIES

Wat zit er in deze bundel?

Deze bundel is gemaakt om jullie als opvangmedewerkers te ondersteunen in één van de meest bijzondere, maar ook meest kwetsbare momenten voor peuters: de overgang tussen opvang en school. Je vindt hierin alles wat je nodig hebt om die momenten warm, veilig en herkenbaar te maken. Voor de peuters, voor hun ouders én voor jullie als begeleiders.

Theoretische achtergrond over warme transities en het educare-principe.

Praktische tips.

Materialen en tools voor een warme overgang.

Handvaten voor een warme instap.

Jules, de klasvriend die peuters helpt bij de overstap.

In de meeste kleuterklassen is Jules een belangrijk en herkenbaar figuur. Hij is de klaspop die kinderen helpt om zich veilig te voelen en houvast te vinden in hun nieuwe omgeving.

Voor de opvang is het niet de bedoeling om met Jules te werken, maar het is wél waardevol dat jullie weten wie hij is. Zo kunnen jullie inspelen op wat kinderen later zullen herkennen in de klas. Jules vormt een brug tussen opvang en school: een vertrouwd gezicht dat peuters helpt om de overstap zachter en voorspelbaarder te maken.

Hoe die brug precies werkt, wordt verderop in deze bundel uitgelegd.

THEORETISCHE ACHTERGROND

WARME TRANSITIES

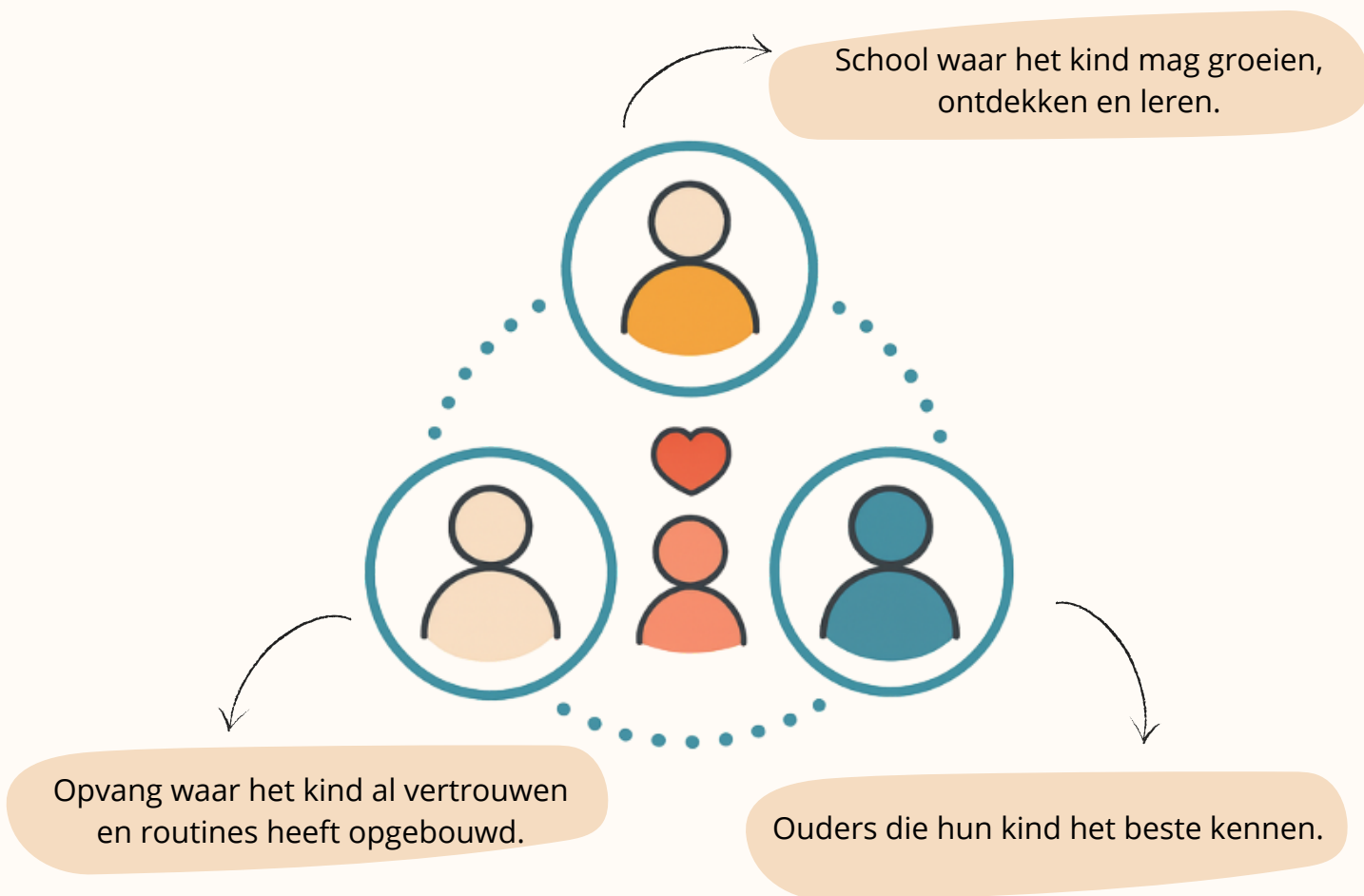

Waarom zijn warme transities belangrijk?

De overgang van opvang naar instapklas is voor peuters een grote stap. Plots verandert hun wereld: nieuwe gezichten, nieuwe regels, nieuwe geluiden, nieuwe verwachtingen. Voor ons lijkt dat vanzelfsprekend, maar voor hen voelt het soms als een sprong in het onbekende.

Een warme transitie zorgt ervoor dat die sprong een zachte landing wordt. Ze geeft kinderen tijd om te wennen, vertrouwen op te bouwen en zich veilig te voelen.

Want pas als een kind zich veilig en gezien voelt, kan het echt beginnen ontdekken, spelen en leren.

WARME TRANSITIES

De Driehoek van Warme Transitie

Je leesde net al, dat elke context rond het kind zijn eigen uniek aspect heeft. Deze figuur toont hoe ouders, opvang en school samen één netwerk vormen rond het kind. Het kind staat centraal, met een hartje erbij, omdat welbevinden, veiligheid en verbondenheid altijd het vertrekpunt zijn. De drie cirkels zijn met elkaar verbonden omdat geen enkele partner dit alleen kan. Iedereen ziet een ander stukje van het kind, en samen vormen we het volledige beeld.

De krachtige rol van de opvang

De opvangmedewerker is een belangrijke schakel die alle lijnen tussen ouders, school en kind samenbrengt. Jij bent degene die kinderen warm ontvangt, ouders geruststelt en een vertrouwde brug vormt in de overgang naar de klas. Door jouw nabijheid en aandacht help je peuters stap voor stap landen, en bied je hen herkenbaarheid, voorspelbaarheid en rust.

Je ziet signalen die kinderen geven en deelt die met alle betrokkenen, zodat iedereen samen kan zorgen voor een zachte en veilige start. Door jouw houding, jouw taal en jouw rust voelen kinderen én ouders zich welkom. Jij maakt de overgang menselijker, warmer en veiliger.

Ouders, opvang en school vormen samen een team!

WARME TRANSITIES

De 4 pijlers van een warme transitie:

Emotionele veiligheid

Peuters kunnen pas exploreren en leren wanneer ze zich veilig, gezien en gedragen voelen.

Een warme begroeting, nabijheid, voorspelbaarheid en tijd zijn hierbij essentieel.

Herkenbaarheid en continuïteit

Jonge kinderen hebben nood aan herkenbare elementen: foto's van thuis, vertrouwde rituelen, vaste gezichten, voorspelbare routines.

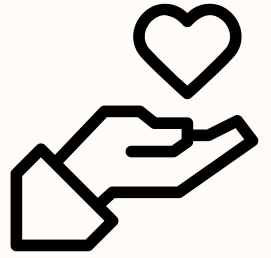
Samenwerking met ouders en opvang

Warme transities zijn geen individuele taak van de leerkracht, maar een gedeeld proces. Ouders, opvangmedewerkers en school vormen samen een netwerk rond het kind.

Aandacht voor basisbehoeften

Peuters hebben vooral nood aan rust, nabijheid, praktische zelfstandigheid en emotionele ondersteuning

Hoe je hier als opvang, op een laagdrempelige manier aan kan bijdragen, lees je verder in deze bundel!

Tips

Openheid en aanpasbaarheid binnen jullie werking:

Elke opvang heeft haar eigen ritme, gewoontes en manier van werken. Deze bundel is bewust open en flexibel opgebouwd, zodat jullie zelf kunnen bepalen welke informatie relevant is voor jullie werking.

Een open houding zorgt ervoor dat elk kind, elke ouder en elke partner zich gezien voelt.

Een warme overgang ontstaat wanneer opvang, ouders en school elkaar aanvullen.

Deze bundel biedt handvatten, geen vaste regels. Gebruik wat past bij jullie werking en vul aan met wat jullie zelf waardevol vinden.

VERBINDEN

Een warme overgang naar de instapklas begint al in de opvang. Jullie spelen een grote rol in hoe veilig, gerust en voorbereid kinderen én ouders zich voelen. Door bewust te verbinden met het kind, de ouders en – waar mogelijk – de school, help je mee aan een zachte start.

Het kind

In de opvang kan je kinderen stap voor stap voorbereiden op wat komt. Kleine, speelse momenten maken een groot verschil.

- Praat op een rustige, speelse manier over “naar school gaan”, bijvoorbeeld via korte gesprekjes of prentenboeken.
- Laat kinderen hun schooltas meebrengen en ontdek samen wat erin zit. Dit maakt de overgang concreet en herkenbaar.
- Oefen dagelijks kleine handelingen die in de instapklas belangrijk zijn: jas aandoen, rits openen, boekentasje openen.
- Maak van het afscheid een warm ritueel: een knuffel, een liedje, een zwaaimomentje.

De ouders

Ouders maken net zo goed een overgang door. Ze worden plots “ouder van een schoolkind”, wat onzekerheid kan meebrengen. Jullie kunnen hen ondersteunen door:

- Tijd te maken voor korte gesprekjes bij brengen of halen.
- Te luisteren naar hun zorgen zonder oordeel.
- Praktische info te delen: hoe ziet een schooldag eruit, wat is handig om te oefenen, wat helpt bij afscheid nemen.
- Te bevestigen dat emoties normaal zijn bij kinderen én ouders.
- Hen te stimuleren om thuis kleine ritueeltjes te gebruiken (prentenboekje lezen, samen de boekentas klaarzetten).

Wanneer ouders zich gezien en gerustgesteld voelen, straalt dat af op hun kind.

De school

Als opvang en school elkaar vinden, wordt de overgang voor kinderen veel zachter.

- Zelfs kleine vormen van samenwerking maken al een groot verschil.
- Wissel basisinformatie uit via het Dit-ben-ik boekje.
- Gebruik dezelfde woorden of ritueeltjes als de instapklas wanneer dat kan.
- Organiseer, indien mogelijk, een mini-wenmomentje of een bezoekje aan de schoolomgeving.

Dit zorgt voor continuïteit, één van de belangrijkste elementen voor een peuter.

ZINDELIJKHEID

In de opvang wordt meestal al dagelijks gewerkt aan zindelijkheid. Voor de overgang naar de instapklas kan je dit proces nog meer versterken.

Begin in de opvang, maar betrek altijd de ouders erbij.

Wanneer je in de opvang start met zindelijkheid, is het belangrijk dat ouders mee op de trein springen. Vertel ouders dat jullie eraan beginnen en stimuleer hen om thuis dezelfde stappen te zetten.

Maak er een vast ritueel van met de oudste kinderen.

Peuters hebben nood aan herhaling en voorspelbaarheid. Gebruik vaste momenten: na het eten, voor buiten spelen, voor het slapen. In de klas wordt dit ook op vaste momenten gedaan. Maak er een rustig, herkenbaar ritueeltje van: samen naar het potje, liedje, handen wassen.

De meeste kinderen worden pas rond 3 jaar zindelijk.

Dit is een belangrijke boodschap voor opvang én ouders. Vertel ouders dat niet elk kind zindelijk is bij 2,5 jaar, en dat dit normaal is. Leg uit dat de meeste kinderen pas rond 3 jaar volledig zindelijk worden en dat is dus vaak tijdens hun eerste maanden in de instapklas.

Zindelijkheidskoffer

Zindelijk worden is voor elke peuter een grote stap, maar niet elk kind volgt hetzelfde tempo. Sommige ouders twijfelen of hun kind er al klaar voor is of weten niet goed hoe ze eraan moeten beginnen en dat is helemaal normaal.

In de opvang zien jullie vaak als eerste waar een kind staat. Wanneer je merkt dat ouders nood hebben aan extra houvast, kan je hen warm verwijzen naar de zindelijkheidskoffer van Het Huis van Het Kind. Deze koffer zit vol speels en praktisch materiaal dat ouders thuis kan ondersteunen.

Jullie aanmoediging kan voor ouders net dat duwtje zijn dat hen helpt om met vertrouwen aan de slag te gaan.

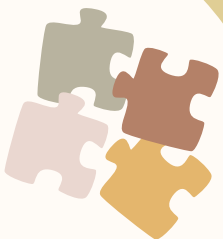

HUIS VAN HET **KIND**

Materialen en rituelen

DIT BEN IK - BOEKJE

Op het 30-maandenconsult krijgt elk kind van Kind en Gezin het 'Dit ben ik'-boekje mee. Dit boekje is een persoonlijk kindportret waarin ouders informatie kunnen invullen over hun kind: wie het is, wat het graag doet, wat het nodig heeft, hoe het troost vindt, hoe het slaapt, eet, speelt...

Het boekje is bedoeld om belangrijke informatie te delen met iedereen die betrokken is bij de overgang naar de instapklas. Het helpt om de overgang minder bruusk te maken en zorgt ervoor dat de leerkracht het kind niet "blanco" ontvangt.

Wat jullie als opvang kunnen doen?

Leg uit aan ouders wat het boekje is

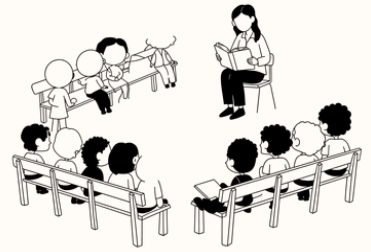
Stimuleer ouders om het boekje in te vullen.

Vraag ernaar bij het brengen of ophalen.

Schrijf zelf een klein stukje in het boekje.

Omdat jullie het kind zo goed kennen, is jullie bijdrage een echte meerwaarde.

VERTELPLATEN

Deze praatplaten tonen herkenbare situaties uit de instapklas. Ze zijn bedoeld om jonge kinderen al spelenderwijs te laten kennismaken met wat hen straks te wachten staat.

Door samen met de oudste kinderen naar de prenten te kijken, kunnen jullie ontdekken wat er allemaal in de klas gebeurt: de juf, de materialen, de speelhoeken, vriendjes, routines...

Laat de kinderen aanwijzen wat ze herkennen of wat hen opvalt. Alles wat ze vertellen is goed.

Het gaat vooral om:

- ervaringen verwoorden;
- gevoelens benoemen;
- nieuwe woorden leren;
- en vooral: plezier beleven aan samen praten.

Willen jullie met de oudste kinderen al eens voorproeven van de klasomgeving, dan zijn deze praatplaten een ideaal hulpmiddel.

Hoe te gebruiken:

- scan de QR-code

Vragen bij deze vertelplaten

- Wat zie je op deze prent?
- Wie denk je dat deze persoon is? (de juf, een vriendje...)
- Waar zou jij graag spelen in deze klas?
- Welke dingen herken je? (speelgoed, hoekjes, materialen)
- Wat denk je dat de kinderen hier aan het doen zijn?
-

Vertelplaat 1: het kringmoment

Het kringmoment is een rustig en vertrouwd moment waarop peuters samen met de juf en de andere kindjes in een kring zitten. We zingen liedjes, kijken naar een praatplaat, vertellen iets kleins, begroeten elkaar of ontdekken een nieuw materiaal. Voor peuters is dit een belangrijk ritueel: ze voelen zich gezien, leren luisteren, leren wachten op hun beurt en herkennen de structuur van de dag.

Vertelplaat 2: spelen in de hoeken

In de peuterklas leren kinderen het meest door te spelen. In de verschillende hoeken — zoals de bouwhoek, de autohoek, de boekenhoek of de knutseltafel — ontdekken peuters materialen op hun eigen tempo.

ONTHAALMOMENT

In de kleuterklas starten we elke ochtend met een onthaalmoment: een kort, warm groepsmoment waarin we samen de dag openen. In de opvang kan je hier al op een laagdrempelige manier mee beginnen. Het hoeft niet lang te duren, bij peuters is een paar minuutjes meer dan genoeg.

Waarom een onthaalmoment zo waardevol is:

- Het geeft kinderen rust en voorspelbaarheid bij de start van de dag.
- Het creëert een gezellig groepsmoment waarin kinderen zich verbonden voelen.
- Het helpt kinderen om later in de instapklas sneller te wennen aan het dagelijkse ritme.
- Het versterkt de emotionele veiligheid, een kernpunt in warme transitie's.

Hoe je een onthaalmoment doet in de opvang?

Rituelenfiche voor routine

ONTHAAL

Doelgroep: Opvang

Verloop en aanpak

Onthaal

- Verzamel alle kinderen aan de tafel of op de grond en betrek elk kind erbij.

*Kom erbij, kom erbij,
aan de tafel, dicht bij mij.
Zoek een plekje, groot of klein,
kom maar zitten, dat is fijn.*

- Begroet de kinderen en vraag of ze weten wie wij moeten wakker maken. Afhankelijk van de naam die je als opvang kiest voor de Living Puppet zullen de kinderen reageren.
- Zing samen met de kinderen het liedje om de hem of haar wakker te maken. Op het einde van het nummer haal je de pop tevoorschijn en laat je hem of haar de kinderen begroeten.

*hé, word eens wakker
hé, word eens wakker!
het is tijd om op te staan
en met ons op pad te gaan
hé, word eens wakker!*

De pop kan dan zeggen: "Goeiemorgen allemaal, ik ben blij dat jullie er zijn!"

- Laat de pop een paar vragen stellen aan de kinderen. Alles wat kinderen zeggen is goed. Het gaat om verbinding, niet om taalprestaties.

*Wie is er nog een beetje moe?
Wie wil er straks met ... spelen?
Wie heeft er honger?*

.....

- Nu iedereen wakker is kunnen we het Goedemorgen-liedje samen zingen.

*Goedemorgen allemaal! (2x) Zwaaien
Dag zon, dag zon, Zwaaien naar de zon
dag vriend, dag vriend, Zwaaien naar elkaar
Hoor hoe vrolijk de dag begint.
Tralalalalaa, tralalalalaa, Draaien met de handen
hoor hoe vrolijk de dag begint!*

Goedemorgen allemaal, wat fijn dat jullie er zijn!

- Sluit samen af door de Living Puppet terug slapen te leggen en te beginnen aan het eetmoment.

VRIENDJE JULES

Introductie van Jules, de vriend van onze living puppet

Wanneer er in één keer veel nieuwe kindjes instappen, kan dat best overweldigend zijn. Een vertrouwd figuurtje helpt dan om rust en herkenning te creëren.

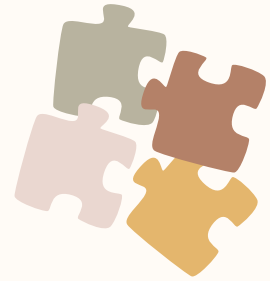
In de opvang kan je ervoor kiezen om Jules, het vriendje van jullie living puppet, even te introduceren. Jules is een pop die in veel kleuterklassen voorkomt, maar niet elke klas werkt ermee. Daarom gebruiken jullie Jules niet als vaste pop, maar gewoon als vriend van jullie eigen living puppet. Zo blijft het neutraal voor alle kinderen, ongeacht in welke klas ze later terechtkomen.

Hoe kan je Jules introduceren?

- Hou het eenvoudig.
- Laat de living puppet Jules voorstellen.
- Vertel dat Jules in de klas woont — zo blijft duidelijk dat hij geen opvangpop is.
- Gebruik Jules alleen bij grote instapmomenten — wanneer veel nieuwe kindjes tegelijk starten..
- Houd de living puppet in de hoofdrol — Jules is een vriendje, geen vaste figuur.
- Laat Jules kort hallo zeggen.
- Sluit af met een duidelijk afscheid — “Jules gaat terug naar de klas, hij komt een andere keer nog eens kijken.”
- Aansluitend of ter voorbereiding van de overstap kan je als opvang een TIKTAK rond Jules doen.

TIKTAK

Een TikTak-moment is een kort, rustig kijkmoment waarbij kinderen genieten van kleine handelingen, liedjes en eenvoudige materialen. In de opvang kan een TikTak zorgen voor rust, herkenning en verbondenheid, zonder dat het veel voorbereiding vraagt.

In een peuterklas wordt er ook vaak met TIKTAK gewerkt. In de opvang kan dit bij een thema ook een grote meerwaarde bieden.

Meerwaarde van een TikTak in de opvang:

- Rust en aandacht — kinderen kijken graag naar trage, voorspelbare bewegingen.
- Herkenning en veiligheid — steeds terugkerende elementen geven houvast.
- Taalstimulatie — door herhaling, liedjes en eenvoudige woorden.
- Samen kijken = samen verbinden
- Voorbereiding op de kleuterklas — veel klassen gebruiken TIKTAK, dus kinderen herkennen de structuur later.
- Laagdrempelig voor medewerkers — je hebt weinig materiaal nodig en het hoeft niet perfect te zijn.

TikTak rond Jules - voorbereiding op de instap

Wanneer er veel kindjes tegelijk instappen, kan een TikTak rond Jules helpen om extra herkenning te creëren. Niet elke klas werkt met Jules, maar veel kinderen zullen hem later toch ergens tegenkomen.

Op de volgende pagina staat een voorbeeld van een TIKTAK van Jules. Dit is geen vast voorbeeld en kan op elke manier aangepast worden!

Jules

	Verloop	Materiaal
CD 1 nr 1	Intro De muziek begint: klepel heen en weer bewegen. De deurtjes openen en schuiven met de draaiplank.	Tiktak huis Jules + rugzak
CD 4 nr 8	Jules wakker maken Samen Jules wakker maken uit zijn bakje en omkleden naar de kleren en zijn pyjama uitdoen.	Jules Kleren Bakje Jules
CD 1 nr 8	Dansen met sjaaltjes Jules heeft sjaaltjes meegebracht in zijn rugzak en daar kunnen we mee dansen.	Jules Rugzak Sjaaltjes
CD 1 nr 29	Knippen Schaar ritmisch bewegen en op de 'knip knip' tweemaal in de lucht knippen. Tijdens de trage muziek een hartjes slinger knippen.	Schaar Rood papier
CD 4 nr 28	Gekleurde potjes en balletjes Balletjes in verschillende kleuren ritmisch in het potje met dezelfde kleur zetten (foutjes maken). Op het einde komt het poppetje van Jules erbij.	Potjes Balletjes Jules
CD 1 nr 6	De beker raden Onder één van de drie bekers verstop ik het poppetje van Jules. De bekers worden door elkaar bewogen en opgetild. Bij de laatste 'ping' hef ik de juiste beker op.	3 bekers Jules
CD 2 nr 8	Tekenen Op het ritme van de muziek teken ik Jules op het whiteboard met verschillende kleuren.	Tekenmateriaal
CD 1 nr 18	Kiekeboe met kleine Jules Kleine Jules komt piepen door het TikTak- Huisje	TikTak – huisje Kleine Jules
CD 1 nr 30	Puzzel Op de 'ping' telkens een puzzelstuk ophangen.	Puzzel Jules
CD 1 nr 31	Stapeltoren Hoge toren bouwen met een houten regenboog of stapeltoren.	Stapelmaterialen
CD 4 nr 24	Deurtjesplaat Deurtjes hier en daar openen, uiteindelijk wordt de prent zichtbaar.	Deurtjesplaat + Prent Jules
CD 2 nr 4	Ballon blazen De ballon opblazen samen met de kinderen. Geluidjes laten maken en op het einde laten vliegen.	Ballon
CD 1 nr 1	Slot	

KLEINE STAPPEN, GROOT VERSCHIL

Deze bundel is gemaakt om jullie te ondersteunen in het creëren van rust, herkenning en warmte voor onze jongste kinderen. Elk ritueel, elk moment en elke kleine handeling draagt bij aan een zachte start waarin kinderen zich veilig en gezien voelen.

Neem mee wat bij jullie past, laat groeien wat werkt, en vertrouw op jullie eigen kracht en professionaliteit. Jullie maken elke dag opnieuw het verschil in de manier waarop kinderen bij jullie kind mogen zijn!

Dankjewel voor jullie inzet, jullie zorg en jullie hart. Samen bouwen we aan een zachte instap voor elk kind.

Andere bundels van dit project rond warme transities:

Ouders

Infobundel

**SAMEN NAAR EEN WARME
START IN DE INSTAPKLAS**

DAG

Mama en/of Papa

Gaat jouw kleintje binnenkort voor het eerst naar school?

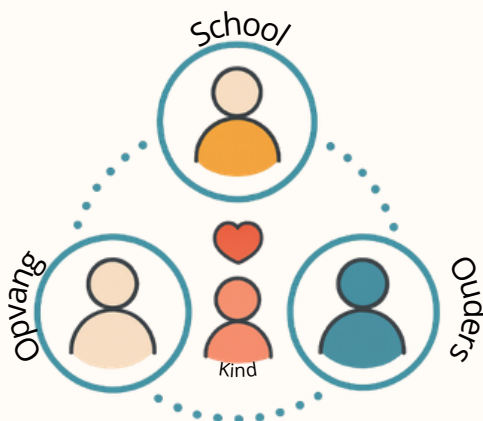
Dat is een spannend en bijzonder moment. Deze bundel geeft je als ouder houvast in deze nieuwe fase. Je vindt er praktische tips, kleine rituelen en materialen die helpen om de overgang van thuis of opvang naar de instapklas warm, rustig en vertrouwd te maken.

Zo kan jouw kind stap voor stap groeien in de klas, en kan jij met een gerust hart mee op weg gaan.

Weikom

Je hoeft het niet alleen te doen.
Als ouder, opvang en school vormen
we één team rond jouw kind.

WARME TRANSITIES

Een warme transitie is een zachte, veilige overgang van thuis of opvang naar de instapklas. Het is geen moment, maar een proces waarin je kind stap voor stap kan wennen aan de nieuwe omgeving, mensen en routines.

Waarom zijn warme transities belangrijk?

Emotionele
veiligheid

Vertrouwen
opbouwen

Positieve eerste
ervaring

Wat maakt een transitie warm?

Veiligheid

Samenwerking

Rust

Herkenning

Aandacht voor noden

Hoe we hier samen voor zorgen, lees je verder in deze bundel!

Jules, de klasvriend die je kind helpt bij de overstap.

Jules is de vertrouwde klasvriend die je kind helpt om zich veilig te voelen in de nieuwe klas. Alles is nieuw voor een instapper: de juf, de ruimte, de kinderen, de routines. Jules zorgt voor herkenning en rust in die eerste, spannende weken.

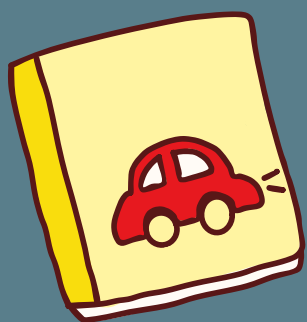
Jules is elke dag aanwezig en wordt zo een vast gezicht voor uw kind. Dat geeft houvast en helpt uw kind om sneller te wennen. Jules maakt ook de brug tussen thuis en school kleiner.

Doorheen deze bundel en gedurende de instapperperiode zal Jules een centrale rol spelen!

Jules zijn plekjes in onze klas

Voor de instap

Een nieuwe stap voor je kind... én voor jou.

De eerste schooldag is spannend én bijzonder. Sommige kinderen stappen er meteen in, anderen hebben wat meer tijd nodig.

Een warme voorbereiding is geen extra taak, maar een kleine manier om je kind rust, vertrouwen en veiligheid te geven.

Je herkent misschien heel wat gevoelens hieronder, dat is helemaal normaal. De instap is nieuw voor je kind én voor jou, en veel ouders ervaren precies hetzelfde wanneer ze plots “ouder van een schoolkind” worden.

PRATEN OVER SCHOOL

De instap is spannend, voor je kind én voor jou. Het is normaal dat je kind nieuwsgierig, enthousiast of onzeker is. Door er thuis af en toe over te praten, help je je kind met meer rust en vertrouwen starten.

Dat hoeft niet elke dag, en zeker niet op een vaste manier. Spontane momenten werken vaak het best: tijdens het spelen, in bad, in de auto, of bij een boekje. Volg het ritme van je kind. Als het nog niet wil praten, is dat oké. Wennen kost nu eenmaal tijd.

Onderstaande materialen kunnen jullie op weg helpen!

Prentenboeken

Een dagje met Jules in de instapklas

Jules zal een belangrijk personage worden in de instapklas. In dit verhaal beleeft Jules een volledige dag in de klas: van afgezet worden, tot de kring, spelen in de hoeken, eten en weer naar huis gaan. Zo ziet je kind stap voor stap wat er straks zal gebeuren.

Hoe te gebruiken:

- Scan de QR-code

Zo hebben jullie het verhaal altijd bij de hand: thuis, onderweg of voor het slapengaan. Het doel is je kind te laten voelen dat school een warme, veilige plek is waar veel te ontdekken valt.

Bekijk het hier:

Een dagje met Jules in de instapklas

Vertelplaten van ons klasje

Deze praatplaten tonen herkenbare situaties uit onze klas. U kunt ze thuis gebruiken om samen met uw kind te praten over wat het op school meemaakt. Kijk rustig samen naar de prenten en laat uw kind aanwijzen wat het herkent: de klas, de materialen, de juf, vriendjes of een activiteit.

Door samen te kijken en te praten, helpt u uw kind om ervaringen te verwerken, gevoelens te benoemen en nieuwe woorden te leren. Alles wat uw kind vertelt is goed, het gaat vooral om het plezier van samen praten over school en het versterken van het zelfvertrouwen.

Hoe te gebruiken:

- scan de QR-code

Vragen bij deze vertelplaten

- Wat doet de juf hier?
- Wat gebeurt er in de klas?
- Hoe kijkt dit kindje?
- Wat maakte jou blij op school vandaag?
- Doe jij dit ook in de klas?
- Waar speel jij graag in de klas bij de juf?
- Wie helpt jou in de klas?
-

Het is heel normaal dat uw kindje in het begin nog niet veel vertelt. Geef het de kans om te praten wanneer het daar klaar voor is, maar forceer niets. Elk kind vertelt op zijn eigen tempo.

Vertelplaat 1: het kringmoment

Het kringmoment is een rustig en vertrouwd moment waarop peuters samen met de juf en de andere kindjes in een kring zitten. We zingen liedjes, kijken naar een praatplaat, vertellen iets kleins, begroeten elkaar of ontdekken nieuw materiaal. Voor peuters is dit een belangrijk ritueel: ze voelen zich gezien, leren luisteren, leren wachten op hun beurt en herkennen de structuur van de dag.

Vertelplaat 2: spelen in de hoeken

In de peuterklas leren kinderen het meest door te spelen. In de verschillende hoeken — zoals de bouwhoek, de autohoek, de boekenhoek of de knutseltafel — ontdekken peuters materialen op hun eigen tempo.

EEN KIJKJE IN DE KLAS

Bij elke instap organiseert de school een kijkmoment. Jij krijgt dan uitleg van de juf over hoe het eraan toegaat in de instapklas, terwijl je kind de klas rustig mag ontdekken bij de andere juf.

Voor sommige kinderen (en ouders) is dit eerst wat spannend, maar de juffen vangen iedereen warm op.

Het kijkmoment helpt je kind om de klas al te herkennen en geeft jou als ouder hopelijk rust en vertrouwen voor een warme start.

De juffen

Tijdens de eerste dagen in de instapklas komt je kind verschillende juffen tegen. We stellen graag de juffen vooraf aan jullie voor. Zo weet jij wie er voor je kind zorgt en ziet je kind al een vertrouwd gezicht nog vóór de eerste schooldag.

Juf Josée

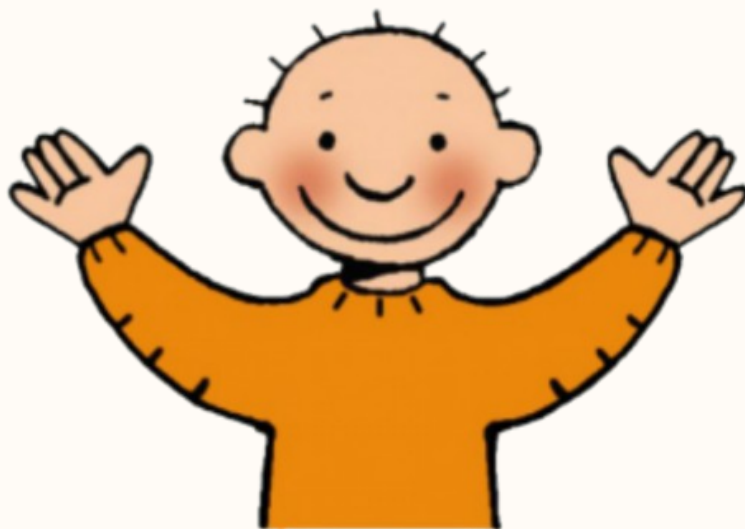

Juf Itha

“

Je kind moet niet schoolrijp zijn.
Je peuter hoeft niets te kunnen of
kennen om te starten. Zich veilig,
gezien en gerust voelen is wat telt.

”

KLAAR VOOR DE START

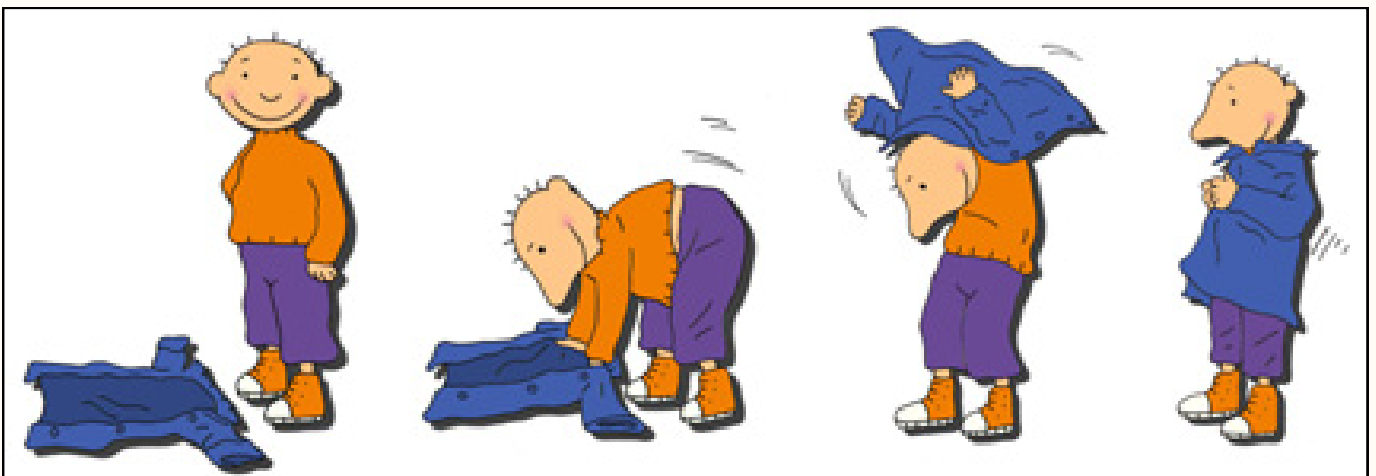
De overgang naar de instapklas is voor jonge kinderen een groot moment. Alles is nieuw: de ruimte, de juf, de kinderen en de dagelijkse routines. Het is normaal dat dit tijd vraagt. In de klas oefenen we deze handelingen elke dag, stap voor stap, op het tempo van je kind.

Thuis kan het helpend zijn om enkele eenvoudige handelingen al eens te proberen. Niet om je kind "schoolklaar" te maken, maar om hen een gevoel van herkenning, succes en zelfvertrouwen te geven. Iets al eens gezien of geprobeerd hebben, maakt de start rustiger en veiliger.

Jas aandoen

Hoe kunt u dit thuis oefenen?

- Gebruik de vlindermethode: jas op de grond, voeten bij de kap, armen erin, over het hoofd zwaaien.
- Laat uw kind meedoen en zelf proberen.
- Maak het speels: "Wie kan zijn jas als een grote kleuter aandoen."
- Geef complimentjes voor elke poging, niet voor het resultaat.

Kies voor een makkelijke, comfortabele jas met een ritssluiting.

De boekentas gebruiken

In de klas gebruiken kinderen elke dag hun boekentas: om hun fruit/koek of boterham te nemen, hun drinkbus te pakken of hun knuffel weg te steken. Het helpt als ze hun eigen tas herkennen en weten hoe ze die kunnen openen.

Waarom helpt dit?

Wanneer de juf nog andere peuters helpt op de gang, kan je kind zich al rustig aan tafel zetten en beginnen smullen. Dit zorgt voor een rustige start van het eetmoment.

Hoe kunt u dit thuis oefenen?

- Kies samen met je kind een schooltas die het zelf mooi vindt.
- Vul de tas eens samen en laat je kind helpen.
- Maak er iets leuks van, zoals een kleine "picknick".

Voorzie een rugzak van een passende grootte (niet te klein en niet te groot).

Kies voor een makkelijke schooltas met een ritssluiting.

En dan... de zindelijkheid

Veel ouders maken zich zorgen over zindelijkheid wanneer hun kind naar de instapklas gaat. Dat is heel normaal. Toch willen we u geruststellen: zindelijk zijn is géén voorwaarde om te mogen starten. Elk kind ontwikkelt dit op zijn eigen tempo.

Als ouder kan je je kindje hier echter al op jonge leeftijd spelenderwijs mee laten kennismaken. Zo verloopt dit proces soepeler in de instapklas.

In de eerste schoolweken ligt de focus vooral op veiligheid en vertrouwen: wennen aan de klas, de juf leren kennen, begrijpen hoe de dag verloopt. Pas wanneer een kind zich veilig voelt, ontstaat er ruimte om nieuwe vaardigheden te leren, ook de zindelijkheid.

Hoe kunt u thuis op een zachte manier ondersteunen?

Hulp nodig?

Zindelijk worden is voor elke peuter een belangrijke stap, maar het verloopt niet bij elk kind op hetzelfde tempo. Soms weet je als ouder niet goed hoe je eraan begint, of twijfel je of je kind er al klaar voor is. Dat is helemaal normaal.

Op school denken we graag met jullie mee. Daarom kan je de zindelijkheidskoffer ontfemen: een praktische en speelse koffer vol materialen die jullie thuis kunnen gebruiken. In de koffer vind je onder andere prentenboeken, spelmaterialen en duidelijke tips om je kind op een positieve manier te begeleiden. Alles is afgestemd op jonge kinderen en helpt om zindelijkheid op een ontspannen, kindvriendelijke manier aan te pakken.

Heb je vragen, merk je dat het thuis wat moeilijk loopt, of wil je gewoon graag wat extra tips of ondersteuning? Spreek ons gerust aan!

Aarzel zeker niet om hulp te vragen, maar stel het niet uit om eraan te beginnen.

In Hamont kunnen ouders altijd terecht bij Huis van het Kind voor vragen, advies en ondersteuning. Ze staan klaar voor gezinnen met vragen over opvoeden, zindelijkheid, vrije tijd, ontwikkeling of andere onderwerpen. Het is een warme, laagdrempelige plek waar je als ouder gehoord wordt en waar samen gezocht wordt naar wat werkt voor jouw gezin.

Ook bij Huis van het Kind kan je zindelijkheidskoffertjes ontlenu, zodat je thuis op een speelse manier met zindelijkheid aan de slag kan.

De Dutjeskamer: rust voor je kind, ruimte voor jou

Voor jonge instappers kan een volledige schooldag nog te zwaar zijn. Naar school gaan is leuk, maar vraagt veel energie. Daarom biedt Huis van het Kind de Dutjeskamer aan: een rustige, veilige plek waar kinderen na de voormiddag kunnen eten en slapen.

Voor ouders betekent dit dat je kan gaan werken, terwijl je kind de rust krijgt die het nodig heeft. De Dutjeskamer is open op maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag van 11u45 tot minimaal 15u00.

Meer details over de Dutjeskamer vind je terug op de website van de Stad Hamont-Achel, bij het aanbod van Huis van het Kind.

Stuur je kind niet te vroeg hele dagen naar school, want dat is voor veel instappers nog te vermoeiend, en dankzij de Dutjeskamer krijgt je kleintje de rust die het nodig heeft om elke voormiddag met plezier en energie in het klasje te spelen.

Tijdens EN na de instap

DIT BEN IK - BOEKJE

Een boekje dat helpt om uw kind écht te leren kennen

Wanneer uw kind 30 maanden is, krijgt het bij Kind & Gezin het **Dit ben ik-boekje**. Dit boekje verzamelt belangrijke informatie over het kind en helpt de juf om uw kind al een beetje te leren kennen.

Zo krijgt de juf zicht op wat het kind nodig heeft, wat herkenning geeft, wat spannend kan zijn en wat rust brengt. Dat maakt de start warmer en meer op maat.

Voor ouders geeft het boekje ook vertrouwen: je kind begint niet zomaar in een nieuwe groep, maar de juf weet al wat belangrijk is. Het ondersteunt bovendien een open en warme communicatie tussen thuis en school.

Gaat je kindje naar de opvang? Vraag dan gerust naar hun ervaringen. Zij kennen je kind goed en kunnen helpen om het boekje volledig te maken.

PRATEN OVER SCHOOL

Prentenboeken helpen vóór én tijdens de instap

Prentenboeken en het digitale boekje zijn niet alleen handig voor de instap. Ook tijdens de eerste weken op school blijven ze een waardevol hulpmiddel.

Door samen naar de prenten te kijken:

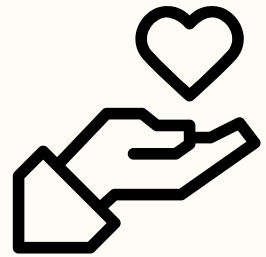
- krijgt je kind herkenning en houvast;
- worden situaties minder spannend;
- kan je kind makkelijker vertellen over de dag of dingen herkennen.

Sommige peuters vertellen spontaan over school, anderen bijna niets. Beide zijn normaal. Met deze materialen kan je je kind zachtjes op weg helpen, maar forceer nooit.

Deze middelen geven jou als ouder een duidelijker beeld van wat je kind doet op een dag in de klas.

WENNEN: KOST TIJD

Elke dag kan anders zijn, en dat is normaal!

Het is normaal dat je kind de ene dag vlot binnenstapt en de volgende dag meer huilt of nabijheid zoekt. Dat is geen terugval, maar een deel van het wennen.

Jonge kinderen reageren sterk op hoe ze zich op dat moment voelen: een slechte nacht, honger, spanning of vermoeidheid kan het moeilijker maken. Elk kind heeft zijn eigen tempo.

Wat helpt, is rust en voorspelbaarheid: een vast afscheidsmoment, dezelfde woorden, dezelfde routine. De juf vangt je kind op en biedt nabijheid wanneer dat nodig is.

Tips

Rustige ochtend

Vertrouwd item meegeven

Vast afscheidsritueel

Begin met halve dagen

Plan niet te veel na een schooldag

Kom op tijd, maar niet te vroeg.

Geef je kindje gerust een knuffeltje mee. Ze mogen het bij zich houden en het is er altijd wanneer ze het nodig hebben.

Maak gebruik van de Dutjeskamer wanneer dat nodig is.

VRAGEN?

Vragen of zorgen? Je kan altijd bij de juf terecht!

De eerste weken in de instapklas brengen veel nieuwe indrukken mee. Het is normaal dat je als ouder wil weten hoe het gaat met je kind.

Zijn er vragen of bezorgdheden? Of wil je iets weten over de praktische zaken in de klas? Dan kan je een briefje in de boekentas steken, de juf even aanspreken aan de schoolpoort, of een mailtje sturen. Zo ben je zeker dat je bericht goed terechtkomt.

Blijf zeker niet met deze vragen zitten! Als school zijn we er voor je kind en voor jullie als ouders.

In de klas is er een speciale kast waar de knuffels van de kinderen een bijzonder plekje krijgen.

Een eenvoudige uitleg over wat er gaat gebeuren, geeft je kind meer houvast.

Wist Je? dat?

Traantjes bij het afzetten zijn heel normaal, meestal zijn ze alweer over als we de klas binnenstappen.

Onzekerheid bij ouders is ook normaal. Wennen kost tijd voor zowel het kind als de ouders.

SAMEN ZORGEN WE VOOR JE KIND

Dankjewel om deze bundel te lezen en mee op weg te gaan.

Als ouder, opvang en school vormen we één team rond jouw kind.
Je hoeft het niet alleen te doen.

We kijken ernaar uit om jouw kleintje te verwelkomen, te begeleiden
en samen mooie schoolmomenten te beleven.

Checklist eerste schooldag?

